

Hlavní název: Povinnost branná podle zákonů ze dne 2. prosince 1868 a
2. října 1882
Druh dokumentu: Monografie
ISBN: null
Autor: ***Donator NF***
Strana: [a] - 14

SYSTEM
◆ KRAMERIUS ◆

Podmínky využití

NK ČR poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny NK ČR a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny NK ČR není možné bez případného písemného svolení NK ČR.

Národní knihovna ČR
Klementinum 190
110 00 Praha 1

kramerius@nkp.cz

54
Kapesní vydání zákonů čís. 25

Povinnost branná

podle zákonů ze dne 2. prosince 1868
a 2. října 1882,

zákon o zemské obraně

ze dne 24. května 1883.

zákon o domobraně

daný dne 6. června 1886 a

předpisy o zřízení domobrany

vyhlášené nařízením ministerstva ze dne 19. ledna 1887

se všemi doplňky a vzorci.

Ustanovení o službách osob občanského povolání
k účelům válečným, osobních poměrech úřednictva
a osvobození od poplatků v čas mobilisace.

S obsáhlým abecedním rejstříkem.

Třetí vydání.

Cena 80 kr.

V Praze.

Tisk a sklad Jindř. Mercy-ho.

1887.

Kapesní vydání zákonů.

Veškeré zákony opatřeny jsou abecedním podlé slov ukazovacích sestaveným seznamem věcným.)

- Čís. 1. *Zřízení obecní a řád volení v obcích pro království České z dne 16. dubna 1864, se všemi změňovacími zákony a s dodatkem obsahujícím zákony v příčině uspořádání záležitostí domovských, opatrování chudých, úřadů narovnavacích, policejního vyhostování, honění postrkem a práva trestního proti zahálečům a tulákům. Páté vydání. Cena 60 kr.*
- Čís. 2. *Řád stavební z dne 11. května 1864. Čtvrté vyd. Cena 90 kr.*
- Čís. 3, 4 a 5. *Zákon o zastupitelstvu okresním a zákony o peněžních fondch kontribučních. Cena 50 kr.*
- Čís. 6. *Statut hypoteční banky král. Českého. Cena 25 kr.*
- Čís. 7. *Zákon o školním patronátu. Cena 12 kr.*
- Čís. 8. *Zákony a předpisy platné pro veřejné neorádní silnice a cesty v Čechách, zahrnujíc v to zákon o mýtech. Vysvětlené a doplněné nálezy nejvyšších stolic. Druhé vyd. Cena 80 kr.*
- Čís. 9. *Řádové čelední pro Prahu a král. České; ze řádu živnostenského ustanovení o pomocnicích a učennících. Druhé vydání. Cena 40 kr.*
- Čís. 10. *Zákony a nařízení o myslivosti a k ochraně majetku polního. Třetí vydání. Cena 50 kr.*
- Čís. 11 a 12. *Zákon o správě veřejných silnic, které nejsou orádní a Řád policie silničné kromě Prahy. Cena 20 kr.*
- Čís. 13. *Zákon o mýtu ze dne 2. dubna 1867. Cena 15 kr.*
- Čís. 14. *Právo spolkovací a Právo shromažďovací. Cena 20 kr.*
- Čís. 15. *Ústavní a základní zákonové státní. Zákon pro ochranu svobody osobní a práva domácího. Cena 80 kr.*
- Čís. 16 a 17. *Právo manželské — Zákon školní — Zákon mezináboženský z dne 25. května 1868. Cena 35 kr.*
- Čís. 18—20. *Nařízení o vykonání zákona o věcech manželských; Zákon o řízení politických úřadů správních; Zákon, jenžto se týče organizace soudů okresních. Cena 60 kr.*
- Čís. 21 a 22. *Zákon, jenž se týče organizace komor obchodnických. Zákon, jímžto se uvádí řád advokátský. Cena 50 kr.*
- Čís. 23. *Zákon o tisku a zákon pro ochranu prací literárních a uměleckých a příslušná nařízení. Druhé vyd. Cena 40 kr.*
- Čís. 24. *Povinnost branná a zákon i předpisy o domobraně ze dne 6. června 1866 a 19. ledna 1867. Třetí vydání. Cena 80 kr.*
- Čís. 25. *Řád konkursní ze dne 25. prosince 1868 s řízením odporovacím podle zákona ze dne 16. března 1884. Doplněný zákony, dvorskými i komorními dekrety. 2. vyd. Cena 80 kr.*
- Čís. 27. *Zákon v příčině opatrování chudých. — Zákon o provedení rovného práva obou jazyků zemských ve školách národních a středních v Čechách ze dne 18. ledna 1866. Cena 20 kr.*
- Čís. 28. *Zákon o dohlídce ku školám. Cena 20 kr.*
- Čís. 29. *Zákon o zavedení soudů porotních u věcech tiskových a vzdělávání seznamů porotnických. — Práva a řízení při knihovním rozdělování věcí nemovitých. Cena 80 kr.*
- Čís. 30. (Rozebráno a nahrazeno číslem 69.)

Povinnost branná

podle zákonů ze dne 2. prosince 1868
a 2. října 1882,

zákon o zemské obraně

ze dne 24. května 1883,

zákon o domobraně

daný dne 6. června 1886 a

předpisy o zřízení domobrany

vyhlášené nařízením ministerstva ze dne 19. ledna 1887

se všemi doplňky a vzorci.

**Ustanovení o službách osob občanského povolání
k účelům válečným, osobních poměrech úřednictva
a osvobození od poplatků v čas mobilisace.**

S obsáhlým abecedním rejstříkem.

Třetí vydání.

V PRAZE.

Tisk a sklad Jindř. Mercy-ho.

1887.

O b s a h.

	Stránka
Zákony dané dne 5. prosince 1868 a dne 2. října 1882, jimižto se ustanovuje, jak plniti povinnost brannou v královstvích a zemích, v radě říšské zastoupených. Doplněny nařízením ministerstva zeměbránění ze dne 10. srpna 1877, ježto se týče některých ustanovení pro uvedení ve skutek §. 18 zákona o povinnosti branné	1
Zákon, daný dne 24. května 1883, o c. k. zemské obraně v královstvích a zemích, v radě říšské zastoupených, hledíc k ustanovením zákona branného . .	37
Zákon, daný dne 6. června 1886, o domobraně pro království a země, v říšské radě zastoupené, kromě Tyrolska a Vorarlberska	44
Nařízení ministeria obrany zemské dané dne 19. ledna 1887, jímž vyhlašují se „předpisy o zřízení domobran v královstvích a zemích, v říšské radě zastoupených, kromě Tyrolska a Vorarlberska“	48
I. Všeobecná ustanovení	49
II. Evidence mužstva domobranného (kromě důstojníků a vojenských úředníků)	58
III. Osvobození od povinnosti domobranecké a sprostění služby domobranné	64
IV. Kterak opatří se potřebný počet domobranných důstojníků a možný nadpočet vojenských úředníků	71
V. Zřízení vojenských sborů domobranných; kádry. Zvláštní služby k účelům válečným	85
VI. Sborové, kteří mají ráz vojenský neb nosí vojenské odznaky	91
VII. O výjimečném doplňování vojska, válečného loďstva a zemské obrany	94
VIII. Oblek, výzbroj a ozbrojení. Ukládání zásob . .	95

	Stránka
IX. Kterak domobrana se vyzývá; kterak domobranci se svolávají a dostavují	97
X. Kterak domobranci se přehlízejí, do přísahy berou a odevzdávají	102
XI. Kterak vojenské sbory i oddíly domobranské se utvořují a kterak jich stav se přehlíží. O dobrovolném přístupu k domobraně	105
XII. O domobranné službě četnictva, finanční stráže a personálu státních lesů	109
XIII. Kterak dovolená se uděluje, domobrana se rozpouští a služba domobranská se ověřuje	109
Přílohy a formuláře	113
Zákon, daný dne 22. června 1878, jenž se týče upravení osobních a služebních poměrů civilních zřízenců státních ke zbrojné moci náležejících, hledíc k jejich povinnosti, konati skutečnou službu v stálém vojsku, v loďstvu námořském, v obraně zemské a v domobraně	160
Zákon, daný dne 7. června 1881, jenž se týče osvobození od kolků, tax a daně z příjmů příslušejících osobám zbrojné mocnosti v případě mobilisace	164
Vynesení ministerstva vnitra ze dne 12. února 1880, v příčině evidence zemřelých osob ze stavu vojenského a zemské obrany	166
Abecední rejstřík	168

Zákony. dané dne 5. prosince 1868 a dne 2. října 1882,

**Jimižto se ustanovuje, jak plniti povinnost brannou
v královstvích a zemích, v radě říšské zastoupených.**

(Zákoník říšský ze dne 8. prosince 1868, částka LXVI č. 151
a ze dne 1. listopadu 1882, částka LVII č. 153).*)

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se
Mi naříditi takto:

Článek I. Jak se má plniti povinnost branná
čili vojenská, ustanovuje se zákonem níže položeným.

Článek II. Tento zákon nabude platnosti od
toho dne, kterého bude vyhlášen, a vztahuje se i s vý-
hodami, v §§. 21. až včetně 29., přivedenými, také
k těm, kteří nyní slouží ve vojsku stálém a v námoř-
ském loďstvu válečném, toliko že za příčinou nesnází
u přestupování od některého druhu zbraně k jinému
budou ti, kteří byli odvedeni r. 1865 a 1866, přelo-
ženi do zálohy, tu kde říšský ministr vojenství po
umluvení s ministrem obrany zemské (domobraný)
shledá toho nevyhnutelnou potřebu, teprv roku 1870;
naproti tomu budou však po ten čas, co budou sloužiti
v záloze, zproštěni povinnosti, cvičiti se ve zbraní.

Článek III. Výjimky a výhody, které posud
v příčině plnění povinnosti branné platnost měly v městě
Terstě a v okršlku Terstském, tímto se zrušují.

*) Zákonem ze dne 2. října 1882 č. 153 říš. zák. změněn
byl podstatně původní zákon o povinnosti branné ze dne 5. pro-
since 1868 v §§. 4. 14. 15. 21. 25. 27. 31. 32. 33. 34. 36. 39. 40.
41. 44. 45. 52. 53. 54. 55., které byly proto pojaty do tohoto
vydání v novém znění svém.

Ti, kteří v někdejším kraji Kotorském a na pevnině někdejšího kraje Dubrovnického v království Dalmatském posud byli povinnosti vojenské zcela prosti, zavázání budou, konati povinnost toliko v obraně zemské čili zeměbranstvu (domobraně).

Co se dotýče organisace a užívání mužstva v Tyrolsku a Vorarlbersku, dle tohoto zákona službou vojenskou povinného, jehož není potřebí k doplnění pluku mysliveckého, též co se dotýče konání povinnosti v obraně zemské v těchto zemích, o tom vydáno bude širší nařízení zákonodárstvem zemským.

Článek IV. Ti, kteří dříve než tento zákon platnosti nabyl, dle nařízení, vydaného 21. února 1856, složili taxu za osvobození od služby vojenské a od nichž tato taxa byla přijata, prosti jsou služby vojenské úplně a navždy.

Článek V. Kdyby při nastávajícím nebezpečství války počet vojska stálého a loďstva válečného, jak na čas války jest vyměřen, nebyl úplný, mohou ti, kteří nedokonali ještě 32. roku věku svého a dle posavadních zákonů o doplňování vojska k odvodu se postavili službou vojenskou jsouce povinni, však k vojsku (loďstvu válečnému) odvedeni nebyli, dle věku svého povolání býti na čas války ke službě v záloze (reservě) nebo v obraně zemské.

Článek VI. Od toho dne, kterého tento zákon platnosti nabude, není dovoleno, užívati ani ve vojsku, ani v loďstvu válečném, ani v obraně zemské trestu na těle a trestu ukování v pouta.

Článek VII. Konati řízení v příčině trestů, ježto dle tohoto zákona uložiti se mají, činiti nálezy v příčině jich a vykonávati tresty uložené, přísluší úřadům politickým dle předpisů o politickém řízení trestním těmto úřadům vydaných. (Viz §. 97. instr.)

Článek VIII. Mému ministrovi obrany zemské uloženo jest, aby umluviv se s říšským ministrem vojenství, vydal nařízení, jichž k vykonání tohoto zákona potřebí.

Zákon změnovací daný dne 2. října 1882.

S přisvědčením obojí sněmovny říšské rady vidí
Mi se naříditi:

Článek I. Paragrafy 4., 14., 15., 21., 25., 27., 31., 32., 33., 34., 36., 39., 40., 41., 44., 45., 52., 53., 54. a 55. zákona o povinnosti branné ze dne 5. prosince 1868 (z. ř. č. 151) v nynějším znění svém pozbývají platnosti a mají od nynějšku zníti takto:

(Následujícím novým zněním vytčených §§. nahrazen jest v tomto vydání text starý na místě příslušném, jak připomenuto již v poznámce na str. 1.)

Článek II. Služební povinnost v §. 4. pro loďstvo válečné ustanovená má platnost také i příčinou těch ke zbrani povinných, kteříž by v té chvíli, co tento zákon bude prohlášen, sloužili při loďstvu válečném v povinnosti řadové.

Ti ke zbrani povinní, kteříž by prve, nežli počne působnost tohoto zákona, trvale byli vřadění do rezervy náhradní, buďtež sice dle znění §. 32. assentováni i kontrole vojenské podrobeni, avšak ustanovení příčinou trvání povinnosti služební v §. 4. a příčinou vycvičení rezervistů náhradních v §. 32. obsažená nemají při nich platnosti.

Článek III. Branci, kteříž dříve byli assentováni, nežli tento zákon platnost měl, a kteří příslušným ustanovením §§. 25. a 27. vyhovují, mohou dodatečně účastni se státi výhod tam ustanovených, jestliže za to budou žádati.

Výhody jednorocní služby dobrovolnické dostane se dodatečně také oněm brancům, kteří by v tom roce, když zákon tento platnost míti počne, byli assentováni a kteří vyhoví příslušným ustanovením v tomto zákoně vysloveným.

Branci z předešlých odvodních roků, kteříž by v té době, kdy zákon tento v platnost vejde, již stáli ve službě řadové a podali důkaz vědecké své způso-

bilosti ke přisouzení výhody jednoroční služby dobrovolnické podle znění tohoto zákona, mohou býti přeloženi do zálohy, ač jestliže zkoušku důstojníků rezervních s prospěchem vykonali, a byli nejméně jeden rok ve službě presenční, nic při tom neměně v celistvé jich povinnosti branné.

Článek IV. Mému ministrovi obrany zemské jest uloženo, aby provedl ve shodě s Mým říšským ministrem vojenství zákon tento, kterýž v platnost vchází dnem svého vyhlášení.

Zákony o povinnosti branné.

(Paragrafy zákonem ze dne 2. října 1882 změněné, označeny jsou *.)

§. 1. Povinnost branná jest obecná a každý občan státní do zbraně způsobilý musí ji vyplniti osobně.

§. 2. Ozbrojená moc dělí se na vojsko stálé, válečné námořnictvo, obranu zemskou a zálohu (reservu) náhradní; tato ustanovena jest za náhradu mezer, které vzejdou v čas války v stálém vojsku (loďstvu válečném) až do toho počtu, jak silné má býti vojsko v případě války.

Jak bude zřízena hotovost zemská, ustanoví se zvláštním zákonem.

§. 3. Povinnost, vstoupiti do vojska stálého, do námořnictva (loďstva) válečného aneb do obrany zemské, též do zálohy náhradní (§. 2.), počíná se 1. ledna toho roku dle kalendáře, v kterém dokoná 20. rok věku svého ten, jenž jest službou brannou povinen. (Viz §. 11. instr.)

*§. 4. Služební povinnost trvá:

1. ve stálém vojště:

- a) po tři léta v linii,
- b) po sedm let v rezervě;

2. ve válečném námořnictvu (loďstvu):

- a) po čtyři léta ve vojsku řadovém (linii),
- b) po pět let v záloze (rezervě);

3. v náhradní rezervě po deset let;

4. v zemské obraně:

- a) po dvě léta těm, kdož vykonavše služební povinnost ve vojsku stálém nebo v rezervě náhradní, přeloženi budou do zemské obrany;
- b) po dvanácte let oněm brancům, kteří přímo (§. 32.) vřadění budou do zemské obrany.

Kdo odbyli povinnost svou služební v loďstvu válečném, nejsou povinni sloužiti v zemské obraně.

Služební povinnost všech těch povinných, kteříž by byli assentováni ve pravidelné odvodní době (§. 31.) anebo při pozdějším (dodatečném) odvodu až do 1. října,

počíná se dnem 1. října roku odvodního, těch pak, kteříž by byli assentováni mimo tuto dobu, též i dobrovolníků — vyjímaje při tom případy výminečné v §. 21. označené — dnem assentování.

Vojákům při vojenské hudbě a při jízdě sloužícím, kteří vykonavše činnou (presenční) službu jim náležitou, v této službě dobrovolně pokračují anebo znova do ní vstoupí, aniž by požívali služební odměny (premie) poddůstojnické, započte se každý rok v presenční službě dobrovolně ztrávený dvojnásob do služební doby v záloze. (Viz instr. §. 5, 35, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 89, 92, 107, 141, 142, 143, 148, 149, 150, 156, 160.)

§. 5. Ustanovilo-li by se zákonem zvláštním, že se má zřídití hotovost zemská, skládati se může tato hotovost jediné z dobrovolníků, kteří nenáležejí ani k stálému vojsku nebo k loďstvu válečnému, ani k obraně zemské.

§. 6. Kdo ve věku, v kterém jest službou brannou povinen (§§. 3. a 4.), nabyt v mocnářství státního práva občanského, povinen bude, nehledě k tomu, zdali a kterým způsobem dosti učinil své povinnosti vojenské v státu, kde byl prvé domovem, vyplniti povinnost, kteráž ještě naň vyjde dle jeho věku podle tohoto zákona.

§. 7. Stálé vojsko a loďstvo válečné ustanoveno jest k tomu, aby obhajovalo veškeré mocnářství proti nepřátelům zevnějším a zachovávalo pořádek a bezpečnost uvnitř.

§. 8. Obrana zemská k tomu jest určena, aby v čas války podporovala stálé vojsko a konala obranu uvnitř, v čas pokoje určena jest výjimkou také k tomu, aby zachovávala vnitřní pořádek a bezpečnost.

§. 9. Hotovost zemská, když se zřídí (§. 2.), má pomáhati vojsku stálému a obraně zemské, odháněti nepřítele, když by se dobýval do země, a bojovati proti němu, kdyby se dobyl do země.

Za kterouž příčinou postavena jest hotovost zemská pod ochranou práva mezinárodního, co doplňující část moci branné.

§. 10. Ti, kdož jsou povinni, konati v stálém vojsku (loďstvu válečném) službu v linii, mají, kdykoli úřad vojenský k službě je povolá, tohoto povolání každé chvíli poslušni býti.

Reserva, celá neb část její, může svolána býti jedině k rozkazu císařovu k tomu konci, aby se jí doplnilo stálé vojsko a loďstvo válečné až do počtu na čas války vyměřeného.

Jestli potřebí, povolati jen část záložníků (reservníků) ke službě skutečné, stane se to posloupně podle roků, od nejmladšího počínajíc.

Svolání a mobilisování obrany zemské stane se též jenom k rozkazu císařovu dle toho, co o tom nařízeno v zákoně o obraně zemské.

Hotovost zemská (§. 2.) svolá a organisuje se k rozkazu císařovu ministrem zeměbránění tou měrou a dotud, jakož zemi samé vtržením nepřátelským nastává nebezpečství. Skutečně pak užije se hotovosti zemské velitelem vojenským od císaře jmenovaným.

Reservníci a zeměbrancové čili obrancové zeměští svolání budou ke pravidelnému (periodickému) cvičení se ve zbraní (§. 36.) od příslušných úřadů stálého vojska a obrany zemské.

§. 11. Síla vojska stálého a loďstva námořského, jehož potřebí ke společnému hájení veškerého mocnářství, vyměřuje se dle §§. 1., 2., 3. a 36. zákona, daného dne 21. prosince 1867, č. 146 zákonníka říšského, po umluvení s uherským sněmem říšským mocí tohoto zákona, bez ujmy ústavních práv sborů zákonodárských, v úplné míře válečné na 800.000 mužů, nepočítaje vojska hraničářského.

V tomto počtu obsaženo jest také reservo (§. 4.).

Tento počet stálého vojska a loďstva válečného má platnost na 10 let nejprve příštích.

Návrhy, které by směřovaly k tomu, aby se ponechal ustanovený takto počet vojska na čas války dále beze změny aneb aby se stala v něm nějaká změna, podány buďte před koncem devátého roku

způsobem ústavním zastupitelstvům obou částí říše, aby se stalo o to nové umluvení.

§. 12. Veškerá obrana zemská činiti bude tolik, kolik jest osob službou v obraně zemské povinných.

Království a země v radě říšské zastoupené, Tyrolska a Vorarlberska nepočítaje, postaví dohromady 79 praporů pěchoty a z každého doplňovacího okresu pluku jezdeckého vždy jednu nebo dvě škadrony jízdy.

Širší ustanovení o tom jsou obsažena v zákoně o obraně zemské.

§. 13. Kontingent (počet mužstva), mezi královstvími a zeměmi v radě říšské zastoupenými se strany jedné a mezi zeměmi koruny uherské se strany druhé dle počtu obyvatelstva rozvržený, jehož jest potřebí k zachování stálého vojska a loďstva válečného v počtu výše (§. 11) ustanoveném, hledě k zavedené soustavě (systému) kadrové a vyučovací též pro náhradní rezervu, může, když byl ustanoven, dříve 10ti let v potaz přijíti jen tehda, kdyžby se císaři vidělo potřeba, aby se rozmnožil nebo zmenšil skrze vlády odpovědné, jichž se týče; skutkem však postaví se rekrutové teprv potom, když zákonodárstvo se již usneslo, že se mají za ten rok postaviti.

Desítiletá veškerá náhradní rezerva nemá býti větší nežli první roční kontingent (množství) rekrutů dle předešlého postavee povolený.

Pokud se nevykoná v obojí části říše nové sečtení lidu na stejných pravidlech založené, budou při rozvrhování kontingentu obou částí základem nynější úřední dáta o sečtení lidu, dle nichž vyjde z vyměřené sumy 800.000 mužů na království a země v radě říšské zastoupené 470.368 mužů a na obyvatelstvo zemí koruny uherské 329.632 mužů, při čemž obyvatelstvo hraničářské, které dosti činí povinnosti branné jiným způsobem, nepočítá se dotud, pokud zřízení Hranice vojenské zachová se skutkem v platnosti.

*§. 14. Stálé vojsko a loďstvo válečné doplňuje se:

- a) vřaděním chovanců z vojenských ústavů vzdělávacích (§. 19.),
- b) dobrovolníky (dobrovolným vstupem) (§§. 20—24.), eventuálně na čas války,
- c) odvodem z moci úřadu (§§. 45—47.),
- d) pravidelným odvodem (§§. 31—34). (Viz §. 35 instr.)

*§. 15. Zemská obrana (domobrana) doplňuje se:

- a) přeložením do ní záložníků, když vykonali služební povinnosti ve vojště a náhradních záložníků, když vykonali služební povinnosti v rezervě náhradní (§. 4.).
- b) bezprostředným vřaděním odvedených (§. 32.),
- c) takovými dobrovolníky, kteříž nemají povinnosti služební dosti učinivše své povinnosti odvodní, ovšem mají způsobilost brannou, a to s dvojletou povinností služební, eventuálně na čas války,
- d) jednoročními dobrovolníky, kteří dle §. 21. vřadují se do zemské obrany, konečně
- e) výminečně předčasným, dobrovolným přeložením kadetů z vojska do činné služby v zemské obraně, jestliže jsou a pokudž jsou obtíže v doplňování aktivního sboru důstojnického při zemské obraně, podle toho, jakž toho dopustí početní stav důstojnictva ve vojště samém a zachovaje při tom povinnost brannou zákonně na ně náležitou. (Viz §. 114—140 instr.)

§. 16. Aby kdo mohl vstoupiti v stálé vojsko a loďstvo válečné, vyhledává se:

- a) aby měl občanství státní v té neb oné polovici říše;
- b) aby byl co do ducha a těla náležitě způsobilý, maje při tom nejméně 59 palců Vídeňských výšky; (řemeslníci, jichž potřebí pro stálé vojsko, též námořníci [marináři] a řemeslníci lodní přijímají se, nehledě, jak jsou velcí);
- c) aby mu bylo nejméně plných 17 let a nanejvýš 36 let.

Cizozemci mohou ke službě v linii zákonem vyměřené, když mají vlastnosti, jichž dle lit. b) a c) ku vstoupení do stálého vojska potřebí, výjimkou připuštění býti jedině s přivolením císařovým a proti tomu, že prokáží, že dává vláda jejich bez výminky povolení k tomu. (Viz §. 2., 141. instr.)

§. 17. Dočasné osvobození od povinnosti, vstoupiti ve vojsko stálé, v loďstvo válečné nebo v obranu zemskou obdrží:

1. Jediný syn otce k výdělku nezpůsobilého nebo matky ovdovělé;
2. po smrti otcově jediný vnuk děda k výdělku nezpůsobilého nebo báby ovdovělé, když nemají syna;
3. bratr sester neb bratrů zcela oširelých.

Za osvobození může však žádati jenom takový jediný syn, vnuk nebo bratr, který jest z lože manželského a vlastní, a jen tehda, když na jeho osvobození závisí výživa jeho rodičů, děda neb báby, anebo bratrů a sester, a když dosti činí této povinnosti.

Synovi z lože nemanželského přísluší také osvobození, když na něm závisí výživa jeho matky nemanželské, a když dosti činí této povinnosti.

Pod týmiž výminkami pokládá se za rovného jedinému synovi, vnukovi nebo bratrovi také ten, jehož jediný bratr nebo ostatní bratři

- a) jsou ve službě řadové nebo v záloze,
- b) mají méně než 18 let, anebo
- c) jsou ku všelikému výdělku nezpůsobilí pro nevyhojitelné vady na duchu neb na těle.

Kdo podle těchto ustanovení byl osvobozen na čas od povinnosti branné, titulu (podmínky) osvobození ale pozbyl nebo opominul vyplniti to, čeho se k tomu vyhledává, povinen bude dle třídy svého věku vstoupiti v stálé vojsko, v loďstvo válečné nebo v obranu zemskou.

V příčině osvobození dočasného rozhoduje komise odvodní (§. 32.), z jejíhož nálezu se lze odvolati

k ministerstvu zeměbránění, kteréž má právo, delegovati (určiti) k vynesení nálezu příslušné řízení zemské (správu).

Z nálezu komise odvodní, potvrzeného od tohoto ministerstva aneb od delegovaného k tomu řízení zemského další odvolání místa nemá. (Viz §. 37., 40., 41., 152.—156. instr.)

§. 18. Osoby službou brannou povinné, které nejsou sice způsobilé k pravé službě válečné, jsou však způsobilé k jiným službám pro potřeby válečné, s jejich občanským povoláním se srovnávajícím, mohou času války k takovým službám povolány býti.

Viz o tom:

Nařízení, vydané od ministerstva zeměbránění dne 10. srpna 1877,

ježto se týče některých ustanovení pro uvedení ve skutek §. 18. zákona o povinnosti branné.

(Zákonník říšský ze dne 25. srpna 1877, Částka XXVIII., č. 77.)

Podle §. 18. zákona o povinnosti branné, daného dne 5. prosince 1868 (č. 151 zákona říšsk.), mohou osoby službou brannou povinné, které nejsou způsobilé k pravé službě válečné, jsou však způsobilé k jiným službám pro potřeby válečné s jich občanským povoláním se srovnávajícím, v případě války k takovým službám povolány býti.

Osoby takové službou brannou povinné zavázány jsou dle §. 2., číslo 3. instrukce k vykonání zákona o povinnosti branné konati služby toho způsobu až do konce 32. roku věku svého, a mají se tu, kde se času potřeby zdržují, nehledíc k jich příslušnosti domovské, k vyplnění této povinnosti přivolati.

Aby §. 18. zákona o povinnosti branné dále k vykonání přišel, ustanovuje se po umluvení s říšským ministerium vojenství toto:

1. Osoby službou brannou povinné berou se ke službě jenom v okresu doplňovacím.

Ke službě vně tohoto okresu mohou se bráti jen tehda, když jest předvídati, že služba bude déle trvati (číslo 7. a) a k tomu konci, aby se doplnila potřeba, kteréž v okresu uhraditi nelze, při čemž se má k okolnostem rodinným a k prospěchu hospodářství zření míti.

Doba, od kteréž počínajíc, §. 18. zákona o povinnosti branné může se v platnost uvést, jest první den mobilisace rozkazem mobilisačním Jeho Veličenství ustanovený.

2. Konati služby pro potřeby válečné s povoláním občanským se srovnávající jsou zavázány:

- a) osoby službou brannou povinné, počítajíc v ně také stavící se 1. třídu věku roku mobilisačního, které byly při posledním pravidelném stavení, ku kterému byly povinny přijíti, buď k nazpět postavení nebo k vymazání z listy dostavovací klasifikovány, a to ony bez ujmy jich povinnosti dostaviti se v druhé, potažité v třetí třídě věku; tytéž služby konati jsou povinni rezervisté náhradní, kteří v případě války z usnešení komise dostavovací ze stavu reserva náhradního se vymažít; osoby službou brannou povinné v evidenci obrany zemské dané, které pozbyvše titulu osvobození byli od komise dostavovací k nazpět postavení nebo k vymazání klasifikovány; též osoby službou brannou povinné, které dříve, než dokonaly povinnost služební, byly pro neschopnost ke službě válečné ze svazku stálého vojska, loďstva válečného nebo obrany zemské propuštěny;
- b) ti, kteří za platnosti zákonů a nařízení před zákonem o povinnosti branné vydaných při posledním doplňování vojska, při němž byli podle jich třídy věku k dostavení povolání, pro dočasnou nebo trvalou nezpůsobilost k odvodu nedošli nebo dle pořadí třídy věku a losu co nadpočetní odpadli, a však pro nezpůsobilost k pravé službě válečné, podle článku V. zákona, daného dne 5. prosince 1868, nemohli ke službě ve vojsku, v loďstvu válečném nebo v obraně zemské povolání býti a z 32. roku věku svého nebyli ještě vykročili.

3. Služby pro potřeby válečné buďte vůbec zproštěni:

- a) ti, kteří jsou v postavení či poměru některém v §. 17. zákona o povinnosti branné jmenovaném;
- b) úředníci státní a obecní, starostové obecní a ti, kdož přísluší k některé jiné kategorii povolání v §. 26. zákona o povinnosti branné uvedené;
- c) ti, kteří, hledíc k taxě vojenské (§. 55 zák. o pov. branné), byli od komise dostavovací (přezkoušecí) nalezeni nezpůsobilí k výdělku; konečně
- d) nemocní, kteří autentickým, též od obecního starosty potvrzeným vysvědčením lékaře u veřejné službě zdravotní ustanoveného, anebo kdyby takového vysvědčení nebylo lze rychle nabytí, toliko vysvědčením starosty obecního prokáží, že jsou ke službě nezpůsobilí.

4. Déle trvající služby pro potřeby válečné v ně místa zdržování zvláště mohou zproštěni býti:

a) samostatní polní hospodáři a

b) osoby, službou brannou povinné, které z příčin rodinných zvláštěního zřetele hodných musí býti nevyhnutelně doma, nemá-li existence členů rodiny přijíti v nebezpečení.

5. Osoby službou brannou povinné povolávají se ke službě pro potřeby válečné dle pravidla od nejmladší třídy věku počínajíc.

Zmenší-li se stav takových osob, buďtež tyto osoby od nejvyšší třídy věku dolů z této služby propuštěny.

V kterém pořádku mají osoby službou brannou povinné v mezích tříd věku a povolání službu konati, o tom rozhoduje los. Losování v té příčině staň se, když toho potřeba, v tom čase, když se služba koná.

6. Reklamace proti povolání k takové službě v případech v čísle 3. a 4. uvedených podány buďte ve 24 hodinách povolávajícímu okresnímu úřadu dle místa zdržování příslušnému a buďte k nim přiloženy náležité doklady.

Okresní úřad dle místa zdržování příslušný má o těchto reklamacích ihned rozhodnouti.

Týče-li se však reklamace na §. 17. zákona o povinnosti branné se zakládající některé osoby službou brannou povinné, která se zdržuje v zemích koruny uherské, přísluší však domovem do království a zemí radou říšskou zastoupených anebo naopak, tedy náleží o těch reklamacích rozhodovati úřadům v příčině domova příslušným, jimž se tedy mají skrze povolávající úřad poslati.

Odvolání z odmítavých výměrů jmenovaných úřadů okresních odeslány buďte od první instance ve 24 hodinách politickému řízení zemskému nad povolávajícím úřadem okresním postavenému.

Taková odvolání nemají však odkládacího účinku.

7. Osoby dle §. 18. zákona o povinnosti branné ke službám pro potřeby válečné zavázané mohou přidrženy býti:

a) ke službám s jich občanským povoláním se srovnávajícím u armády v poli, při ustavech stálého vojska a obrany zemské, při doplňovacích tělesech vojska a obrany zemské, potažitě při evidencích obrany zemské;

b) ku pracem, vztahujícím se ku zřízení válečnických, při čemž se připojí k vojům k těmto pracem ustanoveným.

K doplňovacím tělesům vojů, potažitě evidencí, buďtež osoby takovými službami povinné přidávány jen tou měrou, kterou okolnosti pomoci zvláště se strany řemeslníků vyhledávají.

8. Právo žádati, aby osoby službou brannou povinné k takovým službám byly přidány, a nařizovati, jaké služby mají konati, mají:

- a) říšské ministerium vojenství po čas mobilisace a války v celém mocnářství, v částech mocnářství však k válčičtí náležitých jen až do té doby, kdy počnou funkce své velitelstva pod lit. c) uvedená;
- b) ministerium zeměbránění, pokud se týče obrany zemské, po čas mobilisace a války, však s tímž obmezením jako pod lit. a);
- c) vrchní velitelství nad armádou a velitelové samostatně operujících těles armádních, od toho dne, kdy počnou jejich funkce ve vojenských okresích teritoriálních pod nimi postavených, k válčičtí náležejících nebo nejbliže ležících;
- d) generální (vojenská) velitelstva ve svém obvodu úředním, vedle práva disposičního, od říšského ministerium vojenství, potažitě od některého velitelstva pod lit. c) jmenovaného na ně vznešeného; též velitelstva obrany zemské ve svém obvodu úředním, vedle práva disposičního od ministerium zeměbránění, potažitě od velitelství pod lit. c) připomenutých na ně vznešeného;
- e) velitelové pevných míst v jejich oboru, jimž nastává nebezpečenství, když se nařídí, aby byla válečně vypravena;
- f) ostatní velitelstva štací vojenských (etap) a pevností, potažitě velitelství obrany zemské téhož druhu ve svém obvodu služebním, dle zmocnění, daného jim od jejich představených generálních (vojenských) velitelství, potažitě velitelství obrany zemské.

9. Osoby službou válečnou povinné mají se dle §. 18. zákona o povinnosti branné hned sehnati a postaviti, když k tomu učiní vybidnutí úřadové a velitelstva v čísle 8. jmenovaní, totiž:

- a) říšské ministerium vojenství, prostředkem ministerium zeměbránění;
- b) ministerium zeměbránění, prostředkem politických řízení zemských;
- c) velitelstva v čísle 8. c) a d) uvedená, prostředkem ministerium zeměbránění, skrze politická řízení zemská, a nastalo-li by z prodlení nebezpečenství, přímo skrze politická řízení zemská, potažitě skrze úřady okresní nebo starosty obecní.

Velitelstva pod č. 8. e) a f) jmenovaná mají tato vybidnutí učiniti politickým řízením zemským, v případech zvláštní pilnosti však přímo k úřadům okresním nebo ke starostům obecním.

Úřadové političtí a starostové obecní, k nimž se takové vybidnutí učiní, jsou povinni, neprodleně ho býti poslušni.

Když mají osoby službou pro potřeby válečné povinné službu konati v okrese doplňovacím, v kterém času této potřeby jsou, mají je úřadové okresní nebo starostové obecní, na něž náleží je dostaviti, odevzdati přímo voji (tělesu obrany zemské) nebo ústavu stálého vojska (obrány zemské), kde jsou povinni službu konati a mají je tam, aniž byli asentováni, k zaopatření erárnímu presentovati.

V jiném případě mají je úřadové okresní a starostové obecní, neleželi místo jich ustanovení blíže, postaviti k velitelství okresu doplňovacího (v příčině těch, kteří konají službu u obrany zemské, u evidence obrany zemské), v jehož obvodu se zdržují.

10. Velitelstva okresů doplňovacích (evidence obrany zemské) mají tedy, povolávajíce řečené osoby službou brannou povinné ke službám pro potřeby válečné, přičiňovati tím, že (a to evidence po umluvení s velitelstvími vojsk stálého vojska nebo obrany zemské v místě úředním nebo blíže něho ležících):

- a) opatří úřadům politickým, když za to požádají, asistenci, které budou míti zapotřebí, a budou jim v jednání úředním toho se týkajícím nápomocni a
- b) že převezmou a odešlou jako prostředníci osoby službou brannou povinné, které mají službu konati vně okresu doplňovacího, v němž v čas potřeby se zdržují.

11. Osoby službou povinné, které se dle č. 10. b) některému velitelství okresu doplňovacího nebo některé evidenci obrany zemské k odeslání odevzdají, presentovány buďte k erárnímu zaopatření, hned když se přijmou, aniž byly, jako již řečeno, prvé asentovány.

12. Osoby ke službě pro potřeby válečné presentované nemají místa služebního jim vykázaného o své moci opouštěti a mají služby s jejich občanským povoláním se srovnávající plniti, svých vědomostí a schopností při tom co nejlépe užívající. O čemž se mají, když na místo dojdou, poučiti.

13. Osoby službou brannou povinné a velitelství okresů doplňovacích (evidence obrany zemské) presentované odevzdávati a odeslati se mají dle pravidel, v příčině vojáků presentovaných na trvalou dovolenou odpuštěných a v příčině rezervistů (obránců zemských) ustanovených.

14. Takové osoby službou brannou povinné obdrží ode dne presentace až do dne propuštění ze služby podle služby, ku které byly povolány, veškeré platy a jiné náležitosti rovněž jako osoby stálého vojska, potažité obrany zemské, které v stejném postavení službu konají, dle té míry platu, která

tomu kterému voji, evidenci nebo ústavu, u něhož službu konaly, každé doby náleží.

Byly-li takové osoby presentovány u velitelství okresu doplňovacího (u doplňovacího tělesa obrany zemské), obdrží až do té chvíle, kdy se ve službu uváží, plat a náležitosti pěšího vojáka času pokoje.

Pakli osoby službou brannou povinné byly třeba z vyššího nařízení hned při jich povolání ke službě ustanoveny na místa gažistů vojenských, dostanou od toho dne, kterého se uváží ve službu, potažitě kterého odjedou na místo své služby, náležitě jim přídatky aktivní.

Takovým osobám, když konají službu jen na krátký čas a vůbec, když se to dle zdání úřadu vojenského (úřadu obrany zemské) vidí býti příhodné, může se na místě oděvu erárního dáti denní náhrady pětinasobný paušál za opotřebování montury a dle potřeby částečně pomáhati některými druhy oděvu.

15. Když osoby službou brannou povinné, které v okresu doplňovacím svého předešlého místa zdržování službu konaly, ze služby vystoupí, buďtež přímo propuštěny.

Ti však, kteří konali službu vně doplňovacího okresu svého předešlého místa zdržování, buďtež, když si toho žádají, způsobem transportu odesláni velitelství okresu doplňovacího (evidenci obrany zemské), kde byli presentováni (č. 10.).

Na jiné velitelství (jinou evidenci), nežli jmenované mohou se způsobem transportu odeslati jen tehda, když to nečiní větších výloh na účet eráru vojenského.

§. 19. Aby chovanci, kteří vystoupí z vojenských ústavů vzdělavacích, vřadění byli ve vojsko stálé (loďstvo válečné), v příčině toho učiní opatření úřadové vojenští dle nařízení zvláštních o tom vydaných.

Každý chovanec takového ústavu, vzdělaný na některém vojenském místě neplaceném nebo fundacním, povinen jest, sloužiti od toho dne, kterého z ústavu vystoupí, v stálém vojsku (loďstvu válečném) skutečně 10 let, každý chovanec, vzdělaný na některém vojenském místě s polovice placeném, povinen jest sloužiti 7 let, a každý chovanec, vzdělaný za plat, 4 léta. (Viz §. 105. instr.)

§. 20. Za dobrovolníka může ve stálé vojsko (loďstvo válečné) vstoupiti každý občan zdejší, který má vlastnosti zákonem k tomu ustanovené (§. 16).

Vyloučení jsou z toho ti, kteří, byvše odsouzeni od soudu trestního, nejsou v plném požívání práv občanských.

Aby nezletilí mohli vstoupiti za dobrovolníky, potřebí k tomu přivolení otcova nebo poručníkovy.

Kdo dobrovolně vstoupí ve vojsko, může sobě zvoliti sbor vojenský, v kterém chce sloužiti, ač má-li sbor zvolený právo, dobrovolníky přijímati, a jestli dobrovolník k tomu sboru způsobilý.

Mladíkům, službou branou povinným, kteří dle své třídy let jsou již povoláni k pravidelnému stavění, není dovoleno, aby v době odvodní vstupovali za dobrovolníky. Ten, kdo dle zákona byl povinen se dostaviti a nedostavil se, pozbyl práva, vstoupiti ve vojsko za dobrovolníka dotud, pokud komise odvodní nerozhodne v příčině obmeškaného dostavení. (Viz §. 141. instr.)

*§. 21. Kterí tuzemci mají takové vzdělání, že se shoduje se studii vykonanými na vyšším gymnasiu, na vyšší realní škole anebo na některém učelišti těchto ústavům rovném, a kteří o tom prokáží se vysvědčením takovýchto učelišť veřejných anebo právem veřejnosti opatřených anebo zkouškou vykonanou před smíšenou komisí k tomu schvalně ustanovenou, budou v míru již po jednoroční činné (aktivní) službě, počítajíc ode dne vstoupení do služby, přeloženi do rezervy — jestliže dobrovolně vstoupili do stálého vojska a jestliže se po čas své služby na svůj vlastní peníz šatili, vyzbrojili a opatřovali (při jízdě jestliže také koněm se opatřili a o vydržení jeho se starali).

Takoví mají právo, aby zvolili sobě posádku a rok k jednoroční službě své až do 1. října toho roku, ve kterémž vstoupí do pětadvacátého leta životního, ti pak studující lékařství, kteří by v hodnosti doktorů lékařství jednoroční službu dobrovolnickou vykonati chtěli ve službě vojenského zdravotnictví, až do 1. října onoho roku, ve kterémž doplní

sedmadvacátý rok životní; i nesmějí býti držáni v kasárnách, ač platí-li sobě byt svůj sami.

Doba služby počítati se má oněm jednoročním dobrovolníkům, kteří by byli odvedeni prve než vstoupí do věku odvodního, od 1. října roku odvodního, jestliže — bez rozdílu zdaž dobrovolně anebo následkem povolání při mobilisaci — započnou službu presenční nejdéle v onom roce, ve kterémž dojdou věku odvodního; jinak ale od 1. října onoho roku, v němž doplní 20. rok věku svého.

Oněm studujícím lékařství, kteří akademického stupně doktorského nedosáhli, žádavše a uživše výhody výminečného odkladu až do dvacátého sedmého roku životního, doba běžící ode dne 1. října onoho roku, ve kterémž vstoupili do pětadvacátého roku životního, až do nastoupení služby nesmí počítati se do celistvé doby služební.

Která učeliště tuzemská i cizozemská vedle obchodnické vysoké školy Revoltellovy a obchodnické i námořské akademie v Terstu, v tomto ohledu na roveň postaveny budou vyšším gymnasiím a vyšším realním školám, pak kterak složena bude smíšená komise zkušební a z kterých předmětů a jak bude zkoušeno: ustanoví ministerstvo obrany zemské ve shodě s říšským ministerstvem vojenství.

Také i nemajetní tohoto druhu dopouštějí se k jednoroční službě dobrovolnické, i budou za této služby šaceni, vyzbrojeni a opatřováni na útraty společného rozpočtu vojenského, jestliže prokáží svou nemajetnost, neposkvrněné mravné chování své a ve hlavních učebních předmětech třídy s vyznamenáním, anebo vysvědčení o některé státní zkoušce s výsledkem způsobilosti odbyté.

Stalo-li by se, že by bylo bez výsledku přihlášení aspiranta k započetí jednoroční dobrovolnické služby příčinou tělesné nezpůsobilosti a že by aspirant tento v době od 1. července onoho roku, jenž bezprostředně předchází vstup do věku odvodního, až

ku početí odvodní periody onoho roku, ve kterémž poprvé bude povolán k odvodu, podrobil se přehlídce (superarbitrací) s týmž výsledkem: tedy zůstane mu právo k výhodě jednoroční dobrovolnické služby vyhrazeno po všechny následující pravidelné odvody; musí však ku právu tomuž před počtím každého následujícího pravidelného odvodu ve svém okrese na příslušném politickém úřadě o to se hlásiti. Táž ustanovení mají analogickou platnost při oněch, kteří by zpět byvše dáni do předchozí třídy životní, mezitím sobě zjednali způsobilost pro jednoroční službu dobrovolnickou, a o tuto se hlásili.

Kteří jednoroční dobrovolníci, v odvodním věku přijatí, podle výsledku odvodu, neb sečtení kontingentálního toho kterého roku, dle své třídy životní a posloupnosti losovní k zemské obraně připadají, odevzdání budou k zemské obraně i budou povinni jednoroční službu dobrovolnickou konati v zemské obraně — bez újmy příslušného jim práva k početí služby presenční — načež budou přeloženi mezi dovolence zemské obrany.

Ministr obrany zemské může v jednotlivých případech ve shodě s říšským ministrem vojenství nedopustiti přeložení takovýchto jednoročních dobrovolníků do zemské obrany, jestliže by takové přeložení vzhledem na početní stav důstojnictva v zemské obraně nevidělo se býti potřebné.

Takoví aspiranti jednoroční služby dobrovolnické, kteří přijdou ku pravidelnému odvodu a podle posloupnosti losovní případnou k náhradní rezervě, jednoroční službu dobrovolnickou konati mají ve stálém vojště (v loďstvu válečném).

Takoví odvodem povinní studující, kteří by byli v jednom z posledních dvou ročníků na vyšším gymnasiu nebo na vyšší škole realní anebo na některém na roveň postaveném odborném učelišti, majícím nejméně tři povinné ročníky, anebo v posledním ročníku některého toho ústavu majícího toliko dva povinné ročníky, mohou pod výminkami býti přijati za jednoroční dobrovolníky, ač nebylo-li dokončení

studií opozděno jich vlastní vinou; konečné rozhodnutí vyhrazeno jest době, až budou míti studia skončena.

Také jednoroční dobrovolníci pod výminkami přijatí povinni jsou podle ustanovení svrchu položených konati jednoroční službu dobrovolnickou po případě v zemské obraně.

Jestliže by takovíto pod výminkami přijatí jednoroční dobrovolníci studií nechali anebo jestliže by dobrý prospěch dokonaných studií v náležitém čase nebyli s to prokázati, budou dodatečně voláni ke trojleté službě presenční, anebo náležejí-li zemské obraně, k jednoroční presenční službě v obraně zemské prostě připočítávané.

Jednoroční dobrovolníci, vykonavše jednoroční službu a vyhovující výminkám pro důstojníky v rezervě nebo v zemské obraně předepsaným, jmenováni buďte podle skutečných neb vznikajících mezer a podle své hodnosti co aspiranti důstojníci (kadeti) za důstojníky v rezervě, nebo v zemské obraně.

Tito důstojníci rezervní potřebováni buďte v mezích své vojenské služební povinnosti při mobilisaci buďte ve vojště anebo v zemské obraně, podle potřeb a dle rozhodnutí říšského ministra vojenství. Avšak vyplnivše svou služební povinnost ve vojště buďte, vedle zákonného svého povolání, přeloženi k zemské obraně.

Výminkou mohou takovíto důstojníci rezervní ke své žádosti s přisvědčením ministra obrany zemské ponechání býti i přes tento čas v záloze.

Výhoda jednoroční služby dobrovolnické pomíjí, kdyby ten, kohož se týče, než do jednoroční služby vstoupí aneb i po tom soudně byl odsouzen:

pro zločin, anebo pro přečin neb přestupek ze ziskuchtivosti spáchaný;

nebo pro přečin veřejnou mravopověstnost urážející.

V případě tomto vpočtena buď přesenční doba již odbytá v povinnosti služební při vojště řadovém

dle §. 4 konanou, nebo v jednoroční službu při zemské obraně jednoduše počítanou.

Ministrovi obrany zemské přísluší, po případě ve shodě s říšským ministrem vojenství, aby vyřkl, že minula výhoda jednoroční dobrovolnické služby na základě rozsudku soudu trestního. (Viz §. 114 až 140, 150 instr.)

§. 22. Námořníci dle povolání, kteří prokážou vysvědčeními nebo zkouškou náležitě odbytou, že mají obecné vzdělání, aneb že dokonali studia svá na domácích nebo cizozemských školách námořních (nautických) s dobrým prospěchem, budou v loďstvo válečné k jednoroční službě dobrovolnické přijati, aniž budou povinni, sami se odívati a stravovati, a když dobře odbudou zkoušku, budou vedle potřeby jmenováni námořskými důstojníky při záloze.

Tito důstojníci rezervní budou v případě války povinni, konati jakoukoli službu námořskou. (Viz §§. 114—137 instr.)

§. 23. Medikové mohou konati jednoroční službu dobrovolnickou, když k tomu prokáží způsobilost, v nemocnicích vojenských, a zvěrolékaři (veterináři) co praktikanti skotoléčitelští u některého pluku jezdeckého nebo dělostřeleckého aneb u některé polní škadrony vozatajské.

Ve válce užije se jich, dle toho, kde jsou povinni sloužiti, buď v stálém vojsku (v loďstvu válečném), nebo v obraně zemské, aneb v nemocnicích polních neb jiných. (Viz §§. 114—137 instr.)

§. 24. Farmaceutové mohou jednoroční službu dobrovolnickou konati v lékárnách vojenských, ve válce pak užije se jich podobným způsobem, jako lékařů službou brannou povinných (§. 23.) (Viz §§. 114—137 instr.)

*§. 25. Kandidáti duchovního stavu každé zákonem uznané církve a společnosti náboženské, kteří by byli odvedeni a v době svého vřadění (dnem 1. října) již započali svá studia bohoslovecká, obdrží, požádají-li

za to, dovolenou, aby pokračovali ve studiích bohosloveckých.

Ti, kteří dosáhnou svěcení na kněžství nebo obdrží postavení ve správě duchovní, zapsáni budou do seznamu duchovních správců ve vojště nebo v zemské obraně i mohou v případě války v mezích své branné povinnosti potřebování býti za duchovní správce buď ve vojště (v loďstvu válečném) anebo v zemské obraně, tolikéž i v nemocnicích polních a v nemocnicích stálých.

Dokudž by trval anebo nastal nedostatek kněžstva při kterémkoli zákonně uznaném vyznání náboženském, přiznána buď oněm odvedeným studujícím posledních dvou ročníků vyššího gymnasia, kteří by nezavinili opozdění své ve studiích, výhoda svrchu řečená, když před komisí odvodní se prohlásí, že se chtějí oddati studiím bohosloveckým a stavu duchovnímu, nebo když se vykáží připovědí, že budou přijati do studií bohosloveckých anebo do noviciátu; totéž platnost má i při těch pod výminkou přijatých jednoročních dobrovolnících, kteříž by až v čase konečného povolení výhody jednoroční služby dobrovolnické již se stali bohoslovci anebo s výhodou touto vstoupili do studií bohosloveckých nebo do noviciátu; avšak toto vše pod tou výminkou, že netoliko studia bohoslovecká skutečně absolvují, alebrž že i po dokonání studií těchto obdrží vyšší svěcení anebo postavení ve správě duchovní.

I jsouť až do početí studií bohosloveckých v případě mobilisace povinni ke službě v branném stavu.

Ti, kteří studií gymnasiálních zanechají anebo s dokonáním jich vlastní vinou se opozdí, anebo kteří do studií bohosloveckých, nebo do noviciátu bezprostředně nevstoupí anebo kteří vyššího svěcení dosáhnou vše povolání duchovního se zhostí, konečně takoví kandidáti stavu kněžského a kandidáti úřadu farského, kteří v prodlení doby, mezi dotčenými ministerstvy ve shodě s říšským ministrem vojenství ustanovené, neobdrží postavení ve správě duchovní:

povinni jsou k neprodlenému dodatečnému konání zákonné služby presenční, při čemž se jim ovšem vyhrazuje eventuelní právo k výhodě jednoroční služby dobrovolnické.

Ti, kteří teprve po vykonané presenční službě do studií bohosloveckých vstoupí, nebo v nich pokračovati budou, pak takoví jednoroční dobrovolníci, kteří studující bohosloví, dle tohoto nynějšího zákona práva k řečeným výhodám by neměli a službu presenční ještě nevykonali: sprostěni buďte v čas míru od služby ve stavu branném vůbec, prvejmenovaní obzvláště také od polních cvičení v rezervě (v zemské obraně); dosáhnuvše pak vyšších svěcení anebo postavení ve správě duchovní buďte zapsáni do seznamu vojenských duchovních správců při rezervě (obraně zemské).

Vůbec buďte kněží vysvěcení anebo správcové duchovní, pokud trvá povinnost jich ke službě, sprostěni služby ve stavu branném a zapsáni do seznamu duchovních správců při vojště (při zemské obraně). (Viz §§. 17, 42, 142, 143 instr.)

§. 26. Úředníci státní ve svazku stálého vojska (lodstva válečného) nebo obrany zemské postavení, úředníci soukromých a dědičných statků Nejvyšší rodiny, úředníci zastupitelstev fondů veřejných, zastupitelstev zemských a okresních a obcí, jimž svěřena jest správa politická, když k těmto místům služebním potřebí průkazu, že řečení úředníci dokonali studia věd právních a státních, taktéž profesoři a učitelové na učilištích veřejných a na učilištích právem veřejnosti nadaných, k nimž se počítají také školy obecné, mohou v případě války v takovém počtu, kolik jich k vykonávání služby správní a k vyučování nevyhnutelně potřebí, k návrhu příslušného ministra s přivolením císařovým ve svých úřadech ponechání býti.

Totéž vztahuje se také k osobám ve službě poštovské, telegrafické a železničné postaveným, pokud jich jest nevyhnutelně potřebí k vykonávání této služby.

***§. 27.** Kandidáti učitelstva na školách obecných (rozumějíc také školy měšťanské a ústavy učitelské), pak učitelové takovýchto ústavů, jakž budou vřadění do stálého vojska (loďstva válečného) anebo do zemské obrany (1. října), buďte po vojensku cvičeni po osm týdnů v době takové, aby te vyučování obecnému co nejméně bylo na překážku, načež buďte na dovolenou dáni a v čas míru toliko ještě k občasnému brannému cvičení rezervy (zemské obrany) povolávání.

Dokudž by trval nebo nastal nedostatek učitelů na školách obecných, buďtež chovanci učitelstva odvodem povinni, kteří by toho dne co předse půjde pravidelný odvod v jich domovském okresu, byli k němu voláni, nacházeli se ještě co chovanci jednoho z posledních dvou ročníků na ústavu učitelském a kteří by se vykážali, že prodlení v jich studiích nestalo se jich vinou, byvše odvedeni ke stálému vojsku nebo k zemské obraně, dáni buďte na dovolenou, aby studia svá učitelská mohli dokonati, při čemž však povolání jich v případě mobilisace vyhrazeno jest.

Když by pak za pravidelného postupu svých studií studia k úřadu učitelskému potřebná s dobrým prospěchem dokonali a učitelské místo stále systemisované na školách obecných obdrželi, tedy jim výhoda svrchu řečená definitivně buď přiznána.

Kterí chovanci ústavů učitelských výkazů takovýchto v náležitém čase podati by nemohli, pak kandidáti úřadu učitelského a takoví učitelové škol obecných, kteří by povolání učitelského se zhostili, povinni jsou k dodatečnému konání zákonní služby přesenní, dokud ještě branná jich povinnost trvá.

Vlastníci zděděných rolních hospodářství, kteří na těchže hospodářstvích svůj řádný obyč mají a hospodářství sami provozují, kde také pozemkový výnos stačí k samostatnému vydržování rodiny o pěti osobách, aniž by výnos čtyřikráte byl větší — náleže-

jíce podle pořadí losovního ke kontingentu rekrutův — buďte na ten čas, co takové okolnosti trvají, přeloženi k rezervě náhradní a buďtež takovito odvodem povinní vpočtění do kontingentu této náhradní rezervy.

V oněch případech, kdež panují okolnosti rodinné zvláštního ohledu hodné, aniž by z nich plynulo právo k dočasnému osvobození dle znění §. 17, může po vykonaném odvodu a vycvičení poskytnuta býti dovolená na čas míru, avšak s výhradou povolávání ke cvičení polnímu a ke shromážděním kontrolním. (Viz §. 17, 42 instr.)

§. 28. Námořníkům dle svého povolání, vřaděným v loďstvo válečné, k nimž se §. 22 nevztahuje, též strojníkům zkrátiti se může skutečná služba času pokoje až na rok, hledíc k jejich technickým vědomostem přípravným a k jejich vzdělání k službě na loďstvu.

§. 29. Námořníci, kteří byli vřaděni v loďstvo válečné, kteří však navštěvují některou domácí školu námořní (nautickou) nebo školu, kde se učí stavitelství lodnímu, buďtež času pokoje na tu dobu, co navštěvují takové školy, ponechání na dovolené. (Viz §. 17 a 42 instr.)

§. 30. Počet osob službou brannou povinných (§. 13), ježto se v stálé vojsko (loďstvo válečné) a v rezervu náhradní vřaditi mají, rozdělí se mezi království a země podle počtu jich obyvatelstva, v jedné každé zemi pak rozdělí se podle počtu osob k obraně způsobilých na okresy odvodní. (Viz §. 32 instr.)

*§. 31. Pravidelný odvod ke stálému vojsku (loďstvu válečnému), k rezervě náhradní a k zemské obraně děje se každoročně v době od 1. března do konce dubna. (Viz §. 51. instr.)

*§. 32. Odvádění děje se před smíšenou komisí z povinných do okresu odvodního náležejících posloupně podle tříd životních, v každé pak třídě životní podle pořádku losovního.

Mladíci, kteří narodili se v jednom roce od 1. ledna do 31. prosince, činí všickni dohromady jednu třídu životní, která se pojmenuje podle toho roku narození.

Z pravidla povolává se k odvodu tři třídy životních.

Mimořádně může také povolána býti čtvrtá třída životní, a to tehdá, když by nebylo lze kontingentů pro stálé vojsko (loďstvo válečné) a pro rezervu náhradní, pak nejnižšího doplňovacího počtu pro zemskou obranu docíliti osobami ke službě vojenské schopnými z prvních třech tříd životních.

Čtvrtá třída let buď povolána k odvodu v oněch obvodech správy politické, kdež podle průměru posledních tří roků schodek do uhrazení potřeby doplňovací nejméně činí čtyři procenta, i buď zase odvolána, jakmile se ukáže, že potřeba doplňovací podle tohoto průměrného počtu uhrazena jest v prvních třech třídách až na schodek níže tří procent.

Jakmile potřeba doplňovací uhrazena jest, uzavře se odvod ve čtvrté třídě životní.

Každému sboru vojska neb loďstva válečného odevzdáni budou ti, kteří se proň nejlépe hodí, při čemž buď podle možnosti k tomu hledíno, kam odvedenci přejí sobě býti přikázáni.

Ti odvedenci, kteří přebudou, když uhrazeny jsou potřeby jednotlivých druhů branných a ústavů, hudebníků, řemeslníků a ve psaní zběhlých v mezích cifry kontingentní přikázáni buďte ku pluku příslušného doplňovacího okresu a zůstaveni buďte ke svému vycvičení vojenskému, pokudž možná, v okresu doplňovacím.

Jakž budou kontingenty pro stálé vojsko (loďstvo válečné) i pro rezervu náhradní v plném počtu docíleny, též jakž bude nejnižší doplňovací potřeba pro zemskou obranu uhrazena, budou v každém okresu odvodním ke službě polní schopní, kterýchž bude přebývati, rovněž vřadění do zemské obrany, ač jestliže se takový přebytek objeví v prvních třech třídách životních.

Přidělení povinných do rezervy náhradní jest trvalé, nehledě na třídu životní, do které náležejí.

Ti, kteří přidělení budou k rezervě náhradní, budete sice assentováni a podle své schopnosti i podle potřeb k rozličným sborům vojska vřadění i po osm týdnů vojensky cvičeni, avšak y čas míru budete ponecháni v poměru neaktivního vojska, aniž budou povinni ke cvičením polním.

V případě války budetež k rozkazu císařovu, v pořádku ročníků assentních, od nejmladšího počínajíc, povoláni k doplnění stálého vojska nebo válečného loďstva.

Po skončení války budetež rezervisté náhradní postaveni zase do svého předešlého poměru neaktivního.

Kterýmž povinným v poslední (ve třetí neboližto ve čtvrté) odvodní třídě životní, přirčeno bude dočasné osvobození od povinnosti služební ve vojště (§. 17.), takoví přechodem do nejbliže vyšší třídy životní, pořadem losovným, přejdou v evidenci rezervy náhradní anebo v evidenci zemské obrany i zůstanou v této evidenci — předpokládajíc trvalost důvodu osvobození — až do 31. prosince toho roku, ve kterémž vyplněn bude třicátý, neboližto dvaatřicátý rok jich životní. (Viz §. 29. a 90. instr.)

*§. 33. Jestliže by některý povinný odvodem, povolán jsa podle pořádku losovního ke vstoupení do stálého vojska (válečného loďstva), do rezervy náhradní anebo do zemské obrany, při pravidelném odvodu se nedostavil, buď zákonnými prostředky způsobeno, aby dodatečně byl předveden.

Mezitím vstoupí na jeho místo, podle pořádku v listině odvodní, nejbližší způsobilý.

Avšak budete za tolik nepřítomných, kolik jich as dle podobnosti až do konce odvodního roka, hledíc k průměrnému poměru způsobilosti, případně ke vřadění do stálého vojska (válečného loďstva), do rezervy náhradní neboližto do zemské obrany v mezích nejnížší její potřeby doplňovací, ustanoveni za nástupce

oni, kteří s největším číslem losovním v nejvyšší třídě životní byli odvedeni a kteří by jinak vřadění byli do rezervy náhradní nebo do zemské obrany anebo kteří by náležejíce do čtvrté třídy životní, nebyli bývali povoláni k odvodu.

Pakli že by kdo obmeškal se v povinnosti odvodní, jest mu popráno, aby obmeškání toto napravil až do vyplnění šestatřicátého roku životního (§. 16). (Viz §. 3 instr.)

*§. 34. Když by se stalo, že by přijetí povinného odvodem do služby ve stálém vojsku (v loďstvu válečném) a v zemské obraně anebo v rezervě náhradní s vojenské strany bylo zamítnuto, mohou takoví k návrhu členův politické komise k vůli rozhodnutí představení býti smíšené komisi přezkoušecí.

Takové představení musí bez odporu státi se, jakmile i jeden člen komise ze zastupitelstva okresního nebo obecního pro to se vysloví.

Těž i takoví branci, kteříž by již byli odevzdáni do stálého vojska (válečného loďstva), do obrany zemské anebo do rezervy náhradní, podrobeni budou nálezu této komise, jestliže by až do konce odvodního roku navrženo bylo, by z příčiny nezpůsobivosti byli propuštěni.

Proti nálezu této komise není žádného dalšího odvolání.

Když by bylo požádáno za osvobozenou a požadavek tento z politické strany byl uznán, tedy právo námítky proti tomu přísluší členům komise stavu vojenského, tolikéž i členům komise ze zastupitelstva okresního nebo obecního, o čemž pak rozhodnutí se stane dle předpisu §. 17.

§. 35. Každý, kdo jest povinen se dostaviti, zapraví si sám útraty, spojené s cestou k losování a odvodu. Nemajetným má v tom býti nápomocna obec, kteráž jest také povinna, nésti útraty cesty starosty obecního a úředního průvodce dostavenců.

Útraty cesty těch, kteří se mají znovu ohledati, a průvodčích jejich zapraví se z pokladu státního.

Všeliké jiné útraty zaplatí se dle pravidel, vydaných v příčině spravování toho kterého úřadu.

*§. 36. Kdož patří k rezervě, povinni jsou, pokudž rezervní jich povinnost trvá, ke trojímu cvičení ve zbrani (v službě), kteréž každé trvá nejdéle po čtyři týdny.

Každé povolání k aktivní službě (§. 10) klade a počítá se za jedno cvičení.

Reservníci válečného loďstva, kteříž by čtyřletou povinností řadovou (§. 4) aktivně byli odbyli, nesmějí být voláni ke cvičení ve zbrani (v službě).

Kdo by ke cvičení nebyli voláni a kdo jsou v rezervě náhradní, pro takové odbyvají se výročně po žněch shromáždění kontrolní (raporty hlavní), ty pak nesmějí trvati než jeden den toliko.

Pravidla v příčině cvičení branného a shromáždění kontrolních pro zemskou obranu dána jsou v zákoně o zemské obraně.

§. 37. Každému, kdo skutečně dokonal vyměřenou zákonem službu řadovou v stálém vojsku nebo v loďstvu válečném, a kohož ve službě zachovati vidí se prospěšno, povoluje se, aby na místě co by přestoupil do rezervy i přes čas povinnosti záložní konal dobrovolně rok od roku dále službu řadovou.

Výhody hmotné, kterých dopřáno bude poddůstojníkům, kteří by dále sloužili tímto způsobem a pod výminkami dotčenými dobrovolně, ustanoví se předpisy zvláštními.

Tato ustanovení vztahují se také k poddůstojníkům a obrancům zemským, kteří slouží skutečně u kmenů a oddělení obrany zemské.

§. 38. Poddůstojníci, kteří sloužili skutečně v stálém vojsku, v loďstvu válečném aneb v některém kmenu nebo oddělení obrany zemské 12 let, a to nejméně 8 let co poddůstojníci, a jsou dobrého chování, nabudou tím práva, žádati za propůjčení míst ve službě veřejné a při železnicích, paroplavbách a jiných závodech od státu podporovaných.

Jak má provésti se toto ustanovení, nařídí se zvláštním zákonem.

*§. 39. Pravidelné překládání z řadového vojska do zálohy a ze zálohy do zemské obrany, tolikéž i překládání z náhradní rezervy do zemské obrany, nic při tom neměnic ve stupních šaržovních, též i propuštění ze zemské obrany po uplynutí doby při každém tomto služebním období platné (§§. 4 a 15) konati se má koncem prosince každého roku.

V případě války dítí se bude toto překládání nebo propuštění teprve k rozkazu od císaře vydanému.

Ten, kdo bude přeložen do svazku neaktivního anebo kdo bude propuštěn, obdrží listinu legitimační; stalo-li by se opoždění ve vydání listiny tuto řečené, neplyne z toho žádná povinnost ke službě přes dobu zákonní.

*§. 40. Prve než by povinnost služební došla, může propuštění povoleno býti jen v těchto případech:

- a) když odvod by byl protizákonný;
- b) když by nastala nenapravitelná nezpůsobilost ke službě;
- c) když by voják dospěl do některého z poměrů v §. 17, v punktu 1, 2, 3 vyrčených, anebo když by hned při svém assentování nalezal se v některém z těchto poměrů, avšak v náležitém čase na něj se nepovolal; konečně
- d) když by kdo ve čtvrté třídě životní jakožto nástupce (náhradník) assentován byl a po úplném uhrazení kontingentů při stálém vojsku a při rezervě náhradní, jakož i po uhrazení nejnížší potřeby doplňovací při zemské obraně přespočetným se stal.

V čas míru buďte nástupcové (náhradníci) při kontingentu stálého vojska (válečného loďstva) přebyteční přeloženi do rezervy náhradní, nástupcové pak ke kontingentu náhradní rezervy přičíslení a přebyteční buďtež přeloženi do zemské obrany.

Ti, kteří by podle odstavce c) byli propuštěni a patřili do třetí nebo do vyšší třídy životní, buďtež ihned přejati ve výkaz náhradní rezervy, ač jestliže vřadění byli do stálého vojska anebo do náhradní rezervy; pakli by byli propuštěni z počtu zemské obrany, ve výkaz (evidenci) zemské obrany.

Stalo-li by se, že by v čas povinnosti služební nastaly pozoruhodné okolnosti a poměry rodinné, ač ne takové, že by daly nárok ku propuštění z vojska podle odstavce c), může dána býti předčasná dovolená na čas míru mimo řadu podle trvání služby, avšak s výhradou povolání ke branným cvičením rezervy (zemské obrany) a ke shromážděním kontrolním. (Viz §. 17, 35, 37 instr.)

*§. 41. Ve případech a), b) a c) (§. 40) dána buď náhrada; požaduje se však, aby při b) a c) zároveň bylo nad pochybnost zjištěno, že nezpůsobilosti, nebo jiného později ohlášeného důvodu propustního stávalo hned při počtí povinnosti služební (1. října).

Náhrada za takové až do konce odvodního roku propuštěné dána buď hned téhož roku; a to tak, že v tom případě, kdež při kontingentu rekrutů jest schodek, podle toho schodku přeloženi budou k linii ti, kteří v pořadí losovním nejbliže stojíce, do rezervy náhradní byli postaveni.

Na kom by při takovém odvodu shledána byla vina, ten a takový zaplatí erární pokladně, které se to týče, odškodnění v úhrnné sumě 20 zlatých; kromě toho bude takovému trest vyměřen podle zákona trestního anebo podle předpisů služebních.

Kdo by protizákonným odvedením bez vlastní své viny utrpěl škodu, těm a takovým vyhrazeno jest právo náhrady proti těm, kteří by v tom měli vinnu.

Ve všech jinakých případech schodku při kontingentě rekrutů a náhradních rezervníků dán buď náhradník jen tehdá, když by nastal schodek tento až do 1. října roku odvodního. (Viz §. 82 instr.)

§. 42. Každý, kdo náleží do některé třídy let, která jest povinna dostaviti se při pravidelném odvodu nejprvé příštím, má se v měsíci prosinci předešlého roku u obecního starosty svého místa domovského nebo toho místa, kde se zdržuje, písemně nebo ústně přihlásiti, aby byl zaznamenán; opomenul-li by to učiniti, aniž by byl od toho zdržen překážkou nepřemožitelnou, potrestán bude, nehledě k tomu, jak se přikročí jinak dle zákona k němu, pokutou 100 zl., aneb nemohl-li by ji zaplatiti, vazbou až do čtrnácti dní.

Pokuty peněžité připadnou k obecnímu fondu chudých toho místa, kde zdržuje se pokutovaný.

§. 43. Starostové obecní a správcové matrik odpovídají z toho, že průkazy k seznamům odvodním jsou pravé, starostové kromě toho také, že mladíci předvádění jsou totožné osoby, též jsou povinni nápomocnými býti úřadům politickým při všelikých pracech úředních k provedení odvodu potřebných.

*§. 44. Před vstoupením do věku odvodního a před vystoupením ze třetí třídy životní, nebo před úplným vyplněním povinnosti odvodní není dovoleno ženění.

Při čtvrté třídě životní má tento zákaz toliko potud a na tak dlouho platnost, jestliže povolání třídy této v určitém obvodu správním podle ustanovení §. 32 vysloveno a veřejně vyhlášeno bylo.

Udají-li se okolnosti zvláštního pozoru hodné, může ministerstvo obrany zemské anebo zemský úřad k tomu delegovaný dáti mimořádné povolení k ženění; avšak povolení toto dokonce neposkytuje osvobození od konání povinnosti branné. (Viz §. 97, 100 instr.)

*§. 45. Kdo by proti záповědi v §. 44 obsažené se oženil, bude z moci úřadu odveden, a byl-li by nezpůsobilý, pokutou peněžitou až do 1000 zl. ku prospěchu obecního chudinského fondu, a když by platiti nemohl, vazbou až do šesti měsíců trestán.

Kdo by k takovému zapovězenému sňatku svou vinou přispěl, tomu buď uložena peněžitá pokuta ku prospěchu obecního chudinského fondu až do 500 zl.,

a když by platiti nemohl, vazba až do tří měsíců, při čemž ještě vyhrazuje se postupování proti němu podle předpisův služebních, když by stál ve službě státní.

Přestupek tento promlčí se ve třech měsících po uplynutí odvodní periody onoho roku odvodního, ve kterémž ten, koho se toto dotýče, naposledy byl odvodem povinen. (Viz §. 97, 99, 100 instr.)

§. 46. Kdo jest povinen, dostaviti se před komisi odvodní a nedostaví se bez dostatečné omluvy, o tom pokládá se, že uběhl před odvodem, ten pak, kdo mu při tom vědomě byl nápomocen, pokládá se za spoluvinníka.

Kdo před odvodem uběhne, postaven bude z moci úřadu; shledá-li se, že jest ke službě schopný, a nemůže-li omluviti se při vyšetřování v příčině toho zavedeném, proč se nedostavil, přišel-li však dobrovolně, povinen bude, sloužiti v linii o rok déle, nežli jest zákonem vyměřeno, nepříšel-li ale dobrovolně, o dvě léta déle; shledá-li se, že jest nezpůsobilý ke službě, potrestán bude pokutou peněžitou až do 150 zlatých, a nemohl-li by platiti, vazbou až do jednoho měsíce.

Překročil-li v případnosti této 36. rok věku svého (§§. 16 a 33), potrestán bude pokutou peněžitou až do 1000 zlatých, a nemohl-li by platiti, vazbou až do šesti měsíců.

Ti, kdož takovým útekem jsou spoluvinni, propadnou v pokutu peněžitou 500 zl., aneb jsou-li okolnosti zvláště přitěžující, v pokutu 1000 zl., aneb nemohli-li by platiti, potrestáni budou vazbou až do tří, ano až do šesti měsíců.

Vyhybalo-li by se někde více osob obranou povinných útekem povinnosti své, mohou naříditi se mimořádná opatření, aby se to zamezilo, potřebí však je ospravedlniti před radou říšskou, která se nejprve sejde. (Viz §. 97 instr.)

§. 47. Prokázalo-li by se, že zúmyslně sám sebe poškodil ten, jenž jest službou brannou povinen, a byl-li by k některé službě ve vojsku (v loďstvu válečném) shledán způsobilým, buď k této službě z moci úřadu postaven a bude povinen sloužiti dvě léta přes čas ke službě řadové zákonem vyměřený. (Viz §. 97 a 99 instr.)

§. 48. Obrana zemská čili zeměbranstvo postaveno jest času pokoje, co se týče administrace, pod ministrem zeměbránění a co se týče stránky vojenské, pod vrchním velitelem zeměbranským, v příčině čehož širší ustanovení obsahuje zákon o obraně zemské; času války postavena jest obrana zemská, co se tkne administrace, též pod ministrem zeměbránění, co se pak dotýče stránky vojenské, pod vůdcem od císaře jmenovaným.

Ministr zeměbránění, pokud se týče vrchní velitel obrany zemské, tento skrze ministra zeměbránění, má dávatí říšskému ministru vojenství nepřetržitě zprávy o počtu obrany zemské, její vypravení a její rozložení (dislokaci), vojenském vzdělání a kázni.

§. 49. Důstojníky obrany zemské všech stupňů jmenuje císař.

Rozeznávací znamení a znaky ve všech hodnostech, výprava a ozbrojení, též předpisy, týkající se služby a cvičení, jsou v obraně zemské táž co v stálém vojsku.

§. 50. Každý důstojník, který jakožto důstojník alespoň rok činně slouží a k němuž se §. 19 nevztahuje, může času pokoje, když za to požádá, proti zastavení stálých příjmů přeložen býti do rezervy a byl-li by jen způsobilý k obraně zemské, do obrany zemské.

§. 51. Důstojník, na něhož není zavedeno vyšetřování ani u soudu trestního ani u soudu čestného, může se šarže (hodnosti) své dobrovolně vzdáti, nebude tím však prost závazku, plniti povinnost služební a brannou dle zákona naň náležející, rovněž

jako důstojník, který soudem trestním nebo čestným šarže své byl zbaven.

*§. 52. Co se týče ženění, podrobeni jsou mimo dobu činné (aktivní) služby a zachovávajíce povinnost služební ve vojště (v loďstvu válečném) nebo v zemské obraně, zákonům a předpisům všeobecným:

- a) branci ve službě řadové, kteří jsou trvale na dovolené, jakmile vyкроčí ze třetí třídy životní;
- b) vojínové v rezervě, v rezervě náhradní a v zemské obraně;
- c) důstojníci a úředníci rezervy a neaktivní zemské obrany;
- d) důstojníci a úředníci vojska (válečného loďstva) a zemské obrany, kteří jsou s vojenským charakterem na výslužbu dáni;
- e) patentální invalidé, ač nejsou-li umístěni v invalidně.

*§. 53. Dovolenci po dobu dovolené, tolikéž důstojníci a mužstvo rezervy a zemské obrany, kteříž nejsou v aktivní službě, pak rezervisté náhradní ve všech svých poměrech občanských jakož i ve věcech trestních a policejních podlehají soudům a úřadům občanským (civilním), i jsou podrobeni toliko tomu obmezení, kteréž v tomto zákoně jest vyrčeno a jest pro evidenci nevyhnutelné.

Ti, kteří jsou v aktivní službě ve vojště, v loďstvu válečném, v rezervě náhradní a v zemské obraně, podlehají trestním a disciplinárním zákonům vojenským; avšak co se týče jich poměrů občanských, kteréž se nevztahují ke službě vojenské, podlehají zákonům a úřadům občanským.

Což v tomto ohledu blíže potřebného, obsaženo bude ve zvláštním zákoně.

Všickni v cizozemsku meškající důstojníci a záložníci, náhradní záložníci a zemští obranci jsou povinni bez prodlení do vlasti se vrátiti a se dostaviti, nečekajíce zvláštního osobního povolání, jakmile dojistá zvědí cestou veřejnosti, že říše blíže ohrožena jest válkou a že záloha a zemská obrana jsou svolány.

***§. 54.** Kdo má povinnost služby ve vojsku řadovém, v záloze anebo v rezervě náhradní, nesmí se vystěhovati, dokud neobdrží povolení propustní od říšského ministerstva vojenství; vystěhování jiných brancův, pak těch, kteří věku odvodem povinného ještě nedošli, závisí na povolení ministra obrany zemské.

Brancům řadovým, pak těm, kteří ještě nejsou dospělí k odvodu, anebo kteří své povinnosti odvodní ještě dosti neučinili, může povolení k vystěhování dáno býti jen tehdá, když rodiče jejich aneb jeden z obou pozůstalý spolu s ním se vystěhují.

Vystěhování pokládáno buď za dokonané jen tehdá, když ten, koho se týče, skutečně přesídí se z obvodu říše rakousko-uherské do státu cizího v úmyslu, aby se tam usadil trvale. Pakliže vystěhování nestane se skutkem, tedy ten, kohož se týče, zavázán jest dokonati zbytek povinnosti služební, kteráž byla propuštěním jeho ze svazku stálého vojska (válečného loďstva), rezervy náhradní nebo zemské obrany přetržena.

Jakž nastane mobilisace a dokud mobilisace trvá, nesmí žádnému branci aneb odvodem povinnému dáno býti povolení, aby se vystěhoval.

***§. 55.** Ti, kdožby zákonní povinnost služební ve stálém vojště (v loďstvu válečném), v náhradní rezervě a zemské obraně (§. 4) pro nezpůsobilost anebo pro zákonné nároky dočasného osvobození anebo pro eventuální vystěhování z říše rakousko-uherské buď docela nevykonali anebo jen z části, povinni jsou zaplatiti taxu vojenskou (zákon ze 13. června 1880, č. 70 z. ř.).

Zákon, daný dne 24. května 1883,

**o e. k. zemské obraně v královstvích a zemích
na radě říšské zastoupených hledi k ustanovením
zákona branného.**

(Zákonník říšský ze dne 6. června 1883, částka XXIX č. 87.)

S přisvědčením obojí sněmovny říšské rady vidí
Mi se naříditi:

§. 1. Doplnování e. k. obrany zemské děje se
podle ustanovení branného zákona (§§. 15 a 32 zák.
branného).

Nejnižší potřeba doplňovací vyměřena buď oním
číslem, které rovná se výroční kvotě, potřebné k udr-
žení vojsk obrany zemské (pěších i jízdných) na
skutečném válečném počtu nejméně 138.000 mužů
(Tyrolsko a Vorarlbersko v to nepojímajíc).

Organisaci zemské obrany stanoví císař.

§. 2. Gažisté a branci od jednotlivých zbraní,
družstev zbrojných, odborů a ústavů, z vojska do
zemské obrany přeložení, mohou v případě vojny
podle potřeby bráni býti k sesílení příslušných sborů,
odborů a ústavů vojenských, jakmile rezervy jejich
budou povolány a když veškerá obrana zemská bude
povolána a mobilisována (§. 19).

To má také platnost při částečném povolání a
mobilisování zemské obrany (§. 19) vzhledem ke
gažistům a k brancům náležejícím k právě povolané
části zemské obrany.

§. 3. Ke vstupu do zemské obrany jest třeba:

- a) státního občanství v královstvích a zemích na
radě říšské zastoupených;
- b) náležité způsobilosti duševní i tělesné;

Dobrovolný vstup (§. 15 c, zák. bran.) není tomu dopuštěn, kdo následkem odsouzení soudem trestním úplně nepožívá práv občanských.

Nezletilci potřebují k dobrovolnému vstupu, aby přisvědčil otec nebo poručník jejich.

§. 4. Pro vedení evidence, pro správu zásob skladních, pro zřízení mobilisace a pro vycvičení rekrutů přímo do obrany zemské vřaděných (§. 6) i ke cvičením vojenským povolaných (§. 7) chovány budou u zemské obrany v čas míru kmenovní základy důstojníků i vojáků, co stálé kádry, jimž stanoviska vykáže císař k návrhu ministra zemské obrany.

§. 5. V čas míru mohou všickni, kdo ve svazku zemské obrany se nacházejí, kromě těch, kteří při úřadech zemské obrany, při kádrech zemské obrany a při ústavech zemské obrany konají aktivní službu, jíti za svým zaměstnáním občanským mimo tu dobu, které jim jest účastniti se ve cviku, v občasném cvičení vojenském a ve schůzích kontrolních (raportech hlavních).

Počet presenčního mužstva v míru potřebného uhražuj se — vyjímajíc okresní šikovatele a puškaře — nejprv dobrovolně se hlásícími a potřebnou způsobilost majícími; jestliže by těchto dostatek nebylo, povoláni a užití buďte přímo do zemské obrany vřadění, avšak nic déle než v prvním roce své povinnosti služební a majíc při tom, co nejvíce lze, zřetel k jejich poměrům rodinným a výživě.

Služební rok od mužstva takto při kádru strávený, buď počítán za dva roky na jejich povinnost služební.

Poddůstojníkům, kteří vykonavše jednoroční službu presenční za míru anebo kteří dokonavše službu svou ve vojště jsou ještě dále ve službě presenční při obraně zemské na základě závazku dobrovolně na se přijatého, buď další doba v aktivní službě ztrávená dvojnásobně vpočtena do jejich služební povinnosti u zemské obrany.

§. 6. Rekruti do obrany zemské vřadění, patří-li k pěchotě, cvičeni budou po osm neděl, patří-li k jízdným střelcům nebo k pomocnému mužstvu vřaděnému do kadrů jízdeckých, po tři měsíce.

§. 7. Občasné cvičby zemské obrany ve zbrani trvají vždy až do čtyř týdnů, a to kromě žní.

Den potřebný k vystrojení a deň potřebný k odstrojení nebud' do času cvičebního vpočten.

K cvičbám ve zbrani na čas svrchu řečený mohou povoláni býti neaktivní důstojníci zemské obrany a čekanci důstojníci, podle potřeby pak všickni v neaktivním stavu zemské obrany stojící mužové zemské obrany, majíc při tom pokud možná zřetel k jejich bydlišti a to tolikkráte, dokud by úhrnná doba všech občasných cvičeb ve zbrani za celé služby v zemské obraně nepřesahovala 24 týdnů u těch, kteří jsou přímo vřadění do obrany zemské, a čtyři týdny u těch, kteří po vykonané službě ve vojště přeloženi jsou z rezervy do zemské obrany.

Kterí ročníkové mužstva povoláni býti mají pokaždé k obcasným cvičbám ve zbrani, o tom vyhlášení státi se má nejpozději do konce roku, jenž předchází před povoláním.

Důstojníci neaktivního stavu mohou podle potřeby povoláni býti také k jinakým službám až do čtyř týdnů každoročně vůbec, vpočtouc v to i cvičbu ve zbrani.

První cvičba ve zbrani může při těch, kteří budou přímo vřadění do zemské obrany, konána býti hned po prvním vycvičení (§. 6).

Za cvičeb ve zbrani má obrana zemská střídavě účastna býti též větších cvičeb vojska.

Jestliže by z jakékoli příčiny cvičba ve zbrani zákonně pro rezervu nebo pro zemskou obranu nařízená místa neměla, tedy může později býti předsevzata, nesmí však v jednom a v témž roce státi se povolání ke cvičbě po dvakráte.

§. 8. Pro mužstvo obrany zemské, které nebude povoláno ke cvičbám ve zbrani, konají se mimo žní

schůze kontrolní (raporty hlavní), ty však nic déle trvati nesmějí než jeden den.

Tyto schůze kontrolní z pravidla konají se pro mužstvo obrany zemské v jeho bydlišti, a to v sídle okresního úřadu politického nebo v místě, které většině povolanych není vzdálenější než sídlo okresního úřadu politického.

Těm, kteří by na čas nepřebývali ve svém bydlišti, povoleno buď, požádají-li za to, aby povinnost svou dostaviti se ke schůzi kontrolní vykonali v nejbližším místě schůzí kontrolních.

§. 9. Sbor důstojnický při zemské obraně tvoří a doplňuje se:

- a) přechodem aktivních důstojníků ze stálého vojska;
- b) přidělením důstojníků rezervních, službu svou ve vojsku vykonavších;
- c) přejetím důstojníkův z výslužby a z postavení „kromě služby“ při vojště;
- d) z osob, službě vojenské nepodrobených, které hodnosti důstojnické dosíci chtějí a mají úplnou k tomu způsobilost;
- e) povýšením v zemské obraně samotné, a to podle zásad při stálém vojsku platných.

§. 10. Osoby obrany zemské jsou dle svých hodností rovny osobám stálého vojska; při stejném stupni některé hodnosti mají osoby stálého vojska přednost před osobami zemské obrany.

§. 11. Velení děje se v zemské obraně ve veškerém obvodu království a zemí na říšské radě zastoupených touž řečí jako ve stálém vojsku.

Obecné odznaky služební a dílčí znaky důstojenstva, vystrojení a ozbrojení, předpisy služební a předpisy cvičební při zemské obraně srovnávají se mají se stálým vojskem.

§. 12. Gažisté a mužstvo zemské obrany mají právo k poplatkům toliko ve službě; tyto poplatky jsou v míru, v hotovosti a ve válce tyže jako při stálém vojsku.

Okresním šikovatelům, ustanoveným k evidenci neaktivního mužstva při vojsku a při obraně zemské, vyměřuje se plat roční sumou 600 zl. Kromě toho budou šikovatelé tito za dobu služební, kterou by buď prve nebo později, než zákon tento vešel ve platnost, vykonali ve vlastnosti své jako šikovatelé okresní, bráti přídavek věkový, jenž vyměřen bude po skončeném pátém roce služebním roční sumou 100 zl., po skončeném desátém roce služebním roční sumou 200 zl. a po skončeném patnáctém roce služebním roční sumou 300 zl.

Bytné okresním šikovatelům ustanovuje se podle předpisu pro stálé vojsko výměrou v XII. dietní třídě platnou.

§. 13. Co se týče zaopatření, mají osoby zemské obrany právo k němu podle pravidel, které ve věci té při stálém vojsku jsou platny.

Výhody, jež při stálém vojsku v příčině zaopatření vdov a sirotek jsou vyrčené, platnost mají také při pozůstalých po osobách zemské obrany.

Co se týče zaopatření vdov a sirotek po okresních šikovatelích, platnost mají předpisy vyrčené pro zřízení státní služby civilní.

§. 14. Veškerý náklad na obranu zemskou, k němuž také počítají se větší poplatky pensionovaných důstojníků za služby jimi konané, připadají v čas míru na rozpočet ministra zemské obrany; naproti tomu uhražují se náklady, vznikající z mobilisování a z užití zemské obrany k účelům válečným, ze společné dotace říšského ministra vojenství.

§. 15. Pro evidenci jsou všechny osoby obrany zemské povinny, aby všelijakou proměnu stálého bydliště svého ústně nebo písemně oznamovaly příslušnému oddělení pro evidenci zemské obrany (šikovateli okresnímu) jakož také i tomu oddělení, do jehožto obvodu se přesídlují.

§. 16. Jestliže by branec zemský neuposlechl vyzvání ke cvičbám ve zbrani nebo ke službě do lhůty položené, trestán buď, jestliže by nepřijítí své

dokonale neospravedlnil, vazbou jednoho týdne až do tří měsíců; a stalo-li se to po třetí, v čas války pak hned v prvním případě, buď proti němu postupováno dle práva vojenského.

Měl-li by vinník jakés důstojenství, jest to v tomto případě okolností přitěžující.

§. 17. Veškeré záležitosti zemské obrany sluší k odboru ministra obrany zemské, jenž potřebná přednesení činí císaři.

Ministr obrany zemské nařízení svá vydává úřadům, sborům a ústavům zemské obrany skrze vrchního velitele zemské obrany a touže cestou dostává také jejich předlohy úřední.

§. 18. Vrchní velitel zemské obrany v čas míru má tyto úlohy:

1. vrchní řízení vojenského vycvičení;
2. péči o kázeň;
3. dozor ke kadrům a mužstvu;
4. dohled na zásoby válečné;
5. vykonávati soudní pravomoc vojenskou nad osobami zemské obrany této pravomoci podrobenými, jakož i vykonávati moc disciplinární nad důstojníky a nad mužstvem v službě aktivní postavenými;
6. podávati dobrá zdání v osobních záležitostech důstojníků.

Vrchní velitel zemské obrany může, pokud se to týče oboru působnosti jeho, nařizovati úřadům a vojskům zemské obrany, avšak jest povinen, aby důležitější nařízení zároveň oznámil ministrowi obrany zemské.

§. 19. Povolání a mobilisace veškeré zemské obrany anebo některé části její stane se k účelům, v §. 8 branného zákona výtčeným, toliko k rozkazu císařovu za spolupodpisu odpovědného ministra obrany zemské.

Za vojny může zemská obrana potřebována býti výjimkou také i vně celistvého oboru království a

zemí na radě říšské zastoupených, avšak potřebí k tomu zvláštního zákona říšského. Bylo-li by však prodlení nebezpečným, užití zemské obrany vně oboru řečených království a zemí může nařizeno býti od císaře za odpovědnosti vlády, a že věc dodatečně oznámí se říšské radě ke schvalovací vědomosti její.

§. 20. Zákon tento, kterým se zároveň ruší ustanovení zákonův o zemské obraně v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených ze dne 13. května 1869, ze dne 1. června 1872 a ze dne 14. května 1874, vejde v platnost, jakmile bude prohlášen; ministr obrany zemské má sobě uloženo, aby jej ve skutek uvedl.

Zákon, daný dne 6. června 1886,

o domobraně pro království a země na říšské radě zastoupené kromě Tyrolska a Vorarlberska.

(Zákoník říšský ze dne 19. června 1886, částka XXXI. č. 90.)

S přisvědčením obojí sněmovny rady říšské vidí
Mi se naříditi:

§. 1. Domobrana*) jest doplňující částí branné moci a postavena proto pod záštitu mezinárodního práva.

§. 2. K domobraně jsou zavázáni všichni státní občané ke zbrani způsobilí, kteří nenáleží ani k c. k. vojsku, ani k válečnému loďstvu nebo k náhradní záloze, ani k c. k. zemské obraně, počínajíc rokem, kterého dokonají svůj 19. rok, až do konce toho roku, ve kterém dokonají svůj 42. rok.

Ti, kteří podle §. 20 zákona branného, dříve než k domobraně jsou povinni, dobrovolně byli vstoupili do presenční služby vojenské, zavázáni jsou k domobraně ještě po deset let, která bezprostředně následují po dokonání zákonné dvanáctileté povinnosti služebné.

Dle své branné způsobilosti, a to až do dokonání 60. roku svého, povinni jsou k domobraně všichni, kteří s hodností důstojnickou nebo s hodností vojenských úředníků dáni byli na odpočinek nebo do mimoslužebního stavu vojska (válečného loďstva) a obrany zemské, pokud nejsou zaměstnání v těchto jmenovaných odborech ozbrojené moci.

K domobraně zavázáni jsou dále — neujímajíc osobních závazků dříve všeobecně ustanovených — i všichni sborové, kteří mají ráz vojenský, nebo nosí odznaky vojenské.

Osoby, které náležejí k četnictvu, ke strážní finanční a ke zřízencům při státních lesích, buďte povolávány dle toho, jak toho poměry válečné vyžadují a pokud toho služebné ohledy dopouštějí.

*) Domobranu tuto sluší rozeznávati od domobrany (zemské obrany) v zemích uherských.

Osoby povinné k domobraně, jichž nevyhnutelně třeba jest k obstarávání záležitostí služby veřejné nebo prospěchu veřejného, mohou služby v domobraně býti zproštěny.

Osoby, které by dobrovolně přihlásily se ke službě domobranské, nejsouce povinny ani k vojsku, ani k zemské obraně ani k domobraně, mohou dle své způsobilosti v domobranu býti přijaty.

§. 3. K domobraně povinní dělí se ve dvě výzvy.

Do první výzvy náležejí všichni státní občané, dle §. 2 k domobraně povinní, od počátku toho roku, kterého dokonají svůj 19. rok, až do konce toho roku, kterého dokonají svůj 37. rok, k nimž počítají se i branci, kteří dle §. 17 branného zákona byli dočasně osvobozeni nebo kteří dle §. 40 téhož zákona předčasně, jakož i kteří po dokonané službě z vojska (válečného loďstva, náhradní zálohy) a ze zemské obrany byli propuštěni.

Druhá výzva zahrnuje tytéž osoby ode dne 1. ledna onoho roku, ve kterém dokonají svůj 38. rok, až do dne 31. prosince onoho roku, ve kterém dokonají svůj 42. rok, vtažmo až do dokonané povinnosti domobranské.

§. 4. Domobrana smí ke službě svolána býti toliko tehdá, když a pokud válka hrozí nebo když byla vznikla.

Svolání domobrany děje se k rozkazu císaře pána, po vyslechnutí rady ministerské, skrze ministra obrany zemské, a to v tom rozsahu, jak toho vyžadují prospěchy obrany země.

Svolané domobrany užívati bude podle potřeby vojenský velitel, od císaře pána naznačený, dle organisace od císaře pána ustanovené.

Rozchod domobrany nařizuje císař pán.

§. 5. Když by okolnosti toho vyžadovaly, aby výjimečně užilo se domobrany mimo společný obvod království a zemí na radě říšské zastoupených, třeba jest k tomu zmocnění zákonem říšským.

Toliko kdyby prodlévání bylo nebezpečným, může císař pán naříditi, aby se domobrany takto užilo, za odpovědnosti vlády, která povinna jest dodatečně předložiti to říšské radě k vědomosti a ke schválení.

Za války v mimořádných případech naléhavých, když by náhradní záloha, ustanovená k udržení stálého vojska (válečného loďstva) v zákonnitém počtu válečném, nedostačovala, jakož i k tomu konci, aby zemská obrana na zákonnitý stav válečný byla uvedena, může mužstvo potřebné pro oddíly moci ozbrojené, které soustavně doplňují se z království a zemí na radě říšské zastoupených, býti vzato z první výzvy domobranské, jak a pokud toho nevyhnutelná potřeba vyžaduje. Tito domobranci buďte však ihned po skončené válce propuštěni.

Mužstvo přibíráno buď z kategorií, dle potřeby po každé ustanovených (§. 3), počínajíc ročníky nejmladšími.

§. 6. Domobranci, ke službě povolání, podrobeni jsou ode dne svolání až do dne dovolené neb až do dne rozchodu té které výzvy vojenským předpisům trestním a disciplinárním.

Puštěn-li jest domobranec na dovolenou, přeruší se na tuto dobu vojenské postavení jeho.

§. 7. Domobranci a jich důstojníci, dokud trvá jich služba, nosí společný, z dálky znatelný odznak, důstojníci a poddůstojníci kromě toho vojenské znaky čestné a rozeznávací.

Měšťanské sbory ozbrojené a sbory ostrostřelecké, které se schválením císařským již v čas míru jsou zorganizovány, mají právo, také za služby domobranské podržeti svůj statutární kroj a výzbroj, jakož i organizaci svou a za císařského potvrzení své velitele a důstojníky.

§. 8. O odměnách a vyznamenáních, pak o nároku na dopravu, o ubytování, o peněžitém a naturálním opatření, o ošetřování raněných a nemocných, jakož i o zaopatření, počítajíc v to i zaopatření po-

zůstalých, platnost mají pro domobranu podobná ustanovení jako pro vojsko, vztažmo pro c. k. obranu zemskou.

§. 9. Seznamy domobranecké, do kterých zapsány budou osoby povinné k domobraně podle ročníků, počínajíc ročníkem nejstarším, založeny a v evidenci chovány buďte od představenstev obecních za spolupůsobení osob matriky vedoucích.

Jestliže domobrana není svolána ke službě (§. 4), osoby povinné k domobraně nesmějí podrobeny býti nižádné kontrolní povinnosti a nižádnému cvičení.

§. 10. Náklad na svolanou domobranu uhražuje se z rozpočtu společného ministeria vojenství.

§. 11. Tímto zákonem pozbývají platnosti předpisy branného zákona, které by s ním byly v odporu.

§. 12. Tento zákon nabude moci ihned po svém vyhlášení a Mému ministrowi obrany zemské jest uloženo, aby jej uvedl ve skutek.

**Nařízení ministeria obrany zemské dané dne
19. ledna 1887,**

**jímkž vyhlašují se „předpisy o zřízení domobrany
v královstvích a zemích na říšské radě zastou-
pených, kromě Tyrolska a Vorarlberska“.**

Jeho císařské a královské Apoštolské Veličenstvo Nejvyšším rozhodnutím ze dne 18. ledna 1887 ráčilo předpisy o zřízení domobrany v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených, kromě Tyrolska a Vorarlberska, nejmilostivěji schváliti.

Tyto předpisy, do nichž pojata jsou i stálá v nařízení ministeria obrany zemské ze dne 17. srpna 1886 (č. 135 ř. z.) obsažená a v některých částech doplněná ustanovení o sepisování a evidenci mužů k domobrauě povinných, tímto v následujícím se vyhlašují a v platnost přivádějí. Přílohy 7, 9, 14 až 21, 23, 24, 27, 29 a 32, které v textu vytčeny ale na okraji vyznačeny nejsou, sloužíce toliko k úřední potřebě politických a vojenských úřadů i velitelstev, zvláštním rozdělem se vydají.

Předpisy o zřízení domobrany

pro

království a země na říšské radě zastoupené
kromě Tyrolska a Vorarlberska.

I. část.

Všeobecná ustanovení.

§. 1.

Účel a určení domobrany.

1. Účelem domobrany jest zesílení branné moci říšské vůbec, její určením pak, aby vojsko a zemskou obranu podporovala, aby těmto odborům ozbrojené moci co do výpomocných služeb technických, správních, zdravotních atd. ulehčovala a důstojnictvo i mužstvo aby nahražovala.

2. Domobraně přísluší připravovati a postaviti

1. kombatantní domobranecké útvary a sice;

a) sbory obsádkové, posádkové a etapní;

b) sbory k střežení hranic a ku obraně země.

2. k domobraně povinné mužstvo ke zvláštním službám ve válce, totiž: k technickým a administrativním pracím, k vozatajstvu, k dopravě a k ošetřování raněných a nemocných atd. a

3. výpomocnou náhradu za úbytek ve vojště, ve válečném loďstvu a v obraně zemské.

§. 2.

Domobranecké úřady a velitelstva.

3. K řízení a provedení soustavy domobraně, po případě k velení při domobraně jsou povoláni:

ministerium obrany zemské,

velitelstva obrany zemské,

okresní velitelstva domobranecká,

kromě těch ve válce:

císařem jmenovaní vojenští vrchní velitelé a

velitelé domobraneckých sborů (praporů, setnin, eskadron

a jiných útvarů).

Povinnost branná.

4. Ministerium obrany zemské povoláno jest k vrchnímu řízení veškeré soustavy domobranné; jemu náleží činiti veškerá opatření týkající se příprav k výzvě, k povolání a k použití domobrany.

Dotýčná jeho nařízení provádějí jednak politické úřady zemské i okresní a představenstva obecní, jednak velitelstva obrany zemské a okresní velitelstva domobranecká.

5. Velitelstva obrany zemské jsou zároveň územními velitelstvy domobraneckými ve svém obvodu.

6. Okresní velitelstva domobranecká jsou podřízena velitelstvům obrany zemské vzhledem k domobranectví ve svém obvodu. Praporeční okres obrany zemské jest z pravidla též okresem domobraneckým o stejném jméně a čísle.

Okresní velitelstva domobranecká jsou velitelstvům obrany zemské bezprostředně podřízena. Ve válce podléhají též vojenským vrchním velitelům, po případě jich podvelitelům co do výkonu těch nařízení, která se týkají utvoření, pokud se týče doplnění domobraneckých útvarů a oddílů, jich propuštění neb rozpuštění.

Není-li pro domobranný okres jmenován zvláštní velitel, jest velitel praporu obrany zemské zároveň okresním velitelem domobranným.

V tomto případě, odešel-li prapor obrany zemské, převzme velení nad okresní domobranou evidenční a správní důstojník zemské obrany; je-li však ve službě přítomen domobranecký důstojník vyšší hodnosti, mající aktivní velení, jest velitelem tento.

Služebné záležitosti okresních velitelstev domobraneckých obstarávají se u evidenčního úřadu zemské obrany — avšak odděleně od jiných jeho služebních záležitostí.

7. Vojenským vrchním velitelům od císaře jmenovaným jest po svolání domobrany učiniti opatření, aby mužstvo domobranecké skutečně od případu k případu povoláváno neb propouštěno bylo, aby sbory domobranecké neb jich oddíly byly zaměstnány jakož aby přikazovány byly ke svým příslušným podvelitelům.

Dokud tedy domobrana svolána trvá, jest podrobena v každém směru vojenským velitelům, pokud se týče těm kterým podvelitelům. Tito vydávají svá nařízení dle okolností a vlastního uznání buď prostřednictvím velitelstev zemské obrany aneb přímo okresním velitelstvům domobraneckým, neb velitelům domobraneckých sborů a oddílů.

8. Velitelé domobraneckých sborů a oddílů velí jim od začátku jich sestavení až do jich rozpuštění.

Co se týče jich podřízenosti, o tom rozhoduje ten který poměr, v jakém se domobranecký sbor neb oddíl, jemuž velí, nalézá: než vojenský velitel, po případě podvelitel je zaměstnal, dokud jich zaměstnává a po odbytém zaměstnání podléhají:

- a) před tímto zaměstnáním: velitelstvu obrany zemské, a od toho dne, kdy byli přikázáni podveliteli, i tomuto;
- b) dokud zaměstnání trvá: vojenskému veliteli, po případě podveliteli;
- c) po odbytém zaměstnání: velitelstvu obrany zemské, dle okolností také ještě dřívějšímu veliteli, — v případech a) a c) prostřednictvím okresního velitelstva domobraneckého, při čemž poměr důstojenství, neb třídy velitele domobraneckého sboru ku jmenovanému okresnímu veliteli domobraneckému neb ku velitelům praporů obrany zemské, kteří jako okresní velitelé domobrany působí, rozhodným nikterak není.

§. 3.

Práva, povinnosti, zodpovědnost.

9. Ve všech záležitostech, které se týkají domobranectva, zvláště služby a správy, platí — ač nevyšla-li v té příčině zvláštní nařízení, — co do práv, povinností a zodpovědnosti osob účastněných vojenské zákony a předpisy.

§. 4.

Domobranské třídy věku (ročníky), výzvy.

10. Veškeré k domobraně povinné mužstvo tvoří 24 třídy věku, z nichž nejstarší obsahuje 42-leté a nejmladší 19-leté*). Věkové třídy domobranské dělí se na dvě skupiny, „výzvy“.

První výzva obsahuje 19 věkových tříd a sice osoby domobranné ve věku od 19 až včetně do 37 let, druhá pak výzva 5 věkových tříd a sice osoby domobranné ve věku od 38 až včetně do 42 let.

11. Jedna věková třída domobranská zahrnuje všechny domobranné muže, kteří v jednom a témž kalendářním gregoriánském roce se narodili.

Týž význam má výraz: „Domobranský ročník.“

12. Označení věkových tříd jest dvoji, a sice:

jedno stálé: dle roku narození, a jedno co rok se měnící: dle stáří.

*) Pro poslední ročníky domobraneckých seznamů platí výjimka ohledně těch, kteří dle §. 20 branného zákona před počátkem své domobranné povinnosti dobrovolně byli vstoupili do praesentní služby vojenské. U takových trvá domobranná povinnost deset let, jež následují po dokonání zákonné dvanáctileté služebné povinnosti.

V služebném styku úřadů a velitelstev domobraneckých mezi sebou a s jinými úřady a velitelstvy užívá se jen stálého označení; v nařízeních pro představenstva obecní a v prohlášeních budiž obou označení užíváno.*)

§. 5.

Další ustanovení.

13. Slovem „důstojníci“ rozumějí se kromě důstojníků stavu vojenského také auditori, lékaři a účetní vojenští, slovem „vojenský úředník“ také úředníci loďstva a zemské obrany, slovem „obce“ a „obecní představenstva“ také osamocené držebnosti statkové a jich správa, slovem „politické okresní úřady“ také ony úřady obecní (magistráty, městské rady, úřad purkmistrovský, rada obecní), které mají působnost politických úřadů, pokud dotýčná ustanovení obdobně i k nim vztahovati se mohou.

14. Sbory u vojska, válečného loďstva, zemské obrany a četnictva, při nichž osoby věku domobraneckého ze stavu gažistů neb mužstva buď dobrovolným vystoupením neb propuštěním ze základního seznamu ubudou, posílají od případu k případu ukončené základní seznamy menších oddílů domovským velitelstvům domobraneckým. Scházející základní seznamy menších oddílů nahrazují se opisy z hlavních základních seznamů**).

Stejným způsobem zasílají evidenční úřady první instance ve vojsku, ve válečném loďstvu a v zemské obraně o důstojnících a vojenských úřednících daných na odpočinek neb do mimo-služebního stavu, kteří svou hodnost vojenskou složí neb jí pozbudou a ještě k domobraně povinni jsou, o d p ř í p a d u k p ř í p a d u opisy základních seznamů domovskému okresnímu velitelstvu domobraneckému.

*) Ku příkladu v roce 1887:

Domobranecká třída věku 1856,

Domobranecká třída věku 1868 nazpět až do 1855:

Domobranecká třída věku z roku narození 1856 (31-letých),

Domobranecká třída věku z roku 1868 nazpět až do 1855 (19- až 32-letých).

**) Toto zasílání vztahuje se také ke všem v odpadné třídě již založeným základním seznamům domobranných osob první výzvy (od ročníku 1850 dále).

II. část.

Evidencí mužstva domobranného (kromě důstojníků a vojenských úředníků).

§. 6.

Zásady vedení evidence.

15. Mužstvo k domobraně povinné přísluší k evidenci do obce domovské.

Svolává-li se domobrana, mají i přítomní k domobraně povinní nepřislušníci z té které povolání kategorie neb věkové třídy pojata býti v evidenci té obce, v níž se zdržují.

16. Evidenci vykonávají přísluší:

- a) obecním představenstvům za pomoci správců matrik,
- b) politickým úřadům okresním,
- c) velitelům neb představeným těch sborů, které mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky, a
- d) vojenským domobraneckým úřadům dle ustanovení jich se týkajících a obsažených v následujících paragrafech.

§. 7.

Spolupůsobení správců matrik při konání evidence.

17. Spolupůsobení správců matrik při konání evidence domobraneckého mužstva v tom záleží, že

- a) každoročně zdělají výpisy z křestných a rodných rejstříků o jinoších, kteří vstupují do věku domobranného a že odevzdávají tyto výpisy obecním představenstvům, a
- b) že od případu k případu zdělají výpisy z rejstříků úmrtních o smrti domobranných mužů a že tyto výpisy zašlou politickým okresním úřadům.

18. *Ad a)* Ustanovení o sepisu mladíků do domobranného věku vstupujících obsažena jsou v §. 8.

19. *Ad b)* Zemrou-li domobranné osoby, má správce matric výpis z rejstříku úmrtního zaslati tomu politickému úřadu okresnímu, v jehož obvodu úmrtí se událo.

Povstane-li v příčině domobranecké povinnosti zemřelé osoby nějaká pochybnost, zvláště nezemřel-li státní občan stojící ve věku od 19 do 42 let ve své domovské obci, má se výpis z rejstříků úmrtních rovněž zaslati. Toto ustanovení platí také ohledně úmrtí osob příslušných do Tyrolska a Vorarlberska a ohledně uherských státních občanů.

Výpisu z rejstříků úmrtních jen tenkrát netřeba zasýlati, zemřela-li dotýčná osoba ve své domovské obci a bylo-li

správci matriky dobře povědomo, že zemřelý nebyl k domobraně povinen, po případě že v seznamu domobraneckém nebyl zapsán.

§. 8.

Sepis jinochů vstupujících do věku domobranného.

20. Aby sepsis jinochů vstupujících do věku domobranného vykonati se mohl, mají úředně zřízení správcové matrik každého roku zdělati výpisy z křestních a rodných rejstříků o všech osobách mužského pohlaví v obci narozených, které v kalendářním gregoriánském roce, jenž následuje po zdělání těchto rejstříků, dokonají 19. rok věku svého neb které by jej dokončily, a to zcela stejným způsobem, jak to v §. 11. návodu ku provedení zákonů branných předepsáno jest o jinoších do věku k odvodu povinného vstupujících dle vzorce *I a* dotčeného návodu; zemřela-li některá osoba v matričních výpisech uvedená, den úmrtí jejího — pokud se to státi může na základě úmrtních rejstříků vedených od matričních správců — zapsán budiž ve 4. rubrice tohoto výpisu a výpisy tyto spolu s výpisy o jinoších do věku k odvodu povinného vstupujících odevzdány buďte nejdéle do konce října každého roku příslušným představenstvům obecním.

21. Rovněž vojenští duchovní, ke správě matrik ustanovení, každého roku zdělati mají výpisy ze křestných a rodných rejstříků o jinoších, kteří roku budoucího dosáhnou věku domobraneckého, obdobně podle vzorce *I b*, jenž dle §. 11 návodu ku provedení zákonů branných určen jest pro jinochy vstupující do věku k odvodu povinného, a výpisy tyto předložiti nejdéle do 15. ledna vojenskému velitelstvu teritoriálnímu.

Vojenská velitelstva teritoriální a velitelstva doplňovacích okresů jakož i političtí úřadové okresní, aby sepsání byli jinoši vojenského původu do věku domobranného vstupující, mají předsejiti týmž způsobem, jak to nařízeno jest o jinoších vstupujících do věku k odvodu povinného v §. 11 návodu ku provedení zákonů branných.

22. O každoročním sepise jinochů vstupujících do domobranného věku 19 let platí vůbec obdobně ustanovení §§. 12, 15, 16, 19, 20, 21 a 22 návodu ke provedení zákonů branných o sepise jinochů vstupujících do věku k odvodu povinného, avšak šetřeno buď při tom okolnosti, že jinoši vstupující do věku domobranného, dokud jinak nebude ustanoveno, nejsou povinni přihlásiti se k sepisu a že při sepisování mužů domobranných k žádostem za osvobození hleděno nebude.

Ostatně představenstva obecní při předběžných pracích pro sepsis jinochů vstupujících do věku domobranného předsejiti mají týmž způsobem, jako, při pracích pro odvod, zvláště buďte na základě křestných a rodných rejstříků a toho, co

bylo vyšetřeno, zdělány tři oddělené seznamy o mužích domobranných do obce příslušných, pak do obce nepřislušných, konečně o mužích zcela neznámých, obdobně podle vzorce III. IV. a V. návodu ku provedení zákonů branných*). Tyto seznamy se všemi pomůckami předložte se nejdéle do dne 15. prosince politickým úřadům okresním.

Politici úřadové okresní jsou povinni tyto seznamy zkoumati a doplniti, výpisy o cizích mužích domobranných ihned zaslati příslušným politickým úřadům okresním a naříditi, aby opravené seznamy domobranných mužů do obce příslušných, eventuálně i zcela neznámých veřejně vyloženy byly v obci ode dne 20. až do dne 31. ledna, vztážmo učiniti vhodná opatření, aby tyto seznamy byly dále opraveny.

Dnem 1. února obecní představenstva opětně předložte tyto seznamy i s pomůckami vyšetřovacími politickým úřadům okresním ku konečné opravě; kteřížto je doplníce a opravíce vrátí je nejdéle do 15. února obecním představenstvům, aby přejala zapsané jakožto nejmladší ročník do seznamů domobraneckých.

§. 9.

Provádění evidence u představenstev obecních.

Seznamy domobranecké.

23. Evidence mužů domobranných provádí se u představenstev obecních ročníkovými listinami „Seznamy domobraneckým“ dle vzorce příl. 1, které o domobranných mužích každého ročníku zvlášť se zakládají; ve větších městech a jiných obcích (o 20.000 a více obyvatelích) budtež mužové domobranní, pokud možno, uvedeni v seznamech dle okresů oddělených.

Ročníkové listiny všech 24 tříd domobraneckých počínaje nejstarším ročníkem — 42letým — dolů až k nejmladšímu ročníku — 19letému — se seřadí a tvoří vespolek „Seznam domobranecký na rok 18 . .“

24. Přehledná zobrazení příl. 2 a 3 vysvětlují: které ročníky domobranecký seznam na rok 1887 obsahovati má, vztážmo jak dlouho sepsanci k domobraně povinni budou, a jsou pomůckou k dotýčeným rozhodnutím na dobu příští.

*) Při vzorcích III. a IV. návodu ku provedení branných zákonů opraveny budte toliko nápisy vzhledem k tomu, že sepsání býti mají jinoši vstupující do věku domobranného; místo slov „k odvodu povinni“ položeno bud slovo „domobranní“, kdežto rubriky v přihlášce k odvodu povinných se vypustí; ve vzorci pak IV. čáry dělící od sebe rubriky jsou nepřetržité a označení: „I. ročník (narození roku 18 . .)“ atd. se vynechá.

25. Ve 23 ročníkových listinách, začínaje nejstarším ročníkem — 42letým — až včetně do předposledního ročníku — 20letého — mají chovati se v evidenci všichni v dotýčných rocích kalendářních narození k domobraně povinní muži, kteří

- a) sice do vojska, válečného loďstva, náhradné zálohy, zemské obrany neb do četnictva vřadění byli aneb dobrovolně vstoupili, avšak již propuštěni jsou,
- b) příkázáni jsou k evidenci v náhradní záloze neb zemské obraně,
- c) dosud u věku k odvodu povinném, avšak na čas osvobozeni jsou,
- d) vráceni byli aneb
- e) až k pravidelnému odvodu roku 1887 za úplně neschopné k vojenské službě byli uznáni a z odvodních listin vymazáni.

V ročníkové listině nejmladšího ročníku — 19letého — mají chovati se v evidenci všichni v dotýčném kalendářním roce narození k domobraně povinní mužové kromě dobrovolníků sloužících ve vojště neb ve válečném loďstvu ve stavu aktivním neb neaktivním, a kromě chovanců vojenských vzdělávacích ústavů.

Evidence tím se provádí, že nepřetržitě upravují se všechny ročníkové listiny seznamu domobraneckého a sice

1. od případu k případu doplňují se tím, že připsí se k domobraně povinné osoby, jež přibudou,

2. že od případu k případu zaznamenávají se všechny změny, jež udály se s muži domobranými již sepsanými,

3. že od případu k případu poznamenají se všechny zvláštní okolnosti, jež mají značnou důležitost pro užití domobraných mužů k aktivní službě.

26. Ad 1. V seznamu domobraneckém budtež nově zaznamenávání k domobraně povinní, kteří

- a) domovského práva v obci nově nabyli,
- b) ze svazku vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva, z výslužby — i kdyby dále brali vojenskou pensí — aneb z mimoslužebního stavu — aniž by po-drželi dřívější hodnost vojenskou — vystoupili (bývalí důstojníci, vojenští, námořní a zeměbranečtí duchovní, vojenští úředníci),
- c) od vojska, válečného loďstva, náhradní zálohy, zemské obrany neb četnictva propuštěni aneb ke stavu invalidních pensistů přiděleni byli, aneb
- d) dříve zcela neznámi ale později vypátráni byli, a sice v případech a a d na základě jich přijetí ve svazek obce, vztažmo jich vypátrání, a

v případech *b* a *c* na základě vyrozumění se strany politického okresního úřadu.

Každý nový přírůstek budiž v 18. rubrice seznamu domobraneckého odůvodněn.

27. Ad 2. V seznamu domobraneckém buďtež ti domobranní mužové vymazáni, kteří

- a) nabyli v jiné obci příslušnosti,
- b) vřadění byli neb dobrovolně vstoupili do vojska, válečného loďstva, náhradní zálohy, zemské obrany neb do četnictva,
- c) dostali osvobozovací listy domobranecké,
- d) se svolením úředním se vystěhovali,
- e) dodatečně za „zcela neznámé“ prohlášení byli*), aneb
- f) zemřeli,

a sice:

v případech *a* a *e* na základě výmazu z matriky obecních příslušníků,

v případech *b* a *d* na základě vyrozumění se strany politického úřadu okresního,

v případě *c* na základě osvobozovacích listů domobraneckých k rozdělu vydaných a

v případě *f* na základě výpisů z rejstříků úmrtních neb jinak nabyté bezpečné vědomosti o úmrtí mužů domobranných.

Každý výmaz budiž v rubrice 14. domobraneckého seznamu odůvodněn.

28. Ad 3. a) Aby zaříditi se mohlo osvobození těch domobranných mužů, kteří stížení jsouce neduhy vyznačenými v příloze 10 ke konání domobranné povinnosti naprosto neschopnými se jeví, buďtež tyto neduhy v rubrice 9 zaznamenány;

b) při graduovaných lékařích, diplomovaných ranhojičích a diplomovaných zvěrolékařích, kteří na základě §. 18 zákona branného za mobilisace ke službě ve vojště, válečném loďstvu neb v obraně zemské určeni byli, a proto když a dokud slouží, ke službě domobranné povolání býti nemohou, zaznamenán buď tento závazek v rubrice 15, a

c) při mužích domobranných, kteří sprostěni byli aktivní služby domobranné, budiž toto sprostění též v 15. rubrice seznamu domobraneckého zaznamenáno.

*) Za „zcela neznámé“ jen ti se považují, jichž úmrtí neb bydliště ani přes nejbedlivější pátrání vyšetřeno býti nemohlo, nikoli však takoví, o nichž v obci — a byt i po delší dobu — nic se neproslychá.

To platí též o osobách aktivně sloužících při finanční strážní neb státních lesích, které vůbec aneb již povinny nejsou službou ve vojště neb v obraně zemské, ale ještě ve věku k obecné domobraně povinném se nalézajících, kteráž domobraná povinnost však dle §. 2 odst. 5 zákona o domobraně jim toliko podmíněčně uložena býti může.

Představenstvo obecní vyrozuměno bude k b a c politickým úřadem okresním.

Budou-li seznamy domobranecké tímto způsobem při každé nastalé změně ihned řádně upraveny, nemohou obsahovati podstatných nesprávností a vyhoví dostatečnou měrou důležitému účelu, aby veškerí mužové domobranní chování byli v evidenci.

Na konci každého roku prohlédnut buď seznam domobranecký, aby nabylo se jistoty, že žádná oprava a poznámka nebyla přehlédnuta.

Roční závěrka seznamů domobraneckých.

29. Počátkem nového roku opraven, po případě doplněn buď seznam domobranecký tím, že vyloučí se listina nejstaršího ročníku roku předešlého — již 49letých — pak že v druhé polovici měsíce února připojí se listina nejmladšího ročníku, — 19letých — kteří prvním lednem vstoupili v domobrannou třídu věkovou.

Ze seznamu domobraneckého tímto způsobem upraveného zdělá se dle příl. 4 ciferní „výpis ze seznamu domobraneckého“, v němž sepsaní mužové domobranní, dle ročníků sestavení, mají vykázaní býti. Tento výpis připojí se k seznamu domobraneckému.

Seznam domobranecký i jeho výpis budiž předložen politickému úřadu okresnímu do 15. března.

Okresní úřad politický vrátí domobranecký seznam obecnímu představenstvu do konce března, avšak výpis ze seznamu domobraneckého za sebou podrží, aby jej zaslati mohl domobraneckému velitelstvu okresnímu.

§. 10.

Vedení evidence při politických úřadech okresních.

30. Okresním hejtmanstvím náleží, aby obecní představenstva při konání evidence mužů domobranných podporovala a k nim dohlédala.

31. Podpora tato v tom záleží, že poučují se obecná představenstva o zakládání, o vedení evidence a závěrkách seznamů domobraneckých, že vypomáhá se jim dle potřeby a možnosti v dotýčných pracích písařských a že sdělují se obecním představenstvům ty události, o nichž by se jim buď vůbec nedostalo vědomosti, buď nedostatečně, neb pozdě.

32. Obecní představenstva mají v první řadě poučována býti o konání evidence, kdykoli při tom kterém úředním řízení příležitost se udá.

Dle potřeby může za tím účelem a k výpomoci v písařských pracích delegován býti přidělený okresní šikovatel zemské obrany na útraty dotyčných obcí.

Výlohy tohoto delegování počítány buďtež dle ustanovení předpisu poplatkového (cestovné, ubytování, diéty).

33. Sdělování zvláštních událostí, týkajících se konání evidence se strany obecních zastupitelstev, děje se

- a) o důstojnících, o vojenských, námořních neb zeměbranceckých duchovních, pak o vojenských úřednících, kteří ze svazku vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva, z odpočinku neb z mimoslužebného stavu vystoupili, nepodrževše neb pozbyvše dřívější hodnosti — od případu k případu na základě zpráv okresních velitelstev domobraneckých;
- b) o těch, kteří od vojska, válečného loďstva, náhradní zálohy, zemské obrany neb četnictva propuštěni byli koncem prosince — v jednotlivých případech propustných — neb při odkázání ve stav invalidních pensistů od případu k případu;
- c) o těch, kteří do vojska, válečného loďstva, náhradní zálohy neb zemské obrany vřadění byli — koncem srpna a později od případu k případu;
- d) o těch, kteří do vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb do četnictva dobrovolně vstoupili, od případu k případu;
- e) o těch, kteří s úředním svolením se vystěhovali — od případu k případu;
- f) o těch, kteří zcela neznámými se stali — od případu k případu, není-li obecnímu představenstvu již povědomo, že je považovati dlužno za zcela neznámé;
- g) o zemřelých — od případu k případu, dodáním výpisu z rejstříku úmrtního, a
- h) když graduovaní lékaři, diplomovaní ranhojiči a diplomovaní zvěrolékaři dle §. 18 branného zákona za mobilisace určeni jsou ke službě ve vojsku, válečném loďstvu, neb zemské obraně — od případu k případu.

Při každém takovém sdělení budiž poukázáno na dotýčný odstavec §. 9.

34. Aby se mohlo dohlížeti ke konání evidence se strany obecních zastupitelstev, a poněvadž pomůcky evidenční k úřednímu ponžití vůbec a při ztrátě seznamů domobraneckých zvláště po ruce býti mají, jest potřeba, aby také při okresních hejtmanstvích konala se evidence mužstva domobranného co do jmen a dle obcí.

To záleží v tom, že chovají se v evidenci seznamy zdělané při prvním sepisu domobranných mužů jakožto základ

pro zápisy do seznamů domobraneckých, pak ty seznamy nejmladšího ročníku, které po vykonaném zápisu do seznamů domobraneckých od obcí vrátiti se mají okresním úřadům (odst. 22), při čemž u prvnějších seznamů netřeba vyplňovati rubriky 5, 10 až 12.

Tuto evidenci služebně vykonává oddělení pro evidenci zemské obrany při okresních úřadech, jemuž proto veškeré spisy o přírůstku a úbytku mužstva domobranného, pak o změnách s tím spojených, jež v seznamech domobraneckých zaznamenávají se mají, k nahlédnutí se dávají.

35. Seznamy domobranecké od obecních představenstev došlé buďtež od okresních hejtmanství srovnávány s vlastními, shledané vady odklizovány, po případě seznamy domobranecké se sepisy ve shodu uváděny, načež prvéjší potřebnými poznámkami opatřené, obecním představenstvím do konce března se vrátí.

36. Při okresních úřadech, jež jsou zároveň úřady obecními, koná se evidence mužů domobranných toliko způsobem pro představenstva obecní předepsaným pomocí domobraneckých seznamů.

37. Výpisy ze seznamů domobraneckých — dle potřeby upravené — zasílají se po částech okresnímu velitelstvu domobrannému nejdéle do konce března, a zároveň se mu oznámí, kolik z branců při loňském odvodu vrácených z každé třídy označeno jest za schopné k domobranné službě se zbraní.

38. Dojdeli výpis z rejstříku úmrtího o muži domobranném, jenž označen byl za důstojníka domobraneckého, oznámí se toto úmrtí okresnímu velitelstvu domobraneckému.

39. Docházející výpisy z rejstříků úmrtího o nepřítelstvicích věku domobranného — v obou polovicích říše — zasílají se politickým úřadům domovským.

§. 11.

Konání evidence při sborech, jež mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky.

40. Členové těch sborů, jež mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky (ozbrojené sbory měštanské a střelecké, spolky vojenských vysloužilců) bez rozdílu, zdali podle svého stáří osobně k domobraně povinni jsou čili nic, aneb jsou-li v seznamech svých domovských obcí zapsáni čili nic, — spolu i neaktivní důstojníci a vojenští úředníci, mají k vůli konání vojenské evidence pro službu domobrannou od svých velitelů neb představených v seznamech dle vzorce příl. 5 chování býti v evidenci.

Tyto sepisy zasílají se koncem ledna každého roku ve dvojnásobném opisu tomu okresnímu velitelstvu domobrannému, v jehož obvodu sbor sídlo má.

§. 12.

Konání evidence při okresních velitelstvech domobranských.

41. Evidence mužstva domobranného při okresních velitelstvech koná se namnoze sumárně, hlavně pomocí „přehledného seznamu domobraneckého“.

Jeden sepis členů těch sborů, jež mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky, uschová se u okresního velitelstva domobranského.

O takových mužích domobranných, kteří dostali zvláštní služební určení, mají se konati zápisky dle jmen.

42. Přehledný seznam domobranecký zdělá se dle vzorce příl. 6 na základě výpisů obecních představenstev ze seznamů domobranských a předloží se velitelstvu zemské obrany do 15. dubna.

Zároveň zašle se velitelstvu zemské obrany po jednom stejnopisu — dle potřeby upravených sepisů dotčených sborů.

43. Okresní velitelstvo domobranské sbírá, třídí a uschovává listiny základních knih, které docházejí od stavů vojska, válečného loďstva, zemské obrany a četnictva, pak od evidenčních úřadů první instance při vojsku, válečném loďstvu neb zemské obraně o domobranných osobách, jež ze základního stavu neb z vojenské evidence vystoupily nebo propuštěny byly.

Dojdou-li listiny základních knih o domobranných mužích, kteří posledně ke stavu gažistů náleželi, budiž to oznámeno domovskému okresnímu úřadu, aby zařídil zápis tohoto přírůstku do seznamů domobraneckých.*)

44. Aby listiny základních knih v pořádku uschovati se mohly, buďtež rozděleny na 5 hlavních skupin, a sice:

Listiny základních knih.**Hlavní skupina A.**

Domobranní mužové, kteří ve vojště sloužili, počítajíc k nim náhradné záložníky.

O d d i l y:

Pěchota.

Polní myslivci.

Jezdectvo.

Polní dělostřelectvo.

Pevnostní dělostřelectvo.

Výrobní potřeb dělostřeleckých.

*) Toto ustanovení platí také o gažistech, kteří dne 31. prosince 1886 vystoupili.

Ženíjní sbory.

Pluk zákopnický.

Pluk železniční a telegrafní.

Sbory zdravotnické, nemocnice garnisonní a vojenské lékárny.

Vozatajstvo, výrobní potřeb vozatajských a ústavy pro chov koní.

Správy oděvní.

Vojenské zásobárny.

Listy základních knih o bývalých jízdných dělostřelcích a jízdných vojácích, pocházejících z jezdeckva — kromě poddůstojníků a vojnů vozatajských, — pak listy o bývalých z jezdeckva pocházejících vojnech železničního a telegrafního pluku vloží se do oddílu jezdeckva, listy pak o bývalých četnících do oddílu jich dřívějšího sboru.

Hlavní skupina B.

Domobranní mužové, kteří ve válečném loďstvu sloužili.

Hlavní skupina C.

Domobranní mužové, kteří bezprostředně k zemské obraně neb k četnictvu byli odvedeni.

Oddíly:

Pěší sbory.

Jízda.

Četnictvo.

Hlavní skupina D.

Vojensky vycvičení evidentisté náhradní zálohy.

Hlavní skupina E.

Vojensky vycvičení evidentisté zemské obrany.

V každém oddílu hlavních skupin A a C, pak v hlavních skupinách B, D a E listiny knih základních buďtež urovnány dle domobranných tříd věkových v každé třídě, pak dle příjmení v abecedním pořádku.

Pozůstávají-li okres domobranný z částí rozličných okresů doplňovacích, mají v hlavních skupinách A, B a D rozdělit se listiny knih základních též dle doplňovacích okresů.

Počet listin knih základních prokáže se přehledem zdělaným dle vzorce příl. 7, kterýž přehled přiloží se k přehlednému seznamu domobraneckému.

45. Toliko listiny knih základních o domobranných třídách I. výzvy se uschovávají.

Přestoupí-li věková třída v 2. výzvu, buďtež základní listy oddílové vráceny těm sborům vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva, v nichž domobranní posledně sloužili — při čemž k tomu již se nehledí, že listy v jiné oddíly vloženy byly; opisy hlavních listů základních a výpisy ze základních knih buďtež zničeny.

Jakmile se prohlásilo svolání domobrany, pošlou se listiny knih základních o těch domobranných mužích, kteří zvlášť určeni byli k náhradní službě ve vojště, ve válečném loďstvu a v zemské obraně ihned velitelstvům domovských doplňovacích okresů, nebo odevzdají se praporu zemské obrany.

46. Zprávy docházející od politických, okresních úřadů o počtu těch k odvodu povinných mužů, kteří roku předešlého označeni byli jako schopní k domobranské službě ve zbraní, uschovají se v přehledném seznamu domobranském.

Poněvadž pak v těchto zprávách věkové třídy několikrát se naskytují, buďtež, dojde-li zpráva nová, vyškrtnuta data o ročnících, obsažená ve zprávách z roku předešlého, aby každý ročník toliko jednou byl vykázán a aby výpočty nezakládaly se na dřívějších, mezitím již neplatných číslicích.

§. 13.

Konání evidence při velitelstvech zemské obrany.

47. Evidence mužů domobranných při velitelstvech zemské obrany koná se namnoze sumárně pomocí „hlavního seznamu domobranského“ — a dle potřeby pomocí zvláštních sepisů a přehledných tabulek.

48. Hlavní seznam domobranecký zdělá se na základě sumářů seznamů domobraneckých okresních velitelstev domobraneckých dle vzorce příl. 8 a předloží se ministeriu obrany zemské do konce dubna. Hlavnímu seznamu domobraneckému připojen budiž dle vzorce příl. 7 sestavený „přehled“ listin knih základních, uschovaných při okresních velitelstvech domobranských.

Zároveň předloží se dle vzorce příl. 9 zdělaný „seznam“ těch sborů, které mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky.

III. část.

Osvobození od povinnosti domobranecké a sprostění služby domobranné.

§. 14.

Osvobození od povinnosti domobranecké.

49. Osvobození od povinnosti domobranecké těm se udělí, kteří trpí tělesnými neb duševními neduhy, jež způsobilost k plnění domobranské povinnosti naprosto vylučují (jimi trpící k jakýmkoli domobranským službám veskrz nezpůsobilými čini) a má trvalou platnost.

50. Osvobození od domobranecké povinnosti vyslovují komise odvodní, přehlížecí a superarbitrační.

Tyto komise posuzující nezpůsobilost domobranných mužů k veškerým službám domobranským mají předsejítí dle ustanovení v té příčině doplněného „návodu k lékařské prohlídce branců.“

Ohledně těch, kteří nyní již zadost učinili odvodní povinnosti, může se osvobození považovati za odůvodněné v nálezu odvodní komise, jeli v dotčeném odvodním seznamu uvedeno usnesení o výmazu (rubrika 18. dříve 19.) a určitě vyznačen některý neduh, jež způsobilost k plnění domobranské povinnosti dle seznamu příl. 10, rubrika 3. naprosto vylučuje.

51. Domobranní mužové, kteří nebyli osvobozeni způsobem shora naznačeným a kteří sami za to mají neb skutečně se jeví, že k plnění domobranské povinnosti naprosto jsou nezpůsobilí, podrobeni buďtež obecní komisionální prohlídce úřední v místech, kde se zdržují.

Touto prohlídkou má se zjistiti, že vyskytá se neduh tou měrou, že činí neduživce naprosto nezpůsobilým k plnění domobranské povinnosti, aby pak takový neduh poznamenán byl v 9. rubrice seznamu domobraneckého jakožto ohláška k vůli dalšímu jednání.

52. Úřední komise obecní skládá se ze starosty obecního neb jeho náměstka, dvou členů obecního zastupitelstva a lékaře obecního, k nimž připojí se dva mužové domobranní, kteří sebe sami považují za způsobilé ke službě domobranské a nejsou s prohlížencem ani blíže spříznění ani sešvakřeni.

Domobranný muž sám může požádati obecního starostu, aby prohlédnut byl obecní komisí úřední; avšak obecní starosta jest zároveň povinen zaříditi prohlídku muže domobranného, je-li sám přesvědčen, že týž trpí některým neduhem vyznačeným v příloze 10, rubrika 9, jež naprosto vylučuje způsobilost ke plnění domobranské povinnosti.

Kdyby některý muž domobranný se zpečoval podrobiti se prohlídce skrze obecní komisi úřední, budiž tato okolnost — zároveň s domnělým neduhem — v 9. rubrice seznamu domobranického poznamenána.

53. Domobranný muž budiž úřední komisí obecní za přítomnosti všech členů komise, — i přivolaných mužů domobranných — důkladně prohlédnut.

Po jeho odchodu vysloví se členové komise každý zvlášť: zdali dle jich úsudku shledaný neduh naprosto vylučuje způsobilost prohlédnutého muže ku plnění domobranské povinnosti čili nic. Jestliže členové komise jednohlasně neb většinou hlasů prohlásili o prohlédnutém, že jest k plnění domobranské povinnosti naprosto nezpůsobilý, aneb jestliže při rovnosti hlasů obecní starosta s těmi hlasoval, kteří se takto vyjádřili, má neduh obecním starostou poznamenán býti v rubrice 9. seznamu domobranského.

V tomto případě budiž prohlédnutému domobrannému muži oznámeno, že může žádati, aby postaven byl před odvodní neb superarbitrační komisí, že však zároveň jest mu zavázati se, že spojené s tím náklady ze svého uhradí. Zcela nemajetní buďtež však v té příčině obcemi s dostatek podporováni.

Způsob, jakým jednotlivá mínění projevena byla (hlasování), nemá prohlédnuté osobě domobranné oznámen býti.

54. Byl-li domobranou povinný nepřislušník úřední obecní komisí shledán naprosto nezpůsobilým k plnění domobranské povinnosti, obecní starosta má to oznámiti politickému úřadu a tento domovskému okresnímu úřadu politickému, aby to v seznamu domobranském k poznamenání přišlo.

55. Žadá-li muž domobranný, aby postaven byl před komisí odvodní neb superarbitrační, má to na ohlášení obecního starosty domovský okresní úřad politický zaříditi, po případě má to sprostředkovati ten politický okresní úřad, v jehož obvodu domobranný se zdržuje, tím způsobem, aby postaven byl před ambulanti komisí odvodní toho okresu, v němž se zdržuje, aneb — je-li v témž okresu snad zřízena — před stálou komisí odvodní neb superarbitrační.

Domobrannému muži dá se s sebou popis osoby, k němuž připojí se nález neb usnesení komise odvodní neb superarbitrační, a jenž se pak zašle domovskému úřadu politickému.

56. Domobranní mužové, kteří sice k plnění domobranské povinnosti jsou neschopni, jichž osvobození od této povinnosti však nálezem neb usnesením komise odvodní neb superarbitrační ku prohlášení nepřišlo (poněvadž buď se nepodrobí komisionální prohlídce při obecním úřadě, buď před jinou komisí se nedostaví), zůstanou jako nezpůsobilí zaznamenáni v seznamech domobranských, mají však — svolá-li se domobrana — s ostatním mužstvem domobranným dostaviti se do seřadovacího stanoviště domobranského sboru.

57. Domobranný muž jen tehdy postaven býti může před komisí přehlížecí, byla-li učiněna námitka proti osvobozovacímu nálezu odvodní komise, a uzná-li politický zemský úřad neb velitelstvo zemské obrany toto postavení před komisí prohlížecí za odůvodněné.

58. Domobranní mužové, jimž přiznáno bylo osvobození od povinnosti domobranné, dostanou prostřednictvím obecních představenstev domovských od domovského politického úřadu okresního „domobranské listy osvobozovací“ dle vzorce příl. 11.

Muž od domobranské povinnosti osvobozený zároveň vymaže se ze seznamu domobranského.

59. Důstojníci a vojenští úředníci, kteří k domobranné službě ustanoveni jsou, ale sami za nezpůsobilé k nabízené službě aneb k službě domobranské vůbec se považují, mají prostřednictvím toho kterého evidenčního úřadu první instance při vojště, válečném loďstvu neb zemské obraně příslušné ohlášení učiniti.

Vojenskému teritoriálnímu velitelstvu (velitelstvu zemské obrany) na vůli se zůstává, aby toto ohlášení dle ustanovení předpisu superarbitračního aneb dle okolností, zdá-li se stručné řízení výhodným, kratší cestou vyřídilo.

60. Stručné řízení záleží v komisionelní prohlídce, která — aby těm kterým důstojníkům neb vojenským úředníkům nevzešly žádné neb jen velmi nepatrné útraty — děje se v jich bydlišti aneb na blízku jeho.

Útraty cestovné uhražují důstojníci a vojenští úředníci sami.

61. V komisi zasedají:

1. kde mají stanoviště velitelstva vojenských teritorií, divisí, brigád, pevností, míst neb jen i doplňovacích okresů: generál (admirál) a není-li tam žádný ustanoven — velitel stanoviště,

štábní důstojník z vojska (válečného loďstva),
zástupce zemské obrany (možno-li štábní důstojník), a
štábní lékař (kde ho není, vrchní lékař posádky);

2. v menších místech: vojenští členové — ambulantních i stálých — odvodních komisí, aneb pokud možno členové v odstavci 1. vyznačení.

Poněvadž k domobranné službě namnoze méně se požaduje, než ke stálé vojenské službě v poli, má v dobrém zdání vysloveno býti, zdali dotýčný přehlíženec jeví se způsobilým k domobranskému zaměstnání

- a) jemu nabízenému,
- b) k některému jinému,
- c) naprosto k žádnému;

v případech *b* a *c* udej se proč, a mají se zároveň odchylná mínění jednotlivých členů komise výslovně vytknouti.

Tato dobrozdání předložena buďtež bezprostředně vojenskému velitelstvu teritoriálnímu (velitelstvu zemské obrany), kteréž pak definitivně rozhodne, je-li ten který důstojník neb vojenský úředník k domobraně povinen, která služba se mu přikázati má, neb má-li od ní osvobozen býti, a uvědomí ho o tom prostřednictvím jeho evidenčního úřadu první instance. — V případě *c* netřeba vydati osvobozovací list domobranský.

Je-li přehlíženec důstojníkem neb vojenským úředníkem na odpočinku neb mimoslužebního stavu ve vojště a námořním loďstvu, má v případech *b* a *c* vojenským velitelstvem teritoriálním o výsledku přehlídky uvědoměno býti také velitelstvo zemské obrany, kteréž v případě *b* vojenskému teritoriálnímu velitelstvu nové služebné ustanovení oznámí.

V obou případech *b* a *c* vyrozumí velitelstvo zemské obrany ta která okresní velitelstva domobranecká.

§. 15.

Sproštění služby domobranské.

62. Již v míru mohou a mají sproštění býti služby domobranské (činné služby v domobraně) ti mužové domobranni, jichž k obstarávání záležitostí veřejné služby v jich služebném místě postrádati nelze.

Osobní neb rodinné poměry domobranných mužů nejsou důvodem, aby tito sproštění byli služby domobranské, nýbrž mohou ti, kteří dle dotčených předpisů k tomu příslušni jsou, toliko od případu k případu za nalehavých odůvodněných okolností a pokud služba toho připouští, k těmto poměrům zřetel bráti a na krátkou dobu poskytnouti dovolenou.

Dle toho domobranni mužové nemohou sami žádati za sproštění, nýbrž mohou učiniti dotýčný návrh jen ty úřady a dopravní ústavy, které jich sproštění považují a požadují za nutné pro svůj služebný neb provozovací obor.

Návrhy na sproštění a sproštění samo budiž ohmezeno na nejnutnější potřebu.

63. Návrhy na sproštění služby domobranské činí se pomocí seznamů dle vzorce příl. 12*).

Tyto seznamy zdělávejtež se co nejpečlivěji a zevrubně hlavně co do rubrik 1^{1/2}, 2, 3 a 4, které možno-li vyplňujtež se dle úředních listin.

*) O domobranných mužích příslušných domovem do Tyrolska a Vorarlberska, pak do zemí koruny uherské mají zdělány býti zvláštní seznamy a poslány cestou služebnou c. k. vrchnímu úřadu zemské obrany nebo král. uhersk. ministerstvu zeměbrany.

Nesprávné záznamy způsobily by rozvláčné vyšetřování, jímž by obtížen byl hlavně ten úřad, který je způsobil.

Aby práce při sepisu domobranných mužů za příčinou jich sprostění od služby domobranské se zjednodušily, buďtež v každém odboru služebném zdělaný seznamy stejné velikosti, aby se jich několik k sobě připojiti mohlo.

Byl-li domobranný muž již roku předešlého sprostěn, má se výprostný certifikát domobranný přiložiti.

64. Návrhy sprostovací mají představenstva c. k. a samosprávných úřadů v měsíci lednu každého roku předkládati nadřízeným zemským úřadům, které o nich se pronesou a připojíce vlastní návrhy sprostovací zašlou je velitelstvu zemské obrany (velitelstvu zeměbranskému) ke shodnému rozhodnutí — ať přísluší, jehož se týče, kamkoli.

Zemským úřadům, také tyrolskému a vorarlberskému, náleží činiti návrhy o všech domobranných osobách, jež mají svá služebná místa v jich teritoriálním obvodu a domovem přísluší do obvodu, v němž platí zákon o domobraně ze dne 6. června 1886.

Když velitelstva zemské obrany svá rozhodnutí učinila, vrátí se seznamy zemským úřadům.

Sprostovací návrhy, o nichž dohodnutí se nestalo, mohou zemským úřadem nadřízenému ústřednímu úřadu předloženy býti, aby je ve shodě s ministerstvem obrany zemské vyřídil.

65. Každé povolené sprostění oznamují úřadové zemští domovským politickým úřadům okresním, velitelstva zemské obrany pak domovským okresním velitelstvům domobranským pomocí výpisů ze seznamů. Tyto výpisy zasílají se bez prostřednictví jiných úřadů i tenkrát přímo, je-li politický úřad okresní nebo okresní velitelstvo domobranské v teritoriálním obvodu.

V případech uvedených v poslední větě odstavce 64. má politický úřad okresní rovněž zemským úřadem vyrozuměn býti a zdělá se výpis ze seznamu pro okresní velitelstvo domobranecké sice ministerstvem obrany zemské, ale dodá se skrze ono velitelstvo zemské obrany, které nesouhlasilo s návrhem sprostovacím.

66. Dopravní ústavy podávají seznamy domobranných, pro svou službu nepostrádatelných mužů c. k. ministerstvu obchodu, kteréž odevzdá sprostovací návrhy ministerstvu obrany zemské.

Ústřední úřady, jakož i nejvyšší úřady dvorní (a odvislé od nich úřady) zasílají své sprostovací návrhy ministerstvu obrany zemské, pečují, aby domovské politické úřady okresní vyrozuměny byly o každém sprostění, a ministerstvo obrany zemské je oznamuje přímo domovským okresním velitelstvům domobranským výpisy ze seznamů.

O osobách, které pro místa důstojnická ustanoveny ale služby domobranné sprostěny byly, odevzdá se druhý vyhotovený výpis ze seznamu velitelstvu zemské obrany v tom obvodu, kde se ona osoba zdržuje. Patří-li domovská obec a bydliště sprostěncovo k různým okresům domobranským, oznámí velitelstvo zemské obrany toto sprostění okresnímu velitelstvu domobranskému v tom obvodu, kde se sprostěncov zdržuje.

67. Není-li sprostěncov v udané obci příslušníkem, má politický úřad okresní učiniti dotaz v té příčině u bezprostředně nadřízeného řádu sprostěncova — dle okolností cestou služební — nebo u toho kterého ústavu dopravního a má výsledek dotazu, mění-li se jím původní udání, oznámí též okresnímu velitelstvu domobranskému.

68. Záznam sprostěnců vykonávají politické úřady okresní v seписech domobranských a k jich nařízení též obecní představenstva v seписech domobranců v 15. rubrice.

Okresní velitelstva domobranná sbírají a odděleně uschovávají došlé výpisy ze seписů, neplatné již výpisy ihned vylučují nebo při dotýčném muži domobranném neplatnost sprostění poznamenávají.

Týká-li se sprostění takového muže domobranného, jenž za důstojníka určen byl, a není-li toto sprostění vyznačeno ve výpisu seписovém, má politický úřad okresní takové sprostění oznámí okresnímu velitelstvu domobranskému, kterýž pak indosátní ohláškou na opsaném výpisu podá zprávu nadřízenému velitelstvu domobranskému.

69. Sprostěnci stavu civilního dostanou „výprostné certifikáty“ dle vzorce příl. 13., jež vyhotoveny jsou těmi zemskými, ústředními neb nejvyššími dvorskými úřady, které podaly návrh sprostovací k velitelstvu zemské obrany neb k ministerstvu obrany zemské, a vydají se sprostěncům prostřednictvím jich představených.

Domobranní mužové, kteří již roku předešlého domobranné služby sprostěni byli, dostanou nové certifikáty výprostné jen tehdy, nestačí-li prostý dodatek, že platnost listu se prodlužuje.

70. Návrhy na sprostění od služby domobranné při důstojnících a vojenských úřednících na odpočinek neb do stavu mimoslužebného daných dějí se zvláštními seписy.

Týkají-li se tyto návrhy osob, jichž možno k domobranné službě použiti, vyřizují se velitelstvem zemské obrany nebo ministerstvem pro obranu zemskou, kteréž uvědomí velitelstva zemské obrany o uděleném sprostění.

Udělí-li se sprostění od služby domobranné osobám, jež ve vojště neb válečném loďstvu sloužily, velitelstvo zemské obrany oznámí to vojenskému velitelstvu teritoriálnímu.

Udělená sprostění oznamuje velitelstvo zemské obrany pomocí seписných výpisů tomu okresnímu velitelstvu domo-

branskému, u něhož bydliště sprostěnců v evidenci jsou, po případě i tomu, v jehož okresu postaví se sbor domobranný, při němž sprostěnci sloužiti měli.

Evidenční úřadové vojenští neb zeměbranští první instance budou vyrozumíváni dotýčnými evidenčními úřady instance druhé.

71. Činí-li se sprostovací návrhy stran důstojníků a vojenských úředníků daných na odpočinek neb do stavu mimo-sluzebného, jichž ke službě domobranské nemožno použití, má se dotýčným zemským, ústředním a nejvyšším úřadům dvorským — aby mohly předsejiti dle §. 26 zákona branného — dáti zpráva o vojenském služebném jich poměru.

72. Sprostění od služby domobranské má jen dočasnou platnost, trvající jen do konce března příštího roku a pozbývající ihned platnosti, vystoupil-li domobranný muž z dotýčného oboru služebného neb ze služby ústavu dopravního, aneb dostane-li sprostěncem písemné, na jeho jméno svědčící povolání, které však toliko velitelstvem zemské obrany nebo ministeriem obrany zemské nařizeno býti může.

73. Stal-li se výprostný certifikát domobranský neplatným, odejme jej úřad neb dopravní ústav, jenž sprostěnci bezprostředně nadřízen jest, označí jej za neplatný a zašle domovskému politickému úřadu okresnímu, jenž pak záznam ve svém sepise vymaže a opatření učiní, aby se to i v domobranském seznamu domovské obce stalo, načež zašle výprostný certifikát okresnímu velitelstvu domobranskému, kteréž dotýčný výpis ze seznamu opraví a certifikát zničí.

74. Byl-li domobranný muž omylem zaznamenán jako branec ve vojště, válečném loďstvu, náhradné záloze neb zemské obraně a jemu z té příčiny dle §. 26 branného zákona povoleno, že může pro případ války ve svém úřadě setrvati, považuje se toto povolení za sprostění od služby domobranské a s ním se tak i nakládá.

75. O mužích domobranných, kteří slouží při úřadech v okupačním území a domovem přísluší do území, v němž platí zákon o domobraně ze dne 6. června 1886, podávají se návrhy zemskou vládou v Bosně a Hercegovině, slouží-li při dopravných ústavech v území okupačním — ředitelstvem dopravním (správou) velitelstvu 15. sboru a vyřizují se ve smyslu hořejších předpisů.

Sprostovací návrhy o domobranných mužích do Tyrolska neb Vorarlberska příslušných podávají se vrchnímu úřadu zeměbranckému.

76. Nastane-li za mobilisace potřeba, aby k vůli výrobnosti těch průmyslových závodů, jež nejvíce pro potřeby branné moci pracují, domobranní mužové sprostěni byli domobranské služby a ponecháni v konfekčních závodech,

jež pracují pro vojsko, podávají návrhy sprostovací pomocí sepišů ty vojenské úřady a armádní ústavy, pro jichž obor závod konfekční pracuje, (ředitelstvo ženijní, zbrojnice dělostřelecká, sklad oděvní atd.) velitelstvu zemské obrany, v jehož teritoriálním obvodu konfekční závod se nalézá, a vyřizují se dle předpisů o sprostování v míru.

Domobranní mužové první výzvy, kteří při vojště, válečném loďstvu, zemské obraně neb četnictvu sloužili, mohou sprostěni býti toliko v případech zvláštního povšimnutí hodných.

77. Za mobilisace mohou výminečně též správcové jiných rozsáhlých závodů průmyslových, kdyby se jich bez ujmy další výroby v závodě naprosto postrádati nemohlo, navrženi býti politickým úřadem zemským u velitelstva zemské obrany ku sprostěni od služby domobranné, a může jich sprostěni se provésti, žádá-li prospěch veřejný, aby závod bez přitřže dále pracoval.

78. Vysvěcení kněží katoličtí a ustanovení správcové duchovní jiných vyznání, kteří jen jako duchovní a pokud polních kněží zapotřebí jest, domobrannou povinnost konají, pak osoby při finanční stráži a státních lesích, jež dle potřeby běhů válečných a pokud služba připouští, ke službám domobranným se povolávají, nemusí navrhováni býti ke sprostěni od služby domobranné.

IV. část.

Kterak opatří se potřebný počet domobranných důstojníků a možný nadpočet vojenských úředníků.

§. 16.

Osoby, jež vyhlédnuty jsou za důstojníky v domobraně.

79. Potřebné v domobraně důstojnictvo opatří se:

A. Ve stavu vojenském:

1. z důstojníků na odpočinku, kteří
 - a) nebyvše superarbitrováni, po 40leté službě na odpočinek šli;
 - b) pro svou nezpůsobilost ke službě vojenské dání byli sice na odpočinek (při zemské obraně též do stavu evidence), ale ke službám místním neb domobranným způsobilí jsou;
2. z důstojníků stavu mimoslužebného;
3. z vojenských úředníků na odpočinek neb do stavu mimoslužebného daných, kteří byli dříve důstojníky ve vojště, —

jestliže všechny tyto osoby 60. rok svého věku ještě nedokonalý, k zbraní způsobilé jsou a k žádné jiné válečné službě ve vojstě, válečném loďstvu neb zemské obraně ustanoveny nejsou. — Za způsobilé ke zbraní dle domobranného zákona považují se všichni důstojníci a vojenští úředníci, kteří dle uznání příslušných úřadů evidenčních způsobilí jsou ke službě domobranné.

4. Z osob civilních, a sice:

a) z bývalých důstojníků, kteří — skutku nepočestného se nedopustivše —

aa) po splnění branné povinnosti aneb branné povinnosti ani nemajíce, vystoupili z vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva,

bb) z a své služby ve vojstě, válečném loďstvu, zemské obraně neb četnictvu, aneb jsouce na odpočinku s požitkem výslužného neb ve stavu mimoslužebném hodnost důstojnickou dobrovolně složili a v jiném oboru ozbrojené moci zaměstnání nejsou;

b) z bývalých poddůstojníků majících dobrou kvalifikaci, kteří brannou povinnost splnivše, ze svazku vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva byli propuštěni a co do vzdělanosti i zaměstnání svého vůbec tak postaveni jsou, aby obmyslenému povolání svému vyhovovali;

c) z osob civilních, které pro společenské postavení a smýšlení svoje náležitě vážnosti a důvěry požívají a jichž řádnost vůbec tomu nasvědčuje, že nabudou potřebných důstojníkovi vlastností.

Že všechny v tomto odstavci vyznačené osoby nezkrácené cti občanské požívají, se předpokládá.

B. Důstojníci pro službu soudcovskou (auditoři).

1. Z auditorů na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném a — dle potřeby —

2. z osob civilních, které složivše občanskou zkoušku soudcovskou po odbyté službě praktické složí u některého vojenského (zeměbranského) soudu vojenskou zkoušku soudcovskou, předepsanou pro neaktivné důstojníky, a tím svou způsobilost k vykonávání vojenského soudcovství prokáží.

C. Lékaři.

1. Z vojenských lékařů na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném a

2. z graduovaných a diplomovaných lékařů civilních.

D. Vojenští účetní neb účetní důstojníci.

1. z vojenských účetních, z kontrolních a zásobných úředníků na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném a

2. z osob civilních, které dříve v některé této službě byly.

O důstojnických skupinách v odstavcích B, C a D vyznačených platí stejnou měrou případná obecná ustanovení v odstavci A vyznačená.

80. Vojenští úředníci na odpočinku neb stavu mimoslužebného, kteří dříve byli vojenskými důstojníky a ucházejí se o místo vojenského důstojníka při domobraně, posílají žádosti*) skrze svůj úřad evidenční vojenskému velitelstvu teritoriálnímu neb zeměbranskému.

§. 17.**Sepisování domobranných důstojníků a vojenských úředníků na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném jsoucích.**

81. Důstojníci a vojenští úředníci na odpočinku neb stavu mimoslužebného z vojska i z válečného loďstva, příslušní do obvodu, v němž platí domobranský zákon ze dne 6. června 1886, kteří k domobraně povinni, ke zbrani způsobilí a ke službě domobranné po ruce jsou, oznámeni budou těmi vojenskými velitelstvy teritoriálními, při nichž v evidenci jsou, velitelstvům zeměbranským pomocí sepisů zdělaných dle vzorce přílohy 14 prodlením měsíce ledna, později pak od případu k případu.

Toto oznámení učiní:

- a) vojenská teritoriální velitelstva v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených, kromě Tyrolska a Vorarlberska, zeměbranským velitelstvům téhož teritoriálního obvodu,
- b) vojenská teritoriální velitelstva v Inšpruku a v zemích koruny uherské těm zeměbranským velitelstvům, do jichž teritoriálních obvodů ten který důstojník neb vojenský úředník příslušný jest.

V sepis ad a mají se pojeti též k evidenci příslušní důstojníci a vojenští úředníci, o nichž není zjištěno, že příslušní jsou do jednoho neb druhého území říše.

82 Důstojníci a vojenští úředníci na odpočinku neb stavu mimoslužebného ze zemské obrany a četnictva, kteří k domobraně povinni, ke zbrani způsobilí a k službě domobranské po ruce jsou, tímž způsobem od velitelstev zeměbranských se sepisují.

*) Žádosti a přílohy netřeba kolkovati.

§. 18.

Záznam osob civilních pro místa důstojnická v domobraně.

83. Jest zajisté s prospěchem netoliko ozbrojené moci, aby snaze, získati při možné veliké potřebě živly k důstojnickým službám při domobraně se hodící, dostalo se všeliké podpory, nýbrž jest i s prospěchem těchto živlů samých, aby zaměstnání byli ve službě k jich vlastnostem přiměřené.

Osoby, jež měly hodnost důstojnickou ve vojště neb při zemské obraně a vyplnivše povinnost brannou, vystoupili, mohou, jsouce určeni ke službě domobranské, v evidenci zeměbranskou přijati býti, jestliže se o to hlásí, v příčině jich společenského postavení, tělesné i mravní způsobilosti žádných závad není, a Jeho Veličenstvo jim dřívější hodnost zase udělí.

Aspiranti, jimž nedostalo se snad příležitosti, aby sobě osvojili nejnütnějších vojenských vědomostí, chtějí-li zaznamenání býti pro důstojnické služby domobranské, mohou k tomu naléztí příležitosti, nastoupí-li cesty vedoucí k hodnosti důstojnické v neaktivním stavu obrany zemské, totiž návštěvou některé školy pro aspiranty důstojnické neb složením důstojnické zkoušky na těchto školách.

84. Záznam osob civilních za důstojníky domobranské děje se při velitelstvech obrany zemské a vykoná se:

- a) na přihlášku dotčených osob, kteráž přihláška
- b) dle potřeby tím se způsobí, že na základě dat vybraných ze sepisů ležících při politických úřadech okresních nebo ze seznamů domobranských dotýčné způsobilé osobnosti k přihlášce se vyzvou, a
- c) na základě výstupných certifikátů oněch důstojníků a úředníků, kteří vyplnivše zákonnou brannou povinnost, ze svazku vojska, válečného loďstva neb obrany zemské vystupují.

Kterak žádosti se podávají a vyřizují.

85. Osoby civilní, jež vyhovují podmínkám v §. 16 obsaženým a se ucházejí o důstojnické místo v mezích domobranského zřízení, podejtež dotýčné žádosti*) politickému úřadu svého stálého bydliště.

V žádosti žadatel udejj: kolik mu jest let, kam domovem přísluší, v jakém jest postavení společenském, které jazyky zná a jaké jiné vědomosti i zkušenosti má, zdali snad dříve ve vojště, válečném loďstvu, v zemské obraně neb četnictvu, při kterém sboru a s jakou naposled hodností sloužil, připoj toho všeho doklady a učin prohlášení:

*) Žádosti i přílohy netřeba kolkovati.

„že, bude-li určen za důstojníka domobranského, zavazuje se, že obeznamí se s povinnostmi svého určení a že změní-li trvale své bydliště, oznámí to okresnímu velitelstvu domobranskému svého dřívějšího jakož i nového bydliště.“

Žadatelé za důstojnická místa ve stavu vojenském, kteří před tím nenáleželi k vojsku, k válečnému loďstvu, k obraně zemské ani k četnictvu, mají v žádostech prohlásiti:

„že navštěvovati budou školu pro aspiranty důstojnické ku vzdělání důstojníků pro neaktivní stav c. k. obrany zemské a sice buď školu v určitém místě již zřízenou aneb školu, která se zřídí ve zvláštním místě (ale jen ve stanovišti praporu zemské obrany), čili že se podrobí důstojnické zkoušce na takové škole za platnými při tom podmínkami a obvyklostmi.“

Žadatelé za důstojnické místo ve službě soudcovské (auditor), kteří nemají kvalifikace k vykonávání vojenského soudcovství, mají se prohlásiti:

„že dříve na vlastní útraty konati budou službu praktickou při vojenském (zeměbranném) soudě a pak že složí vojenskou zkoušku soudcovskou.“

Žadatelé za místo důstojnické, kteří nejsou povinni k domobraně, mají se výslovně zavázati, že dobrovolně vstupují k domobraně.

Přeje-li si žadatel za místo důstojnické, aby služebně zaměstnán byl v některém určitém okresu domobranském, aneb při některém sboru domobranském, jenž se zřídí z tohoto domobranského okresu, může toto přání — ale nikoli jako podmínku — v žádosti vysloviti.

K žádostem se připojují:

Vysvědčení neb jiné doklady toho, co v žádosti se udává, vojenské výstupné neb propustné dokumenty i jiné k tomu se vztahující listiny, pak
revers podepsaný vlastní rukou žadatelovou tohoto znění:

R e v e r s .

Prohlašuji svým čestným slovem, že nyní k nižádné tajné společnosti nenáležím, aniž budoucně kdy do takovéto společnosti vstoupím.

V N., dne 18 . .

(Pečet.)

N. N.

(Úřední potvrzení podpisu.)

86. Politický úřad okresní — přeptav se dle potřeby dříve u obecního představenstva — má o žádosti alespoň co do zachovalosti a bezúhonnosti, po případě co do jiných pozoruhodných okolností své dobré zdání podati, čili obsah její objasniti a pak ji odevzdati okresnímu velitelstvu domobranskému, kteréž svým dobrým zdáním ji opatřic, předloží ji velitelstvu zemské obrany.

87. Co se týče žadatelů za domobranská místa důstojnická, kteří domovem příslušní jsou do obvodu, v němž platí zákon o domobraně ze dne 6. června 1886, kteří však trvale mimo tento obvod bydlí, mění se svrchu daná ustanovení takto:

Co do Tyrolska a Vorarlberska.

Žádost podá se politickému úřadu toho okresu, v němž žadatel stále bydlí, má, tento úřad o ní dobré zdání dá, pokud se týče ji objasní, odevzdá ji pak okresnímu veliteli obrany zemské, jenž — opatřiv ji svým dobrým zdáním — zašle ji domovskému velitelstvu okresu domobranského, načež toto předloží ji velitelstvu obrany zemské.

Co do zemí koruny uherské.

Žádost podá se domovskému velitelstvu domobraneckého okresu, kteréž scházející snad udání neb doklady na žadateli samém si vyžádá, potřebné zprávy však skrze král. uherské velitelstvo domobranského okresu si opatří a písemnou odpověď tohoto k žádosti připojí, žádost samu velitelstvu obrany zemské předloží.

Co do území okupačního

právě tak předsejítí se má, jen že potřebné zprávy opatří se skrze to které velitelstvo doplňovacího okresu.

Co do cizozemska.

Žádost nechť svědčí domovskému velitelstvu zemské obrany a podána buď c. k. úřadu zastupitelskému, kterýž přidav k ní dobré zdání a dle potřeby ji objasní, zašle ji samému velitelstvu zemské obrany. Scházejí-li některá udání neb doklady, buďtež opatřeny u domovského politického úřadu okresního.

88. Žádosti, jež dojdou velitelstva zemské obrany, mají se prozkoumati a je-li k nim potřeba informačních doplňků, zjedoují se u těch sborů, kde ten který žadatel snad sloužil.

Kdyby některý žadatel nevyhovoval předepsaným podmínkám, vrátí se mu žádost i přílohy, a na žádosti se připsá, že za důstojníka zaznamenán nebyl.

Těm, kteří chtějí navštěvovati některou školu pro příští zeměbranské důstojníky neb složití důstojnickou zkoušku na takové škole, dá se vyřízení — jak předepsáno jest — skrze úřady zeměbranské.

Žádosti za důstojnická místa při službě soudcovské (auditor) předkládají se od případu k případu ministerstvu obrany zemské, kteréž, dohodnouc se dle okolností s c. k. říšským ministerstvem války, je vyřídí, neb aspiranty k praktické službě při vojenském (zeměbranském) soudě přidělí, a dle výsledku této služby dále o tom rozhodne.

Ostatní žádosti se seberou, prostě zaznamenají a uschovají, až o nich platně rozhodnuto bude.

89. Do tohoto záznamu zapíší se dle výstupných listů, zaslaných od ministerstva obrany zemské velitelstvu zemské obrany, také ti důstojníci a úředníci, kteří vyplnivše zákonnou povinnost služebnou ze svazku zemské obrany vystupují.

Těm a takovým není třeba, aby výslovně žádali za místa důstojnická neb úřednická v domobraně, nýbrž dostačí, oznámí-li cestou pro podávání žádostí předepsanou své trvalé bydliště a připojí-li k tomu prohlášku: že dotýčným předpisům dostojí.

§. 19.

Kterak domobranní důstojníci i vojenští úředníci, pak civilní osoby pro důstojnická místa zaznamenané se označují, určují, vřaďují a v evidenci chovají.

Označení.

90. Domobranní důstojníci i vojenští úředníci, pak osoby civilní pro důstojnická místa zaznamenané ustanovují se ku vhodnému jich použití v domobranstvu tím, že označí se pro důstojnickou i jinou službu vůbec.

91. Označovací návrhy pro službu domobranskou dějí se „listou navrhovací“ dle vzorce příl. 15, již velitelstva zeměbranská ve dvou stejnopisech předloží ministerstvu obrany zemské do polovice února, i obsahuje tato „lista navrhovací“ všechny důstojníky, vojenské úředníky a osoby civilní pro důstojnická místa způsobilé — později i všechny již dříve označené osoby — kteří v teritoriálním obvodu toho kterého zeměbranského velitelstva trvale se zdržují, jakož i ty, kteří do tohoto obvodu teritoriálního domovem přísluší, avšak trvalé bydliště mají mimo obvod, v němž platí zákon o domobraně ze dne 6. června 1886.

92. Navrhovací lista sestaví se ze sepisů domobranných důstojníků a vojenských úředníků a ze záznamu osob civilních způsobilých pro důstojnická místa v domobraně.

Když se zdělává lista navrhovací, budiž tohoto šetřeno: Důstojníci, vojenští úředníci a osoby civilní pro důstojnická místa zaznamenané, byli-li od služby domobranecké sprostěni, nemají se navrhovati k označení pro službu domobraneckou.

Není-li záhodno, aby ze zvláštních ohledů i ku prospěchu služby použito bylo některé osoby výminkou ve vyšší hodnosti, děje se označování jen pro taková služebná místa, jež shodují se s hodností důstojnickou (úřednickou), kterou mají důstojníci a vojenští úředníci jsoucí na odpočinku neb ve stavu mimo-sluzebném, aneb kterou měly neb složily osoby civilní zaza-

menané pro důstojnická místa, když ze svazku vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva vystoupily. Ti, kdo dříve hodnosti důstojnické neměli, označí se pro služební místa systemisované nejnižší hodnosti v jich skupině.

Velitelé domobranských okresů vyhlédnutí budtež po případě pro každý okres, hlavně pak pro takové okresy domobranské, jež obsahují veliká města a četné poměrně obyvatelstvo.

93. Zároveň s listou návrhací předloží se v jednom sepsání dle vzorce přílohy 16 zdělaný průkaz, kolik pro sbory i oddíly domobranské potřebí jest důstojnictva, jakož i kteří důstojníci již určeni jsou ke službě domobranské ve vlastním teritoriálním obvodu a kteří vojenští úředníci i osoby civilní pro důstojnická místa označeni jsou.

94. Ministerstvo obrany zemské dle všeobecných rozdělovacích a sestavovacích rozvrhů pro domobranu způsobí potřebnou srovnalost mezi obvody teritoriálními, a označí se svolením císařovým velitele i důstojníky domobranských sborů.

Jedno sepsání listy návrhací, doplněné vepsaným označením, vrátí se zeměbranskému velitelstvu, ostatní pak zeměbranská velitelstva dostanou — pokud se jich týče — po výpisech z listy návrhací.

U r č e n í.

95. Určení ke službě domobranské děje se jednak tím, že označí se osoby pro místa důstojnická i pro jiné služební zaměstnání tak, že tyto osoby se ustanoví k domobranské službě v teritoriálním obvodu zeměbranského velitelstva, a doplňuje se jednak tím, že přidělí se dotýčné osoby do okresů domobranských i na vhodná místa služební.

Velitelstvo obrany zemské provede toto přidělování na základě nařízení, jež každý rok vydá ministerstvo obrany zemské o přípravách k použití domobrany nebo k sestavení útvarů domobranských.

96. Štábní důstojníci, kteří za velitele domobranských okresů, pak štábní důstojníci a dle potřeby i setníci (rytmistři), kteří za praporeční velitele vyhlédnutí jsou, jakož i důstojníci a vojenští úředníci, kteří ustanoveni jsou ke službě při vojenských neb zeměbranských úřadech, při velitelstvech, útavech a soudech, určují se výhradně „pro tato služební místa“.

Všichni ostatní důstojníci vojenští, lékařové a vojenští účetní, pak úředníci vojenští i civilní osoby označené pro místa důstojnická, dostanou jen všeobecně určení:

„pro služební místo důstojnické (po případě za pobočníka, za lékaře, za důstojníka zásobnického, za účetního při sboru, za důstojníka účetního) při sboru domobraneckém,

„z domobranského okresu v N.“, a nestane-li se ještě takové služební ustanovení,

„z teritoriálního obvodu zeměbranského velitelstva v N.“

Týmž způsobem má se předsejiti při těch domobranných osobách, které ustanoveny jsou k doplnění vojska, válečného loďstva neb zemské obrany.

Kterak oznamuje se označení a určení.

97. Byli-li důstojníci a vojenští úředníci jsoucí na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném při vojště a válečném loďstvu označení a určení ke službě domobranské, oznámí to velitelstvo obrany zemské vojenským velitelstvům teritoriálním, jež příslušejí do jeho evidence.

98. Byl-li kdo označen pro služebné místo domobranské, oznámí se mu to pouze poprvé, a na dále oznamují se mu toliko změny ve služebném určení.

Důstojníkům a vojenským úředníkům dá se o tom věděti prostředkem evidenčního úřadu první instance při vojště, válečném loďstvu neb při obraně zemské.

Osobám civilním oznamuje se jich označení pro místa důstojnická prostředkem okresního velitelstva domobranského a toho politického úřadu okresního, kde stále bydlí, při čemž se jim — kromě reversu — vrátí přílohy žádosti; v případech v odstavci 87 označených dává se vědomost prostředkem domobranského velitelstva okresního a politického úřadu toho okresu, v němž leží domovská obec.

Není-li politický úřad okresní, jenž vyrozumění prostředkuje, zároveň též úřadem domovským, má domobranské velitelstvo toho okresu, kde ta která osoba trvale bydlí, prostředkem domovského okresního velitelstva domobranského svrchu psanému politickému úřadu okresnímu oznámiti, že ta která osoba označena byla pro místo důstojnické — v kterémž případě nezáleží na tom, aby se oznámilo také určení.

99. Při osobách civilních, pro místa důstojnická v domobraně označených, poznamená toto označení domovský politický úřad okresní v seznamech domobranných osob; při těch pak osobách, které k domobraně již povinny nejsou, poznamená se to na zvláštní vložce.

100. Úbytky a jiné důležité změny, které se s osobami označenými udají a politickému úřadu okresnímu k vědomosti se dostanou, má tento politický úřad od případu k případu oznamovati okresnímu velitelstvu domobranskému.

Vřaďování do počtu vojenského.

101. Důstojníci, pak ti vojenští úředníci a civilní osoby, kteří označení jsou na důstojnická místa v domobraně, vřaďují se:

- a) na základě nařízené organizace a průpravy k postavení domobranských sborů a oddílů v obvodu zeměbranských velitelstev a domobranských okresů, a

b) dle počtu a způsobilosti živelů, kteří k různým službám důstojnickým po ruce jsou.

Velitelstvo obrany zemské hledíc k docházejícím označením (s provedenými již shodami) vřaduje v domobranské sbory a oddíly, jichž zřízení se rozkázalo, a sice:

především pro náhradné sbory vojska a zemské obrany, pak pro domobranské prapory výpravné, dále pro domobranské teritoriální prapory a škadrony, a posléze

po případě pro zvláštní útvary.

K náhradným sborům pěších pluků, polních mysliveckých praporů a zemské obrany mají zásadně vřadovati se nižší důstojníci, pojatí pro služby domobranské v evidenci zemské obrany, pak osoby civilní, označené pro místa nižších důstojníků v domobraně, které u pěchoty neb u myslivců, pokud se týče u zeměbranské pěchoty sloužily, a když ze svazku vojska neb obrany zemské vystupovaly, ještě měly hodnost důstojnickou — nejdříve ti, kteří jsou z mladších ročníků první výzvy domobranské, z ostatních pak ročníků jen pokud jich bude ještě potřeba.

Všichni důstojníci, pocházející z ostatních zbraní a odborů (kromě jízdy), kteří pojatí byli v zeměbranskou evidenci pro služby domobranecké, pak civilní osoby označené pro důstojnická místa v domobraně, zůstanou — pokud do první výzvy náležejí — vyhrazení pro náhradu vojska, a prozatím se nevřadí; — bude-li třeba, vřadí je c. k. říšské ministerstvo vojenství.

Pro náhradu obrany zemské vřadí se pro velitelstva oddílů — kdyby setníků a starších nadporučíků aktivního i neaktivního stavu nebyl dostatek — též způsobilí důstojníci a civilní osoby označené pro místa důstojnická obou svrchu položených kategorií, — a bude-li dále třeba, tělesně nejzpůsobilejší, z pěchoty pocházející setníci a nadporučíci stavu odpočinkového i mimoslužebného.

K domobranským praporům výpravným ustanoví se důstojníci pojatí v zeměbranskou evidenci pro služby domobranské a osoby civilní označené pro důstojnická místa v domobraně — možno-li z první výzvy, není-li jich k doplnění vojska a zemské obrany potřeba, — pak mladší neb alespoň statečnější důstojníci stavu odpočinkového neb mimoslužebného — ať všichni tito sloužili při kterékoli zbraní neb odboru — a vojenští úředníci označení pro místa důstojnická.

Dále budiž slušný zřetel brán k bydlišti, ke znalosti jazyků a k projevenému snad přání těch kterých osob stran jich služebného zaměstnání v některém určitém okresu domobranském; později však připustí se změna ve vřadění jen tehdy, když změna bydliště neb zvláštní okolnosti toho by vyžadovaly.

Když se vřaduje, budiž co možná pamatováno i na živly náhradné.

Vřadování na jiná místa služebná.

102. Auditori, pak vojenští úředníci, kteří nejsou označeni pro místa důstojnická, sloužiti budou při těch vojenských a zeměbranských úřadech, velitelstvech, ústavech a soudech, k nimž domobranské útvary co do správy a soudnictví poukázány jsou.

103. Důstojníci a vojenští úředníci, jichž státní příslušnost zjištěna není, buďtež co možná vřadování na služebná místa při úřadech, velitelstvech, ústavech a soudech ve vojště a válečném loďstvu.

104. Vřadění všech důstojníků a vojenských úředníků jakož i osob civilních pro důstojnická místa označených do různých domobranských útvarů i na jiná místa služebná oznamuje zeměbranské velitelstvo, pro jehož teritoriální obvod označení domobranské se stalo, tomu domobranskému okresnímu velitelstvu, v jehož obvodu označenec bydlí — v příčině těch, kteří bydlí v Tyrolsku a Vorarlbersku, v zemích koruny uherské, v okupačním území neb v cizině, velitelstvu domovskému, — a po případě i tomu domobranskému velitelstvu okresnímu, z jehož obvodu ten který sbor domobranský se sestavuje, pomocí seznamů dle vzorce příl. 17.

O vřadovacích listách.

105. Zeměbranská velitelstva zdělají dle vzorce příl. 18 „vřadovací listu“ všech k domobranské službě v jich teritoriálním obvodu ustanovených důstojníků a vojenských úředníků jakož i civilních osob pro důstojnická místa označených — ať bydlí kdekoliv — a předloží ji ministersvu obrany zemské 15 dní poté, když došla navrhovací lista doplněná zápisem označenců. Týž vřadovací seznam pro každý domobranecký útvar zvlášť, zdělaný dle vzorce příl. 19 zašlou zeměbranská velitelstva okresním velitelstvům domobranským, kteráž je uschová, až by se domobranský útvar sestavoval.

Evidence.

106. Evidence veškerých domobranných důstojníků a vojenských úředníků, jakož i osob civilních, označených pro důstojnická místa v domobraně, jest dvojí a sice co do pobytu a co do služebného určení.

Evidence pobytu obsahuje všechny, kteří bydlí v domobranském okresu nebo v teritoriálním obvodu — aneb kteří, bydlí-li mimo obvod, v němž platí zákon o domobraně ze dne 6. června 1886, do okresu domobranského (do obvodu teritoriálního) domovem příslušni jsou.

Evidence služebného určení dotýká se všech — ať bydlí kdekoliv — kteří ustanoveni jsou ke službě domobranské ve svém okrese domobranském (v obvodu teritoriálním) nebo ke službě při těch domobranských sborech a oddílech, jež z oněch obvodů sestaviti se mají.

Evidence při okresním velitelstvu domobranském.

107. Evidence v tom záleží, že seznamy došlé od zeměbranského velitelstva i od jiných domobranských velitelstev okresních dle vzorce příl. 17 se seberou, každý zvlášť se uschovají a v evidenci chovají.

Jestliže domobranní důstojníci a vojenští úředníci zemrou neb jinak jich ubyde, změni-li bydliště neb stanou-li se s nimi jiné důležité změny, oznámí se to od případu k případu skrze evidenční úřady 1. instance při vojště, válečném loďstvu neb zemské obraně okresnímu velitelstvu domobranskému.

Tyto oznamy, — netýkají-li se změn bydliště ve vlastním domobranském okrese, — v seznamech se provedou a zeměbranskému velitelstvu předloží, po případě tomu domobranskému velitelstvu okresnímu na vědomost dají, z jehož obvodu ten který domobranský sbor se zřizuje. Právě tak mají se dále hlásiti aneb sdělovati úbytky a jiné důležité změny při osobách civilních pro důstojnická místa označených, pokud domobranské velitelstvo okresní o nich skrze politické úřady okresní neb i jinak se doví.

Přestěhuje-li se kdo do jiného domobranského okrese, oznámí se to seznamem tomu okresnímu velitelstvu domobranskému, do jehož obvodu nové bydliště patří.

108. Když označenec pro místo důstojnické překročil později věk domobranný, vyžádá se na něm skrze politický úřad okresní písemná prohláška: zdali i přistě dobrovolně sloužiti chce v domobraně aneb přeje-li si, aby ze záznamu důstojnických označenců vymazán byl.

Tato prohláška předloží se zeměbranskému velitelstvu.

Evidence při velitelstvu zemské obrany.

109. Pomůcky evidenční jsou:

seznamy důstojníků a vojenských úředníků domobranou povinných,

doplňená návrhová listy pro designaci, pokud se týče výpisy z návrhových list jiných okresních velitelstev zemské obrany,

souhrnný seznam podle vzorce přílohy 17 složený,

záznamná listy civilních žadatelů o místa důstojnická vzhledem k žádostem teprve po zaslání návrhových listů došlým, konečně

listy vřadovací.

110. Tyto evidenční pomůcky chovají se v přehledu tím, že od případu k případu co do nastalých změn se doplňují a upraví.

Zemrou-li neb jinak-li ubydou osoby, označené k domobranské povinnosti v jiném teritoriálním obvodu, aneb přestěhují-li se do jiného domobranského okresu, oznámí se to tomu kterému zeměbranskému velitelstvu.

Přestěhují-li se do teritoriálního obvodu jiného zeměbranského velitelstva, témuž se to oznámí a zároveň zašle výpis z listy návrhové.

Je-li nutná toho potřeba, aby přestěhovalec k jiné službě určen byl, provede se tato změna ve shodě obou zeměbranských velitelstev, a dotýčná osoba bude vyrozuměna o svém novém určení služebním evidenčním úřadem svého nového bydliště.

§. 20.

Jmenování domobranských důstojníků.

111. Důstojníky v domobraně jmenuje císař k návrhu ministra pro obranu zemskou dle toho, kolik jich bude asi potřeba k domobranským sborům a oddílům, jež postaveny budou.

112. Důstojníci a vojenští úředníci na odpočinku neb stavu mimoslužebného, pak civilní osoby, které dříve byly důstojníky neb vojenskými úředníky, jmenují se z pravidla v hodnosti, kterou dosud mají neb dříve měli, k domobranským službám takovým, jež shodují se s dotýcnou jich důstojností; osoby civilní, které dříve hodnosti důstojnické neměly, dostanou z pravidla nejnižší pro dotýcný stav systemisovanou hodnost;

— tito, jakož i shora vypsání vojenští úředníci a bývalí důstojníci: na dobu výzvy.

113. Za blížící se války mají veškerá zeměbranská velitelstva dle vzorce příl. 20 připravití návrhové listy, aby označení k domobraně důstojníci mohli jmenování býti.

Jakmile výzva domobrany se prohlásí, mají zeměbranská velitelstva, jichž se týče, dle rozsahu a určení výzvy jmenovací návrhy, udajíce v nich i všechny změny od posledního označení sběhlé (úbytek, sprostění, změna bydliště, změna místa odvodního atd.) jakož i vzešlé z těchto změn modifikace, zároveň pak zvláštní listu návrhové o důstojnících a vojenských úřednících, kteří od posledního označení ke službě domobranské přibyli, pak o civilních osobách, které dodatkem na důstojnická místa zaznamenány byly — ale dle vzoru návrhové listy pro označení, příl. 15, zdělané a ve dvou stejnopisech zhotovené — předložiti ministerstvu obrany zemské.

114. Toto učiní císaři návrhy stran jmenování velitelů domobranských sborů i důstojníků v domobraně a prohlásí nejvyšší jmenování ve Věstníku (Verordnungsblatt).

Svolá-li se domobrana dříve, než prohlásí se jmenování důstojníků, vezmou dřívější označenci na se všechny dotýčné funkce, spojené s nimi práva i povinnosti a plynoucí z nich zodpovědnost.

§. 21.

Náhrada za ubylé domobranské důstojníky.

115. Nebylo-li možno, již za míru označiti osoby k obsazení všech důstojnických míst, aneb kdyby taci označenci přikázané jim funkce nemohli na se vzíti, bude nejbližší vyšším velitelstvím prozatím postarati se o to, aby alespoň místa velitelská i jiná nejpotřebnější místa důstojnická prozatím se obsadila osobnostmi co možná nejzpůsobilejšími.

Setkají-li se osobnosti mající hodnost důstojnickou, platí, není-li zvláštních rozkazů, předpisy služebního řádu o nadřizenosti a podřizenosti a o zastupování při velitelstvu.

116. Nemohla-li všechna místa důstojnická, hned když se tvořily domobranské sbory a oddíly, obsazena býti, jakož i ubyde-li ve výkonné službě domobranské důstojníků úmrtím atd. navždy, poraněním, nemocí, odesláním atd. na delší dobu, mohou takové úbytky dle návrhů, jež cestou služebnou podají vojenská velitelstva, obsazeny býti nejvyšším vojenským velitelem tak, že tento prozatimně jmenuje velitele „praporů,“ „setnin,“ „čet“ atd.

Obsadilo-li se místo důstojnické tímto způsobem, oznámí to vojenský velitel domobranský ministerstvu obrany zemské.

117. Náhradu za úbytky domobranských důstojníků, které udají se v náhradných sborech pro vojsko, zemskou obranu, žádají velitelé těchto náhradných sborů na tom domobranském okresním velitelstvu, z jehož obvodu ubylý důstojník pocházel.

Jsou-li pro týž náhradný sbor důstojníci ještě po ruce, má okresní velitelstvo domobranské náhradu zaříditi.

Úbytky při náhradných setninách domobranských nahražují se za týchž podmínek stejným způsobem.

Není-li však pro dotýčné náhradné sbory důstojníků již po ruce, zakročí okresní velitelstvo domobranské u velitelstva zeměbranského, abymu náhrada přikázána byla, a zároveň uvedou se jména těch důstojníků, kteří ještě vůbec po ruce jsou.

Nastalý úbytek ohlásí se v každém případě velitelstvu obrany zemské, kteréž jej ohlásí ministerstvu obrany zemské, náhrada však jen tehdy se ohlásí, stala-li se přidělením důstojníka, jenž dříve k jiné službě vřaděn byl.

§. 22.

Péče o úhradu vojenských úředníků, bude-li jich více třeba.

118. Civilní osoby domobranné mohou žádati za úřednická místa v služebných odborech při vojsku, válečném loďstvu neb zemské obraně.

Jak se žádosti zadávají, vyřizují, žadatelé označují, určují, vřadují, v evidenci chovají a ustanovují, o tom platí celkem ustanovení obsažená v §. 16, 18, 19 a 20 stran civilních žadatelů za místa důstojnická, avšak s těmito odchylkami:

Způsobilost pro místo úřednické prokáže se dle ustanovení platných v dotýčeném odboru služebném;

žádosti podávají se od případu k případu ministerstvu zemské obrany;

navrhovací listy pro jmenování úředníků předloží se o sobě, tedy nesloučené s návrhy stran důstojníků.

Ministerstvo obrany zemské, dohodí se po případě s říšským ministerstvem války neb jeho námořním odborem, označuje dle potřeby osoby pro místa vojenských úředníků a ustanovuje je za vojenské úředníky.

V. část.

Zřízení vojenských sborů domobranských; kádry. Zvláštní služby k účelům válečným.

§. 23.

Kterak připravuje se postavení vojenských sborů domobranských a jich oddílů.

119. Příprava ke zřízení vojenských sborů domobranských a jich oddílů zakládá se na zřízení a postavení domobranských sborů a oddílů v obvodu zeměbranských velitelstev nebo domobranských okresů, kteréž nařízeno bylo ministerstvem obrany zemské jednak dle záznamů osob domobranných, jednak dle požadavků kladených správou vojenskou pro případ války.

Dle těchto nařízení učiní zeměbranská velitelstva přiměřená opatření průpravná, okresní pak velitelstva domobranská vše připraví, aby domobranné osoby jich obvodu ustanoveny a přiděleny býti mohly.

Rozvrhy zařadovací dle vzorce příl. 21 předkládají okresní velitelstva domobranská zároveň s domobraneckým summářem, zeměbranská velitelstva pak zároveň se všeobecným seznamem domobraneckým.

§. 24.

Prapory domobranské.

Organisace.

120. Domobranské prapory jsou samostatnými sbory vojenskými.

Postavují se zásadně z jednoho okresu domobranského.

Pro službu obsádkovou, posádkovou a staniční zřídí se prapory výpravové, jež utvoří se především z přítomných, do celého domobranského okresu příslušných osob domobranných a k nimž nepřislušníci toliko dle potřeby se přidělí.

Mimo to přidělují se domobranci, pokud nejsou určeni pro svrchu psané útvary neb pro náhradu vojska, válečného loďstva neb zemské obrany, dle svého bydliště k praporům teritoriálním, které se utvoří se zřetelem k soudnímu a politickému rozdělení.

Prapory dostanou dle domobranských okresů — zrovna jako dotýčné prapory zeměbranské — jména a čísla a kromě toho běžné číslice zlomkové, ku př. Bělák čís. 27/3.

Výpravové prapory sestavují se v týchž stanicích, kde dotýčné prapory zeměbranské — prapory pak teritoriální v hlavních místech okrsku, z něhož se zřizují; — tato místa navrhuje dle došlých obecných nařízení domobranská velitelstva okresní dohodše se v té příčině s politickými úřady okresními, zeměbranské velitelstvo pak je ustanovuje.

121. Prapor výpravový tyto části má:

praporeční štáb,
4 setniny polní a
1 setninu náhradnou — po 4 četách.

Prapor teritoriální:

praporeční štáb a
3 až 6 polních setnin po 3 až 6 četách.

Náhradná setnina výpravová podřízena jest, dokud prapor stojí ve stanici zeměbranského okresu, praporečnímu velitelstvu, jindy bezprostředně okresnímu velitelstvu domobranskému.

Příloha 22 obsahuje výkaz normálního stavu praporů.

Vřaďování domobranců.

122. Ke praporům domobranským mohou se vzíti:

z první výzvy: ti ke zbrani schopní domobranci, kteří dle §. 29 nejsou vyhraženi pro výmínečnou náhradu vojska, válečného loďstva a zemské obrany, později pak z těchto vyhražených také ti, kteří dostavivše se nebyli ke službě náhradné shledáni způsobilými, tudíž jich nepoužito, ale k jiným službám branným způsobilí jsou.

Z druhé výzvy: všichni ke zbrani schopní domobranci.

Výpravové prapory skládají se pravidelně — dostačuje-li pohotovový počet — z domobranců první výzvy, teritoriální prapory však tvoří se z domobranců obou výzev.

Praporeční štáb a polní setniny praporů výpravových dostanou jen vojensky vycvičené domobrance nejmladších pohotových ročníků, když se bylo vyhradilo mužstvo

pro náhradu ve vojště, válečném loďstvu a zemské obraně, bez rozdílu zbraní, k nimž dříve náleželi; — náhradná setnina dostane přebytek vojensky vycvičených domobranců a potřebný ještě počet nevycvičených.

123. Když se vypočítává potřeba domobranců a množství příkazných, má se takto předsejiti:

Potřeba.

Pro potřebu praporečného štábu a polních setnin výpravových praporů připočítá se 25% přírážka k normálnímu stavu.

Pro náhradnou setninu připočítá se k příkaznému přebytku vojensky vycvičených domobranců rovněž o 25% větší potřeba, a zbývající potřeba, která se má uhraditi nevycvičenci, bere se třikrát až pětkrát větší, jelikož v jednotlivých okresích jsou poměry způsobilosti velmi různé.*)

Na příště připočítá se v oněch ročnících domobranských, při nichž známo jest, kolik domobranců se při odvodu nevřadilo ale ke branné službě v domobraně za způsobilé tříděno bylo, kde se tedy jen o tyto číslce jedná, ku potřebě přírážka 50%, a dle průměru několika domobranských ročníků bude také možno, vypočítati poněkud správně číslce domobranců ze starších ročníků, kteří nesloužili, ale ke branné službě v domobraně způsobili jsou.

Příkazní.

Výpočet příkazných domobranců — slouženců i neslouženců — zakládá se na tom, kolik v každém evidenčním okrese zeměbranském jest příslušných zeměbranců, kolik z nich jest nepřítomno a kolik z nepřislušných přítomno, jak se to jeví z výsledku kontrolních shromáždění.**)

*) Ku příkladu:	Sloužili	Nesloužili
Praporeční štáb a 4 polní setniny	947	—
K tomu 25% přírážka	237	—
Náhradná setnina: sloužili	92	—
K tomu 25% přírážka	23	—
Schodek, jenž neslouženci má se uhraditi	—	276
K tomu trojnásobná většina	—	828
Úhrnem	1299	1104

**) Ku příkladu:

Počet zeměbranců kontrolou povinných	485	neb	100	procent
Z těch bylo u kontroly v jiných evidenčních okresích zeměbranských	68	"	14	"
Z jiných okresů dostavilo se ke kontrole	98	"	20	"
Rozdíl mezi nepřítomnými příslušníky a přítomnými nepřislušníky činí více přítomných	—	"	6	"

124. Domobrancí vřadují se do teritoriálních praporů dle toho, kolik v jednotlivých soudních a politických okresích (městech) — odečtou-li se domobrancí vyhrazení pro náhradu vojska, válečného loďstva a zemské obrany, pak pro vytvoření sborů výpravných, a ti, kteří ohlášení byli jakožto zcela nezpůsobilí k domobranské službě, posléze sprostěnci — zaznamenáno bylo domobranců, pak dle toho, kolik jest domobranců ke zbrani v domobraně způsobilých, kteří ve vojště, válečném loďstvu ani v zemské obraně nesloužili, proti celkovému jich počtu, což prozatím, jak svrchu řečeno, jakož tak vypočítati se musí, a posléze ještě dle toho, kolik jest nepřítomných příslušníků proti přítomným nepřítomným.

Při praporech teritoriálních jde pouze o příkazné domobrance. Vyplýne-li z hořejších výpočtů, že normální stav byl nepatrně překročen neb nedostížen, není tím nikterak odůvodněna odchylka od zásady, že vřadování diti se má se zřetelem k okresní souvislosti domobranců.

Kádry.

125. Pro každý výpravný i teritoriální prapor ustaví se již za míru kádr, jenž tvoří samostatný oddíl domobranský a podřízen jest okresnímu velitelstvu domobranskému.

Domobranské poddůstojnictvo i mužstvo vybírají se z domobranců vojensky nejvyvíčenějších, k čemuž při první výzvě listiny hlavních knih nápomocny budou, a hleděno budiž zvláště k těm, kteří v domobranské stanici okresní neb na blízku její trvale bydlí, o čemž lze nabyti vědomosti, nahlédne-li se do seznamů domobranských zaslanych politickým úřadům okresním.

§. 25.

Zvláštní služby k účelům válečným.

126. Domobrancí, kteří nejsou zaměstnání ve vojště, v loďstvu válečném, v zemské obraně neb ve vojenských sborech domobranských, poukáží se dle své osobní způsobilosti neb občanského povolání k jiným službám válečnickým.

Mohou zaměstnání býti:

- v rozličných ústavech armádních,
- při řemeslech,
- v zdravotnické službě, netoliko v zdravotních ústavech armádních, nýbrž i jako mužstvo v kolonách pro dopravu raněných a v zdravotnických četách i v zdravotních ústavech Společnosti červeného kříže a řádů rytířských,
- ve službě zásobnické,
- u vozatajstva za vozky, za soumarníky a za konduktory kolon dopravních,
- při pracích opevňovacích a komunikačních,

při podnicích soukromých, které pomáhají uhražovati potřeby ozbrojené moci,
a jinak dle potřeby.

127. K takovým službám berou se hlavně ti domobranci, kteří po vojensku nejsou vycvičeni a také jinak nejsou způsobilí k domobranské službě se zbraní, tedy zásadně

z první výzvy ti, kteří nesloužili ve vojště, válečném loďstvu, v náhradné záloze, zemské obraně neb v četnictvu, aniž jsou neb byli v evidenci při náhradné záloze neb zemské obraně,

z druhé výzvy z vojenských vycvičenců jen ti, kteří byli přiděleni v jízdě neb ve vozatajstvu.

128. Budou-li za mobilisace a za války domobranci osobně vzati k výpomocným službám vojenským, k. p. jako mužstvo k zdravotnickým kolonám a k ústavům Společnosti červeného kříže neb rytířských řádů, za vozky při vozatajstvu a za konduktory, ke zvláštním pracovním podnikům a do ústavů výrobních atd., oznámí to nařizující velitelstva a úřady pomocí výkazů — obdobně dle výpisů ze seznamů domobranských sprostěnců — těm okresním velitelstvům domobranským, v jejich obvodu ti kteří domobranci svou povinnost domobrannou plniti mají, aby tito lidé, jsouce od jiné služby domobranné na čas sprostěni, v evidenčních záznamech a v domobranských seznamech přiměřeně byli poznamenáni.

Kde závady se naskytnou, požádá se nadřízený teritoriální úřad vojenský, aby rozhodl.

129. Povolávají-li se domobranci ke službám válečnickým u větším rozsahu, děž se to zásadně rozdělím z blízkého, ale dostatečného obvodu, při čemž má politické rozdělení pokud možno býti základem, a domobranci mají se bráti dle možnosti z domobranského okresu, jinak ovšem z teritoriálního obvodu, v němž leží místo zaměstnací.

Povolávají-li se domobranci k pracím, oznámí se, zdali a jaké vlastní nástroje — za přiměřenou náhradu — mají vzíti s sebou, aneb dodají-li se nástroje na místě zaměstnací.

130. Utvoří-li se z domobranců povolaných k výpomocným službám zvláštní domobranské oddíly, dostanou tyto oddíly názvy přiměřené k jejich určení služebnému a k místu zaměstnacímu.

Kterak domobranci k takovým službám povolani se zaznamenávají a v evidenci chovají.

131. Aby domobranci ke zvláštním službám válečnickým užito býti mohlo, mají se zvláště zaznamenávati a v evidenci chovati.

Tyto záznamy opírají se o den 1. ledna, obsahují všech 24 domobranských ročníků — od počátku 19. do konce 42.

roku — a vykonávají je politické úřady okresní dle trvalého bydliště domobranců.

Graduovaní lékaři, diplomovaní ranhojiči a diplomovaní zvěrolékaři zaznamenávají se — každý obor pro sebe — pomocí „seznamů“ dle vzorce příl. 23.

Ostatní domobrancí zaznamenávají se „sumárním výkazem“ dle vzorce příl. 24.

Aby předešlo se omylům, výslovně se připomíná, že nemají spolu počítány býti neaktivné osoby vojska, válečného loďstva, náhradné zálohy neb zemské obrany, poněvadž nepatří všechny mezi domobrance, pak domobrancí, kteří jsou v evidenci při náhradné záloze neb zemské obraně a z ohledů rodinných na čas osvobození neb před časem propuštění byli, poněvadž musí se vyhraditi k náhradě vojska, válečného loďstva neb zemské obrany.

132. Ze seznamů a áhrnných výkazů z dělájí se souhrny graduovaných lékařů, diplomovaných ranhojičů a diplomovaných zvěrolékařů dle jmen a

všech ostatních domobranců celkovitě

a zasílá je:

politický úřad okresní politickému úřadu zemskému a okresnímu velitelstvu domobranskému do 20. ledna, kteréž je sebere a ihned zeměbranskému velitelstvu předloží,

pak velitelstvo obrany zemské ministerstvu zemské obrany do konce ledna.

O změnách, které se udají se zaznamenanými graduovanými lékaři, diplomovanými ranhojiči a diplomovanými zvěrolékaři, podává politický úřad okresní od případu k případu politickému úřadu zemskému zprávu, oznámí je také okresnímu velitelstvu domobranskému, kteréž je dále ohlásí.

Tímto předpisem pozbývají platnosti ustanovení ve výnosu ministerstva obrany zemské ze dne 12. listopadu 1881 čís. 1715 praes. II a.

133. Může-li se předem posouditi, kolik domobranců bude potřeba a budou-li z nich sestaveny oddíly pro zvláštní služby válečnické, oznámí tuto potřebu ministerstvo obrany zemské velitelstvům zeměbranským dle požadavků kladených c. k. říšským ministerstvem války.

Zeměbranské velitelstvo ve srozumění s politickým úřadem zemským rozvrhne pak domobrance na okresy domobranské i politické a ustanoví shromaždiště domobranců.

Dotýčné oznámení stane se buď hned buď v pozdější příhodné době.

Dle toho, jak a kde použito bude domobranských oddílů, a dle potřeby ustanoví se zároveň, aby od nejbližšího sboru vojenského, zeměbranského neb domobranského k dozoru nad domobranci přiděleni byli důstojníci neb poddůstojníci aneb ozbrojený průvod.

O konduktorůch k vedení vozových kolon a jiných doprav za mobilisace.

134. Dotýčná obecná ustanovení oznámena byla politickým úřadům nařízením ministerstva obrany zemské ze dne 6. prosince 1886, čís. 18440/5348 II a.

Politické úřady okresní ve srozumění s představenstvy obecními vyhlédnou a v evidenci chovati budou osoby k této službě způsobilé.

Konduktori mají spolupůsobiti hned, když se dopravovací prostředky vybírají a přijímají, aby věc rychle a správně se provedla.

K tomu budtež určovány především osoby v okresu trvale usedlé, jež namahavou službu válečnou vydrží a v obci pro své postavení jakési důvěry požívají.

Konduktorovi přidělí se z pravidla 50 povozů aneb 50 párů přistrojených koní neb 50 soumarů; týž uměj čísti, psáti, počítati, koňmo i s povozem jezdit, budiž spolehliv a rázný, jakož i s to, aby zachoval kázeň i pořádek mezi vozky a soumarníky; pročež budou nad jiné k tomu způsobilí vysloužilí poddůstojníci od vozatajstva, polního dělostřelectva neb jezdeckva.

Také způsobilé osoby dobrovolně se hlásící, domobranou nepovinné, mohou ke službě konduktorské vzaty býti v evidenci, zavázali-li se, že za mobilisace tuto službu konati budou.

Seznamy konduktorů pořídí se do konce února a uloží se k sumárním výkazům domobranců zdržujících se v okresu. Stanou-li se prodlením roku s osobami za konduktory zaznamenanými nějaké změny, které této služby se dotýkají, mají politické úřady okresní od případu k případu zaříditi, čeho třeba jest v příčině předepsané evidence, a své seznamy upravit.

Evidence průvodčích, jichž bude snad potřeba pro kolony soumarů, prozatím se nežádá.

VI. část.**Sborové, kteří mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky.****§. 26.****Zásadná ustanovení o sborech k domobraně povinných.**

135. Sborové, kteří mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky a jichž jakožto sborů — bez ujmy všeobecně platných osobních závazků jich členů — povinnost domobranská se dotýká, jsou tito:

1. veškeré ozbrojené sbory měštanské a střelecké, které trvají na základě udělených výsad, schválených stanov neb jiného povolení, a
2. spolky vojenských vysloužilců.

136. Ustanovení §§. 6, 7 a 8 zákona o domobraně vztahují se ke jmenovaným sborům jakožto sborům jen tehdy a potud, pokud zvláště se povolají ke službám domobranským.

137. Nebude-li v této příčině učiněno výslovné opatření, mají členové jmenovaných sborů, jsou-li osobně k domobraně povinni, v čas potřeby, jako všichni ostatní dostáti domobranské povinnosti.

Má-li však dojíti ke svolání a použití těchto sborů, oznámí zeměbranská velitelstva dle vojenských potřeb a dle členských seznamů, jež jmenovaní sborové každý rok skrze domobranská okresní velitelstva odevzdávají mají, velitelům a starostům jména těch domobranných mužů, kteří za výzvy jinaké určení majíce, nemohou v tom kterém sboru plniti domobranskou povinnost.

Narídí-li se, aby jednotlivých členů těchto domobranných sborů, kteří jsou u věku obecné domobrannosti, použito bylo za jinakým určením, budiž šetřeno toho,

a) zdali ti, jichž se týče, snad povinni jsou sloužiti ve vojště, ve válečném loďstvu, v náhradní záloze neb v zemské obraně, neb patří-li k té třídě domobranců, kteří vyhlédnutí jsou k náhradě těchto částí ozbrojené moci, a k tomu ponechati se mají, aneb

b) zdali by snad označiti se měli ke zvláštnímu určení, ku př. ve svazku rakouské Společnosti červeného kříže atd.

Ad a) platí všeobecná ustanovení;

ad b) učiní ministerstvo obrany zvláštní opatření.

138. Dokud domobrana není svolána, mohou tito sborové dle vůle rozejíti se. Jednotliví jich členové, kteří již před prohláškou zákona domobranského ke sborům domobranným přistoupiše, domobranské povinnosti již podrobeni nejsou, aniž ji na se vzíti chtějí, kdyby následkem toho ze sboru vystoupiti majíce, pozbyli nabytých oprávněností, mohou — pokud stanovy připouštějí — podržeti svou vlastnost a s ní i práva a povinnosti členské, avšak budou vyloučeni z práva, zastávati sborové důstojnosti, nositi vojenské zbraně, kroj i odznaky, účastniti se volby velitelů a šarží nebo členů předsednictva.

§. 27.

Ozbrojené sbory měštanské a střelecké.

139. Zřizují-li se nové ozbrojené sbory měštanské a střelecké, aneb obnovují-li se takové sbory a mění-li

stanovy, děje se to, jak ustanovuje císařský patent ze dne 22. srpna 1851 (ř. z. čís. 191).

O dotýčných žádostech a osnovách stanov podávejtež dobré zdání političtí úřadové, majíce při tom na zřeteli podmínky, že na tyto útvary, k nimž hledí ustanovení §. 7 odstavce 2 zákona domobranského, i po stránce obecně politické a sociální i vzhledem k jich možnému použití za války může býti dostatečně spoléháno, aby sloužily hlavně účelům pořádku, bezpečnosti a vojenských výkonů, pak aby mohly vyhověti podmínkám dotčeného zákonného ustanovení co do oděvu a výzbroje, jakož i co do organisace.

140. O počtu důstojnických i poddůstojnických šarží při ozbrojených sborech měšťanských a střeleckých, k nimž, bude-li jich v domobraně použito, hleděti se musí i co do jich služby důstojnické a poddůstojnické i co do vyměření služného, platí vůbec ustanovení o štábu a setninách domobranského praporu, ač nejsou-li ve stanovách tou dobou platných odchylné číslice stavové ustanoveny.

Aby se tedy získal základ k císařskému (v §. 7 odst. 2 podotknutému) potvrzování velitelů i důstojníků a k dalšímu použití dotýčných osob, buďtež tam, kdeby snad se vyskytl nadbytek šarží, ony osoby, které ve své šarži jakožto přespočetné ubyly, v seznamové rubrice „poznámka“ dle vzorce příl. 4 tímto způsobem vykázány.

V budoucnosti však nemohlo by voleno neb jmenováno býti důstojnických a poddůstojnických šarží více, než co jich připouštějí stanovy neb počet pro domobranský prapor ustanovený.

141. Povolají-li se ozbrojené sbory měšťanské a střelecké ve svých útvarech do služby domobranské, utvoří dle toho, jak jsou silny, a sice každý sbor pro sebe, čty, setniny nebo prapory. Srazí-li se několik čet v setninu, neb několik setnin v prapor, může býti počet i síla čet neb setnin rozmanitá.

§. 28.

Spolky vojenských vysloužilců.

142. Členové spolků vojenských vysloužilců, kteří rakouskou Společností červeného kříže neb řády rytířskými přijati byli do dobrovolné zdravotní služby ve válce, mají od těchto institucí v měsíci lednu v seznamech dle vzorce příl. 5 oznámení býti ministerstvu obrany zemské, kteréž učiní další opatření a dá oznámiti, zdali a pokud tito domobranci mohou zůstatí výhradně určeni k účelu naznačenému.

VII. část.

§. 29.

O výjimečném doplňování vojska, válečného loďstva a zemské obrany.

143. Domobrancí povolají se k účelům doplňovacím, když náhradná záloha nedostačí, aby vojsko a válečné loďstvo udrženo bylo na zákonné míře válečné, nebo nastane-li potřeba, aby obrana zemská doplněna byla na zákonnou míru válečnou.

144. Potřebná náhrada vezme se z první výzvy a povolá se z různých kategorií domobranců, počnouc v každé kategorii ročníkem nejmladším.

Takovéto kategorie jsou:

- A.** Osoby vojensky vycvičené, z příčin rodinných na čas osvobozené a před časem propuštěné, které jsou nebo byly v evidenci při náhradné záloze neb zemské obraně;
- B.** osoby po dokonané povinnosti ze služby propuštěné;
- C.** vojensky nevycvičení evidentisté jako v kategorii *A*;
- D.** osoby věku odvodového na čas osvobozené a propuštěné;
- E.** jinoši devatenáctiletí dosud k odvodu nepovinní, pak
- F.** ti, kdo při posledních odvodech vráceni byli jakožto na čas nezpůsobilí, a kteří již před počátkem pravidelné doby odvodové roku 1887 jakožto navždy nezpůsobilí z odvodových listin vymazáni byli.

145. Domobrancí kategorií *A*, *B* a *C* jsou až do konce toho kalendářního roku, v němž 34. rok dokonají, *)
 kategorie *D* až počne znova jich povinnost k odvodu,
 kategorie *E* až nastane jich povinnost k odvodu, a
 kategorie *F* až do konce kalendářního roku, v němž 32. rok dokonají,

určení *v* a *b* e *c* k účelům doplňovacím a mají k tomuto ustanovení býti v záloze, avšak mohou domobrancí kategorií *D*, *E* a *F*, není-li jich jinak potřeba, na čas pracemi zaměstnání býti.

Účelům doplňovacím jsou zvláště určeni

pro vojsko

z kategorií

A a *C* evidentisté náhradní zálohy,

B propuštění příslušníci vojska a ti, kteří v loďstvu válečném sloužili, avšak od něho ke službě požadováni nejsou;

*) Kdyby také starší domobrancí kategorie *B* měli býti chováni v záloze k účelům doplňovacím, nařídí to zvláště ministerstvo obrany zemské.

pro válečné loďstvo

z kategorií

A a *C* evidentisté náhradné zálohy,*B* všichni propuštěnci z doplňovacích okresů loďstva válečného, pak z doplňovacích okresů vojska ti, jichž služeb válečné loďstvo se dožaduje, a jichž jména se oznámí velitelstvům doplňovacích okresů;

pro obranu zemskou

z kategorií

A a *C* dosavadní i bývalí evidentisté obrany zemské a*B* propuštěnci, kteří přímo k obraně zemské neb k četnictvu odvedeni byli, jakož i z jižního Dalmatska všichni, kteří sloužili ve vojště neb v loďstvu válečném.Domobranci k doplňovacím účelům způsobilí z kategorií *D*, *E* a *F* rozdělí se — nebude-li o tom jinak nařízeno — na vojsko (válečné loďstvo) a na obranu zemskou poměrem 6 : 1.**146.** K doplňovacím účelům potřebný počet domobranců z těch kterých kategorií tak se povolá, aby náhradné mužstvo, bude-li třeba, připraveno bylo a neodkladně odesláno býti mohlo, kam jest ustanoveno.**147.** Domobranců užije se z pravidla jakožto náhradníků v těch sborech vojenských, které z dotýčného domobranského okresu berou část svého doplňku.**148.** Domobranci, určení k doplnění vojska a válečného loďstva vřadují se do sborů náhradných a používá se jich dle příkazů říšského ministerstva války; co do domobranských náhradníků pro zemskou obranu děje se to dle příkazů ministerstva obrany zemské.**149.** Nastane-li obzvláštní a nalahavá toho potřeba, mohou i domobranci první výzvy býti vyloučeni z domobranských praporů a určení k doplnění vojska a zemské obrany.

VIII. část.

Oblek, výzbroj a ozbrojení. Ukládání zásob.

§. 30.

Kterak vojenské sbory domobranské a jich oddíly se oblekou, výzbrojí a ozbrojí. Kterak zásoby se uloží.

O b l e k.

150. Nebude-li postaráno o vojenské vyšacení domobrany, nosí domobranští poddůstojníci i ostatní domobranci i za činné služby svůj obyčejný oděv, začež dostane se jim denní náhrady deseti krejcarů.

V tomto případě dostane každý černožlutou pásku shotovenou dle vzorce příl. 25, zdaleka dobře znatelnou a číslem

domobranského praporu opatřenou, a jsou všichni ve svůj i svých soudruhů prospěch zavázáni, nosí tuto pásku připevněnou na hořejším levém rameni na znamení, že přináleží jim dobrodini práva mezinárodního, aby za všech okolností snadno mohlo se poznati, že přísluší do sboru daného do mezinárodní ochrany.

Bude-li však po ruce patřičný vojenský oblek a výzbroj, této pásky noseno nebude.

Poddůstojníci a svobodníci (závodčí) nosí za činné služby vojenské odznaky čestné i rozeznávací, a sice hvězdičky (prýmky) na límci dle předpisu platného pro zemskou obranu, a trapez na bodáku.

151. Budou-li vojenské sbory domobranské ošaceny různými druhy vojenského obleku, rozdělí se obleky tak, aby setniny neb alespoň čtyry co možná stejně byly ustrojeny.

152. Dozorčí šarže, které vzaty jsou z domobranců povolaných ke zvláštním službám válečnickým nebo z oddílů sestavených z těchto domobranců, dostanou polní čapky.

V ý z b r o j .

153. Mužstvo vojenských sborů domobranských i jich oddílů dostane dle možnosti výzbroj a polní náčiní.

Každý muž obdrží legitimační lístek dle vzorce příl. 26 a příslušné mosazné pouzdro se šňůrou. Legitimační lístek nosí se stále pečlivě uschován, aby domobranec za všech okolností mohl vykázáti se, že přináleží sboru danému do ochrany mezinárodní.

O z b r o j e n í .

154. Vojenské sbory domobranské i jich oddíly ozbrojeny budou staršími puškami a střelivem, pokud bude ho po ruce.

U k l á d á n í z á s o b .

155. Zásoby oděvu a výzbroje, polního náčiní, zbraní i střeliva, pak služebných knih, návodů, tiskopisů, truhlic pokladních atd. uloží se dle prostoru neb jiných okolností buď ve stanicích zeměbranských praporů neb uschovají se zatím ve větších skladech, aby dle potřeby mohly poslány býti do stanic, kde se tvoří prapory domobranské. Služebné knihy a návody uložené ve stanicích domobranského okresu mohou označeným velitelům domobranského okresu neb praporu pro jich poučení zapůjčeny býti.

§. 31.

Kterak náhradné mužstvo při vojště, při válečném loďstvu a při zemské obraně se obleče, vyzbrojí a ozbrojí.

156. Domobrancí vřadění do náhradních sborů vojska, válečného loďstva neb zemské obrany ošati, vyzbrojí a ozbrojí se jako vlastní mužstvo ze zásob toho kterého sboru.

§. 32.

Výstroj důstojníků.

157. Domobranští důstojníci, kteří mají hodnost důstojníckou ve vojště neb v obraně zemské, na odpočinku (v evidenci) neb ve stavu mimoslužebném, podrží ve službě domobranské uniformu, která jim dle hořejších poměrů přísluší.

Ostatní osoby, jež jmenovány byly domobranskými důstojníky, mohou — nejsou-li vřaděny do sborů uniformovaných, po případě obléci uniformu, kterou nosí snad jakožto vojenští neb civilní státní úředníci, aneb mohou vůbec nositi oblek obyčejný, — mají však vesměs, jsouce ve službě, nositi pásku domobranskou, důstojnickou čapku, vojenské rozeznávací odznaky (hvězdičky, po případě stříbrné prýmky) na límci, šavli s důstojnickým třapcem — a jsouce ve službě řadové, polní pás jako důstojníci vojenského stavu.

Domobranští důstojníci ze stavu civilního, kteří vřaděni jsou do sborů a oddílů vojenských neb zeměbranských, pak do uniformovaných sborů a oddílů domobranských, nosí za činné služby uniformu příslušnou těmto sborům a oddílům.

158. Všichni domobranští důstojníci nechť opatří se legiti-
mačními lístky s pouzdrem i šňůrou.

IX. část.

Kterak domobrana se vyzývá; kterak domobranci se svolávají a dostavují.

§. 33.

Vyzvání domobrany.

159. Vyzvání domobrany stane se vyhláškou Nejvyššího rozkazu, jímž nařídí se pohotovost domobrany k zákon-
nému použití a jeho rozsah.

Ministerstvo obrany zemské oznámí po telegrafu, že domobrana se vyzývá, politickým úřadům zemským i velitelstvům zeměbranským, kteří o tom — možno-li též po telegrafu — politické okresní úřady, pokud se týče okresní domobranská velitelstva uvědoměti a prvnějším naříditi mají, aby ihned skrze obecní představenstva se to vyhlásilo.

Kromě toho uveřejní politické zemské úřady Nejvyšší rozkaz o vyzvání domobrany slovo za slovem v úředních novinách.

160. Politické úřadové okresní, jakmile jich dojde příkaz politického úřadu zemského, mají vyhlášky o vyzvání domobrany, které jim politický úřad zemský k přiměřené přípravě dříve zašle, doplniti. Tyto vyhlášky nechť obsahují:

- a) Nejvyšší rozkaz,
- b) rozsah vyzvání,
- c) připomínku domobrancům: aby hotovi byli, by ve 24 hodinách co budou svoláni, jsouce opatřeni svými průkaznými listinami, mohli odejíti kam mají,
- d) ustanovení: že domobraneci ode dne co svoláni až do dne co na dovolenou propuštění budou, podrobeni jsou vojenským trestním i disciplinárním předpisům, a
- e) poučení, že obmezuje se odchod vyzvaných domobranců do ciziny neb do jiného území říše, kde výzva buď vůbec aneb v té míře se nestala, aby ten který téže povinnosti tam podroben byl.

Příloha 27 jest obrazcem takové prohlášky.

Dostatečný počet těchto vyhlášek rozešle se — právě jako vyhlášky o všeobecné mobilisaci vojska, válečného loďstva a zemské obrany — obecním představenstvům, která je dle místního zvyku nejvhodnějším způsobem veřejně prohlásí.

161. Cesty, v případech v odstavci 160 e dotčené, povolují političtí úřadové okresní toho místa, kde domobranec se zdržuje, a smějí povoleny býti jen takovým osobám, o nichž jest dokázáno, že své řádné bydliště (dle §. 16 obč. pravidel o příslušnosti soudní ze dne 20. listopadu 1852, čís. 251 ř. z.) mají mimo obvod, jenž vyzváním domobrany v stejném rozsahu stížen jest, a že z důležitých příčin tam se vracejí — aneb výjimkou takovým naprosto spolehlivým osobám, které na krátkou určitou dobu za důležitými záležitostmi opustiti chtějí své řádné bydliště, avšak se zaváží, že budou-li povoláni k domobraně ve svém bydlišti, každý čas se dostaví.

Takové udělené povolení prokáže se certifikátem dle vzorce přílohy 28.

Vojenští vrchní velitelé a nejvyšší domobranští úřadové z obvodu vyzvaného mají právo z důležitých vojenských příčin nepřipustiti, aby buď určitým osobám aneb druhdy vůbec nikomu neudílelo se povolení k cestám.

162. Domobraneci vně říše trvale usedlí přihlastež se u c. k. úřadů zastupitelských (na vele vyslanectvech, vyslanectvech, konsulátech a t. d.), vyčkajíce, jakých se jim dostane příkazů skrze tyto úřady.

§. 34.

Svolání domobrany.

163. Domobrana svolá se na základě předchozího vyzvání, což děje se z pravidla tištěnými vyhláškami, výminkou pak svolávacími listky dle jmen, k čemuž možno použiti přiměřeně změněných tiskopisů, jimiž svolávají se zeměbranci k činné službě; svolává se pak domobrana buď zároveň s vyzváním neb na

pozdější dobu, a dotýká se dle potřeby buď celých výzev, jednotlivých druhů neb ročníků, dle okolností pak, na příklad k utvoření kádrů, toliko něco málo osob.

Povolací rozkazy vydá — pokud již nevyšly od ministerstva obrany zemské — nejvyšší vojenský velitel v obvodu operující armády zeměbranským velitelstvům a zároveň oznámí se při dělení sborů a oddílů domobranských podvelitelům (vřadění v Ordre de bataille atd.).

Zeměbranská velitelstva zařídí pak dle potřeby také o své ujmě, aby domobrancí svoláni byli v rozsahu učiněného vyzvání.

Domobranským okresním velitelstvům a politickým úřadům okresním náleží provésti nařízené svolání.

164. Domobrancí se svolávají:

jsouce určeni za náhradníky vojska a válečného loďstva: vůbec k velitelstvům doplňovacích okresů,

jsouce určeni za náhradníky zemské obrany neb do sborů (oddílů) domobranských k praporením velitelstvům zeměbranským anebo k okresním velitelstvům domobranským, po případě do těch kterých stanic sestavovacích.

Ve vyhláškách svolávacích vyznačí se svolaných domobranců

- a) kategorie,
- b) ročníky,
- c) kam ustanoveni jsou

a každému se v nich připomene, aby přesně se dostavil, a vyzve se též, aby s sebou vzal — má-li jaký — vojenský (zeměbranský) list neb certifikát propustný, lístek věnovací, listinu o invalidní výslužbě jakož i kterékoli jiné legitimační průkazy.

Příloha 29 jest zobrazením takovýchto vyhlášek.

165. Aby předešlo se osudným snad omylům, domobranská okresní velitelstva nikoliv po telegrafu, nýbrž písemně vyzývají politické úřady okresní ke svolání domobranců.

Dotýčné přípisy i adresy připraví se dle možnosti hned, jakmile obecné vyzvání se stalo, bez prodlení se doplní, připojí se k nim jako vzorec po jednom exempláři svolávací vyhlášky, jež dokonale budiž vyplněn, a rozešlou se pak ordonancemi jezdeckými neb povoznými, za něž staniční velitelstvo požádáno býti může.

166. Političtí úřadové okresní obdržíce svolávací vyzvání domobranského okresního velitelstva doplní v y h l á š k y o svolání domobrany, kteréžto vyhlášky politickým úřadem zemským jim dodány byly již dříve k přiměřené přípravě.

Vyhlášky tyto rozesílají se obecním představenstvům, a tato v obcích je prohlašují týmž způsobem, jak předepsáno jest o vyhláškách všeobecné mobilisace vojska, válečného loďstva a zemské obrany.

Domobrancí ze svolaných kategorií a ročníků, kteří tam kde meškají příslušnými nejsou, přihlastež se ihned, jakmile

svolání se prohlásilo, u představenstev obcí, v nichž se zdržují, zde pak zaznamenají se doplňkem k seznamům domobranským.

Domobranci, kteří meškají toliko na čas vně rakouského státního území, mají, jsouce povoláni do svého řádného bydliště, sem se dostaviti.

Rakouští státní příslušníci, kteří mají své řádné bydliště v zemích koruny nberské, podrobeni jsou povinnosti domobranské dle své příslušnosti, má-li tato povinnost vykonati se ve vojště, ve válečném loďstvu, v zemské obraně neb v ozbrojených sborech domobranských.

Patří-li tito domobranci mezi ty, kteří svoláni byli za náhradníky vojska neb válečného loďstva, dostaví se k doplňovacímu okresnímu velitelstvu — nepatří-li k nim však, dostaví se k praporečnímu velitelstvu zeměbranskému aneb k okresnímu velitelstvu domobranskému toho obvodu, v němž leží místo, kde meškají.

Nejsou-li tací domobranci zaznamenáni jakožto způsobili ke službě se zbraní, nýbrž toliko ke službě pracovní, dostaví se jen tehdy, budou-li výslovně povoláni.

167. Byly-li celé domobranské ročníky neb celé vojenské a náhradní sbory domobranské propuštěny na dovolenou, a nastane-li pak potřeba, aby znova do služby činné se dostavily, svolávají se opět vyhláškami.

§. 35.

Dostávka domobranců; kontrola dostávky.

D o s t á v k a.

168. Kdo zvlášť jmenován byl domobranským okresním velitelem a nemešká-li ve své stanici, odeber se tam ihned, jakmile domobrana se vyzvala — nečekaje na zavolání.

Pro ostatní důstojníky, vojenské úředníky, pak pro civilního stavu osoby, jež za domobranské důstojníky označeny jsou, platí to místo, kam dle svého označení určeni jsou, ač nedostanou-li zvláštní povolací listy.

169. Všichni ostatní svolaní domobranci — ať přísluší do té oné obce čili nic — shromáždí se v obci, kde se zdržují, v ustanovenou přestavenstvem hodinu a na ustanoveném místě*) za kontroly obecního představenstva dle domobranských seznamů a jich doplňků, při čemž pomáhá důvěrník: buď člen obecního zastupitelstva neb domobranský důstojník, aneb i domobranec, jenž označen byl za důstojníka domobranského neb dříve poddůstojníkem byl.

Představenstva obecní k tomu přihlížejte, aby domobranci shromažďovali se klidně a v pořádku bez všelikých nepřislušností.

*) Ve velkých městech dle okresů ustanoví se místa, kde dostavenci se shromáždí.

Dle toho, k čemu ten onen domobranec ve svolávací vyhlášce určen byl, zaznamenají se domobranci do oddělených jmenovitých konsignací dle vzorce příl. 30 a na konec zapíší se ti, kteří jsou nemocni aneb vůbec dostaviti se nemohou, při čemž udá se způsob nemoci jakož i jiné příčiny, proč dostaviti se nemohou.

Zároveň zapíší se — prozatím jen tužkou — do seznamu domobranského potřebné poznámky o dostavencích, o nemocných i o těch, kteří z jiných příčin spolu jíti nemohou.

Domobranci, kteří sice naprosto nezpůsobilými se jeví ke konání domobranské povinnosti, dosud však výslovně osvobození nebyli od domobranské povinnosti, kteří tedy osvobozovacími certifikáty domobranskými nejsou poděleni, aniž v seznamech domobranských vymazáni, nesmějí, jsouce schopni dopravy, zůstatí doma.

170. Takto zaznamenání domobranci, majíce v čele představeného obce neb jeho zástupce, neb i domobranského důstojníka anebo domobrance za důstojníka označeného neb bývalého poddůstojníka, dají se v pořádku na pochod, kam ustanoveni jsou (do stanice v okrese doplňovacím, do stanice praporu zeměbranského a okrese domobranského, aneb do stanice, kde utvořiti se má prapor domobranský).

Vůdcům se dají s sebou jmenovité konsignace — a možno-li jeti po železnici nebo po parníku — také pověřovací listky za jízdné poukázky, zdělané dle vzorce příl. 31.

Pro žádoucí úsporu času i peněz hlediž představený co jen možno zameziti, aby domobranci svými příbuznými provázeni nebyli.

171. Svolají-li se domobranci ke zvláštním službám válečným, hlavně za dělníky, vozky, soumarníky, shromáždí se, zaznamenají se a dají se na pochod týmž způsobem. Kdyby pro neodkladnost odchodu a pro velký počet svolanců jich záznam nemohl se státi v obci, kde se zdržují, učí se to na stanici buď shromažďovací neb pochodové, aneb na tom místě samém, kam jdou.

172. Byly-li celé domobranské ročníky neb celé vojenské a náhradné sbory domobranské propuštěny na dovolenou, a nařídí-li se pak, aby znova se dostavily, shromáždí se sice a na pochod se dají jako při první dostávce, ale netřeba již domobrance zaznamenávatí. Vůdci dá se za legitimaci toliko pověřovací listek jakožto jízdná poukázka.

Kontrola dostávky.

173. Domobrance, o nichž nebylo již dříve na jisto postaveno a v seznamech domobranských vykázáno, že trvale nepřítomni jsou, a kteří nejsouce sprostěni domobranské povinnosti na zavolání se nedostavili, vyhledávají obecní představenstva, kteráž sepíší příslušné seznamy, udajíce v nich vše, co jim o těchto domobrancích povědomo jest, načež zašlou tyto seznamy politickým

úřadům okresním, kteří z povinnosti, je-li důvodů po ruce, zařídí vše, aby omeškanci postaveni byli.

Kontrola politických úřadů okresních táhne se i k těm domobrancům ze svolaných kategorií a ročníků, kteří sice zapsáni jsou v sepišech domobranců, avšak ve jmenovitých konsignacích vrácených od přehlížečích komisí se nevyskytují, a o nichž ani jiní úřadové političtí neoznámili, že by se byli dostavili.

K plnění domobranské povinnosti přidržují se i kontrolují také ti domobrancí, kteří jinam příslušejíce, v některé obci jsou přítomni a dle předešlých ustanovení mají dostaviti se k domobraně v obci, kde se zdržují, jakož i ti, kteří po svolané domobraně odjinud do obce zavítají.

Osoby domobranou povinné, jež přijdou do okršku stíženého vyzváním domobrany jen na pozdrženou, musí vykázati se — byť i nebyly do tohoto okršku domovem příslušny, aniž v něm řádné svoje bydliště měly — certifikátem vydaným od politického okresního úřadu svého řádného bydliště dle vzorce přílohy 29.

174. Všechny domobranné osoby, jež o své vůli vyhnuly se domobranské službě, jsouce vypátrány, okresnímu velitelstvu domobranskému do úředního řízení odevzdány buďtež.

175. Kontrola v příčině opětne dostávky dovolenců náleží sboru základnímu.

X. část.

Kterak domobrancí se přehlížejí, do přísahy berou a odevzdávají.

§. 36.

Přehlídka domobranců.

176. Přehlídkou domobranců jest komisionelaf jich prohlídka a posudek o nich, zdali tělesně způsobilí jsou k té službě, do které byli povoláni. Negativný výsledek přehlídky způsobí jen to, že dotýční na čas vyloučí se z počtu k této službě určených domobranců, jest však bez účinku na jich domobranskou povinnost vůbec.

177. Přehlídka záleží v tom:

- a) že domobrancí svolaní za náhradníky vojska, válečného loďstva a zemské obrany po lékařsku se prohlédnou způsobem, předepsaným pro nastupující neaktivné mužstvo vůbec,
- b) že domobrancí svolaní ke službě při vojenských sborech domobranských komisionelně se prohlédnou, jsou-li způsobilí ke službě se zbraní, jak poučuje rukrika 1 přílohy 10,
- c) že domobrancí svolaní ke zvláštním službám válečnickým komisionelně se prohlédnou, jsou-li způsobilí k pracovním účelům vůbec, jak poučuje rubrika 2 příl. 10.

178. Přehlídka koná se na oněch místech a při oněch velitelstvech, kam domobrancí byli svoláni — po případě na těch místech, kde domobrancí pracovníci zaměstnání budou.

V přehlížecké komisi při praporečnických velitelstvech zeměbranských nebo při okresních velitelstvech domobranských zasedají:
s vojenské strany:

Velitel domobranského okresu neb jeho náměstek, maje hlas rozhodný,

důstojník zeměbranský neb domobranský a lékař zeměbranský neb domobranský, majíce hlasy poradné;

s politické strany:

představený obce, z které domobrancí k přehlídce se dostaví, neb jeho náměstek, ruče za totožnost předvedených.

Politický úřad místa přehlídkového budiž vyrozuměn o nastávající přehlídce, a může též dle libosti dáti se při tom zastupovati.

Co do potřebných písařů a jiných ještě nutných výpomocníků a dozorců učiní opatření předseda přehlížecké komise, požádaje dle okolností za výpomoc místního velitele.

179. Přehlídka koná se dle obcí, ve větších pak městech dle okresů obce.

180. Domobranců, kteří sloužili ve vojště, ve válečném loďstvu, v náhradné záloze, v zemské obraně neb v četnictvu, budiž toliko se otázano, jsou-li stíženi neduhem, jenž nepřipouští služby se zbrání, a přisvědčí-li, obmezí se prohlídka pouze na tento neduh, — nepřisvědčí-li, prohlídka se nevykoná.

Domobrancí, kteří byli za způsobilé uznáni ke službám jim určeným, sestaví se na skupiny:

- a) za náhradu pro vojsko (35—37letí domobrancí, kteří při zvláštní zbrání sloužili neb z ústavů pocházejí a zvláštním nařízením za náhradníky pro vojáky určeni byli),
- b) za náhradu pro zemskou obranu, a
- c) pro útvary domobranské.

Domobrancí, kteří povoláni jsou toliko ke zvláštním službám válečnickým, prohlédnou se jen tenkrát, udají-li nějaký neduh, jenž nepřipouští způsobilosti pracovní.

Co se týče domobranců, kteří pro nemoc se nedostavili, budiž se po jich nemoci otázano dvou způsobilých domobranců z téže obce.

181. Roztřídění všech domobranců budiž zapsáno do přinesené jmenovité konsignace a sice do rubriky „poznámka“, kteráž konsignace prostředkem domobranského okresního velitelstva a politického okresního úřadu vrátí se obecnímu představenstvu.

Roztřídění poznamená se v sepisech domobranců a v seznamech domobraneckých.

O domobrancích, kteří zapsáni jsou ve jmenovitých konsignacích a nepřislušejí do okresu, v němž se zdržují, zašlou političtí úřadové okresní výpisy domovským politickým úřadům, aby dostávka mohla býti kontrolována.

182. Jestliže domobrancí určeni za náhradníky vojska neb válečného loďstva, kteří přímo k velitelstvům doplňovacích okresů se dostavili, při přehlídce zapsáni jsou za nezpůsobilé k tamní službě, nemají domů se propustiti, nýbrž se jmenovitou konsignací v ruce mají posláni býti k okresnímu velitelstvu domobranskému, kde znova se prohlédnou co do své způsobilosti ke službě se zbrani při vojenských sborech domobranských, načež dle nálezu s nimi se naloží.

183. Domobrancí, kteří uznáni byli naprosto nezpůsobilými k povinnosti domobranecké, vráoceni budou „na dobu vyzvání“, kteří pak neschopni jsou služby se zbrani, „až do možného příštího svolání“.

184. Přehlídka a přísaha, která má se po ní vykonati, platí za odvod na dobu války.

O domobrancích uznaných za způsobilé ke službě domobranské nezdělávají se však odvodní seznamy, nýbrž toliko nominální konsignace — pro každého muže zvlášť — dle vzorce přílohy 30.

Do rubriky „poznámka“ budiž zapsáno:

Shledán způsobilým a vykonal přísahu.

N., dne . . . ho 18 . . .

Podpis předsedy komise.

§. 37.

Přísaha a odevzdání domobranců.

185. Domobrancům, kteří při přehlídce uznáni byli způsobilými ke službě ve vojště, ve válečném loďstvu neb v obraně zemské, ve vojenských sborech domobranských neb ke zvláštním službám válečnickým, přečte po ukončené přehlídce — přerušili se přehlídka před tímto přerušením — za přítomnosti předsedy přehlížecké komise důstojník jakožto člen komise I. a V. úroveň vojenský v jich mateřské řeči a vysvětlí jim je, načež vykonají předepsanou služebnou přísahu způsobem slavnostním.

Pro domobrance povolané do vojenských sborů domobranských a ke zvláštním službám válečnickým platí přísaha zeměbranská za přísahu domobranskou; slovo „zeměbrancům“ nahradí se však slovem „domobrancům.“

Domobranští důstojníci stavu vojenského — k nimž se počítají též ti, kteří vřadění byli ze stavu odpočinkového neb mimo služebného — přísahají zároveň s přehlednutými domobrancí, — důstojníci pro službu soudcovskou (auditoři), lékaři, vojenští

účetní a ti vojenští úředníci, kteří jako úředníci budou sloužiti, konají přísahu, jež zvlášť předeepsána jest pro jich služebný odbor.

186. Jestliže ke službám domobranským jako sbory povolány budou sbory, jež mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky, vykonají členové, — jelikož tvoří sbor — tutéž přísahu rovněž způsobem slavnostním.

187. Po vykonané přísaze domobranci zároveň se jmenovitými konsignacemi vedle svého služebného určení buď velitelstvu doplňovacího okresu, do jehož obvodu přehlídková stanice přísluší, se odevzdají anebo odešlou

buď zeměbranskému anebo domobranskému praporu (kádru), — domobranci pak pro zvláštní služby válečné veliteli, jenž je převziti má — se odevzdají.

188. Do Tyrolska a Vorarlberska, pak do zemí koruny uherské domovem příslušní domobranci, kteří na zavolání se přihlásili a při přehlídce uznáni byli způsobilými ke službě se zbraní, dopraví se k příslušnickým okresním velitelstvům domobranským, jimž dodají se též jmenovité konsignace.

XI. část.

Kterak vojenské sbory i oddíly domobranské se utvořují a kterak jejich stav se přehlíží. O dobrovolném přístupu k domobraně.

§. 38.

Kterak domobranské prapory (kádry) se utvořují.

K á d r y.

189. Nesvolají-li se domobranské prapory, jež mají se utvořiti, ihned, zřídí se zpravidla dříve „praporeční kádr“.

Praporeční kádr utvoří se z důstojníků zvláště povolaných a z domobranců mužstva.

Účelem kádru jest: aby připravil zřízení praporu, aby spolupůsobil při přehlídce domobranských dostavenců, a důstojníci i poddůstojníci aby obeznamovali se se svou příští působností.

190. Týž den, kdy domobranci svoláni budou k vůli zřízení praporu, kádr praporeční se rozpustí. Osoby kádru vřadí se do praporečního štábu i do setnin, čímž nabude se hranic ke zřízení menších oddílů praporečních.

191. Dojde-li na postavení domobranských praporů bez předchozího zřízení kádru, budiž v oněch stanicích, kde se nalézají náhradné oddíly zemské obrany neb již postavených jiných praporů domobranských, těchto oddílů použito ke průpravě.

P r a p o r.

192. Když se kádr rozpustil, prapor zároveň tvořiti se počíná. Věci oděvné a výbrojové, náčiní polní, zbraně a střelivo vydají se menším oddílům, pak zařídí se čeho třeba stran ubytování, stran rozdělu potravin, paliva i jiných potřebností, zabezpečí se potravní věci a vykonají se vůbec všechny možné jiné přípravy.

193. Velitel praporu zdělá dle informací vyžádaných od velitelstva domobranského okresu rozdělovací plán o domobranských dostavencích, při čemž přihlíženo budiž k tomu, jak domobrancí co do obcí, do soudních i politických okresů k sobě přísluší.

Nutno-li v setninách výpravného praporu vyrovnati počet mužstva, budiž též dle možnosti přihlíženo k teritoriální souvislosti domobranců.

Do náhradné setniny vřadí se všichni po vojensku nevyučení domobrancí, z vycvičených pak ti, kteří jsou nejstaršího povolného ročníku.

Při teritoriálních praporech mohou domobrancí po vojensku sice nevyučení, avšak se střelnou zbraní obeznalí, též vřadění býti do polních setnin.

Stav praporního štábu doplní se, jakmile připustí počet domobranských dostavenců náležitý výběr.

194. V příčině vřadování dostavenců platí tyto zásady:

a) Pro výpravové prapory:

Aby předepsaný stav se uhradil, vřadí se nejdříve příslušníci toho kterého domobranského okresu, — pak příslušníci téhož obvodu zeměbranského velitelstva a pak teprve dojde na příslušníky cizích obvodů zeměbranských velitelstev.

Je-li dosti zásob, příslušníci ihned se vyzbrojí a odějí, ostatní pak dle toho, jsou-li dle následujících ustanovení přikázáni ke vlastnímu sboru.

Jakmile uplynula lhůta, do které možno očekávati, že většina povolanců se dostaví, oznámí se výsledkem dostávky ihned po telegrafu nadřazenému velitelstvu zeměbranskému, při čemž udají se součty dostavenců, kteří přísluší do téhož okresu a do jiných domobranských okresů téhož obvodu zeměbranského velitelstva, — konečně součty domobranců, kteří přísluší do jiných obvodů zeměbranských velitelstev.

Velitelstva zemské obrany nařídí čeho snad třeba, aby co do příslušníků svých obvodů počet mužstva mezi výpravnými prapory se vyrovnal, ohlásí pak po telegrafu úhrnné výsledky jakož i čísllice dostavenců z obvodů jiných zeměbranských velitelstev ministerstvu zemské obrany, kterýžto ústřední úřad dále ustanoví, zdali posléze jmenovaní domobrancí propůjčiti se mají ostatním zeměbranským velitelstvům způsobem dopravným, — aneb, kdyby se tak nestalo, zdali se jimi uhraditi mají — jsou-li jaké — schodky v mužstvu vlastního obvodu, aneb posléze zdali mají propuštění býti na dovolenou do dalšího nařízení.

Vyskytne-li se posléze přebytek mužstva a v následcích toho dovolená se udíli, buďtež postupně propouštění nejprve příslušníci každého cizího, pak vlastního obvodu zeměbranského velitelstva, posléze příslušníci vlastního domobranského okresu — počnouc v každé kategorii ročníkem nejstarším.

b) Při teritoriálních praporech

platí pro dostávku pouze zásada pobytu a vyrovnává se stav mužstva výminkou pouze ve zvláštních nutných případech na ohlášku domobranských okresních velitelstev po nařízení velitelstev zeměbranských.

195. Když prapor nadobro se byl ustavil, oznámí se to „výkazem stavu“ dle vzorce příl. 32 okresnímu velitelstvu domobranskému a velitelstvu zeměbranskému, po případě též ustanovenému již podveliteli — oběma posledním přímo.

K výkazu stavu připojí se opis vřadovací listy důstojníků došlé od okresního velitelstva domobranského, v níž se též udá, kteří ještě se nedostavili.

196. Dokud prapor nevytrhne, neb zaměstnán nebude, vynaloží se volný čas na vojenské cviky, hlavně v pochodech, ve službě strážné a bezpečnostní, ve střelbě, v útoku a obraně, v raliírování a v úpravě vnitřní služby.

197. Nastane-li zvláštní a nutná toho potřeba, aby domobranci první výzvy vyloučili se z domobranských praporů za náhradníky vojska a zemské obrany, buďtež v kategoriích, určených dle §. 29 k náhradě, vybírání z ročníků nejmladších.

Přehled stavu.

198. Domobranci, kteří jako poddůstojníci neb svobodníci (závodčí) propuštěni byli od vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva, přejmou se s bývalou svou hodností do sborů domobranských (do kádrů), jestliže vojenskými listinami průkaznými neb i jinakým způsobem spolehlivě dokáží, že jsouc propouštěni, měli nějakou hodnost a jakou. Jimi pak velitelé setnin obsadí řádná místa — aneb, kdyby se jich nedostávalo, jinými domobranci, jichž jmenování za poddůstojníky praporem velitelům se navrhne.

199. Ode dne přehlídky domobranci se počítají a na útraty eráru se vydrží.

200. Domobranci vřadění do náhradních sborů vojska, válečného loďstva neb zemské obrany při těchto sborech se vestavují a počítají dle předpisů platných pro tyto části ozbrojené moci.

201. Při domobranských vojenských i náhradních sborech (kádrech) domobranci vestavují se dle nominálních konsignací (příl. 30) denně uzavíraných a presenční doložkou opatřených.

Na místě listů z knih základných berou se nominální od přehlížecké komise došlé konsignace, v jichž poznámkové rubrice zapíše se každá nastalá změna — presentace jakožto změna první.

Oddíly štábové a setniny polní zdělávají nominální konsignace svého úhrnného stavu tak, aby v rubrice „poznámka“ mohlo se ještě zapisovati, předloží je pak praporečnému velitelství, kteréž chová je v evidenci.

Důstojníci týmž způsobem se vestavují.

202. Stane-li se později, že domobranec odevzdá se jinému oddílu, do nemocnice atd., vyhotoví se stejná nominální konsignace a udá se, jaké měl dosavad zaopatření a které erární věci při sobě má; ve válce pak tyto věci vesměs dají se mu s sebou.

§. 39.

Kterak případně ustaví se oddíly z domobranců ke zvláštním službám válečnickým.

203. Takové oddíly ustaví ten který velitel (správce) na místě, kde zaměstnány jsou; podle toho, jak jsou zaopatřovány a kde pracují, roztrídí se pak na skupiny.

Kdyby přidělených dozorcích šarží nebylo s dostatek, mohou domobrancí, kteří prokáží, že jako poddůstojníci neb svobodníci (závodčí) propuštěni byli od vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva, znova býti jmenováni ve své bývalé šarží a ustanoveni za dozorce pracovních skupin.

204. Domobrancí vzati budou v evidenci a v ní chováni dle ustanovení obsažených v §. 38 pro domobranské sbory (kádry).

§. 40.

O dobrovolném přístupu k domobraně.

205. Osoby k domobraně nepovinné, které způsobilé jsou ke službě se zbraní a vojenský výcvik mají, mohou vstoupiti do domobrany jako dobrovolníci.

Tito dostaví se dle odstavce 169 ku přehlídce zároveň s domobrancí místa toho, kde se zdržují, — v tomto případě budou zapsáni do nominálních konsignací — a prohlásí před komisí přehlížeckou, že hodlají dobrovolně vstoupiti v domobranu, aneb majíce v rukou zvláštní, obecním představeným dle vzorce příl. 30 vyhotovenou nominální konsignaci, přihlásí se u předsedy některé přehlížecké komise neb u velitelstva některého domobranského okresu neb u velitelstva domobranského praporu, do něhož vstoupiti míní.

Budou-li uznáni způsobilými ke službě se zbraní, vzati budou v domobranu, a složíce přísahu domobranskou vezmou na se povinnost ke službě domobranské, pokud vyzvání trvá.

206. Také osoby k domobraně povinné, které nepatří do povolaných odborů a ročníků, mohou bez překážky za týchž poměrů a podmínek dobrovolně vstoupiti do sborů domobranských.

XII. část.

§. 41.

O domobranné službě četnictva, finanční stráže a personálu státních lesů.

207. Jakmile běhy válečné na překážku jsou, že četnictvo, finanční stráž i personál státních lesů příkázané služby vykonávají nemohou, jsou tyto strážné a dozorní orgány — nebude-li v té příčině něco zvláštního nařízeno — povinny, nečekajíce na zvláštní rozkaz, přihlásiti se u nejbližšího domobranského oddílu. Tím vstupují do služby domobranské a pod rozkazy velitele toho kterého oddílu, jenž o tom — je-li v detachmentu — svému praporečnickému veliteli zprávu podati má.

Orgány finanční stráže a státních lesů složí domobranskou přísahu, aniž ke přehlídce jdou.

208. Ze zřízenců četnictva, finanční stráže a státních lesů utvoří se — z každého tohoto odboru zvlášť — oddíly o stejném kroji, výstroji a výzbroji, přiděli se pak ke štábům domobranských praporů a svěří se jim dle jich osobních i terrainových vědomostí různé zvláštní úlohy, posylky atd., oddíly pak četnictva i finanční stráže budou zaměstnány též za vedení svých důstojníků aneb úředníků.

209. Vyklidí-li nepřítel okrsek, v němž četnictvo, finanční stráž a zřízenci státních lesů v pravidelné službě jsou, ihned tyto oddíly se rozpustí a ty které osoby zahájí opět svou činnost služebnou.

XIII. část.

Kterak dovolená se uděluje, domobrana se rozpouští a služba domobranská se ověřuje.

§. 42.

Dovolená.

210. Dovolená uděliti se může teprve, když důstojnictvo i domobranné mužstvo vzato bylo ve stav domobranských sborů vojenských neb náhradných (do kádrů) aneb když vzato bylo v evidenci při oddílech určených ke zvláštním službám válečnickým.

Dovolená udělí se buď jako krátký odklad služby domobranské (povolí se pozdější nastoupení služby) neb jako krátké přerušeni činné služby.

Dovolená z důvodů osobních.

211. Dovolená z osobních důvodů smí se udělit domobranným osobám jen v případech zvlášť výminečných a za okolností velice nalahavých, ač dopouští-li toho a netrpí-li tím prospěch služby.

O dovolené, jež uděliti se má osobám přiděleným k vojsku, válečnému loďstvu neb zemské obraně, platí předpisy vydané pro tyto části vyzbrojené moci, o domobranských osobách pak, jež stojí při armádě v poli, platí předpisy v té příčině vydané.

O dovolené důstojníků a domobranných mužů domobranských sborů vojenských neb náhradných, k armádě v poli nepřidělených, pak z oddílů určených ke zvláštním službám válečnickým, mají ti kteří velitelé obdobně dle předpisu o dovolené pro zemskou obranu rozhodovati sami nebo opatřiti si rozhodnutí vyšší.

Dovolencům vydají se obvyklé certifikáty odpustné.

Dovolená z důvodů služebných.

212. Z důvodů služebných udělí se dovolená tehdy, je-li přebytek domobranských, vojenských neb náhradných (kádřů) sborů aneb oddílů; sníží-li se jich stav aneb možno-li na čas jich postrádati.

213. Objeví-li se, když výpravné prapory domobranské se ustavují, přebytek ve stavu, nařídí a provede se dovolená dle ustanovení obsažených v odstavci 194.

Při kádrech odpustí se přebytečný personál na dovolenou tehdy, není-li čáky, že prapor v brzes se postaví. Ministerstvo zemské obrany zařídí, čeho v té příčině bude třeba.

V obou případech dovolencům odpustné certifikáty se vydají.

214. Je-li při domobranských sborech vojenských neb náhradných možno, aby jich stav se snížil, nařídí toto snížení v obvodu operující armády vrchní velitel, jindy ministerstvo obrany zemské.

Lze-li na některý čas postrádati celých domobranských sborů vojenských neb náhradných, nařídí jich odpuštění na dovolenou rovněž vrchní velitel, aneb ministerstvo zemské obrany, rozkáže po případě zároveň, aby utvořily se kádry.

V obou případech sbory se odzbrojí a na dovolenou odpustí ve stanicích zeměbranských praporů neb i v jiných seřadovacích stanicích.

Dovolencům tehdy odpustné certifikáty se nevydají, nýbrž oznámí se jim, že v případě potřeby znova svoláni budou vyhláškami.

215. Má-li snížit se stav neb nastati dovolená oddílů určených ke zvláštním službám válečnickým, vydají potřebné nařízení ti úřadové neb velitelstva, na jejich rozkaz ony oddíly se ustavily, a provedou obé na místě, kde tyto oddíly zaměstnány jsou.

Ani v tomto případě odpustné certifikáty se nevydají.

§. 43.

Kterak domobrana se rozpouští.

216. Částečné — na jednotlivé země obmezené — aneb i úplné rozpouštění domobrany nařídí císař, když pominuly příčiny, z nichž se jí užilo.

Služebná povinnost osob domobranných nepřestává však oním dnem, kdy rozpouštění domobrany se vyhlásilo, nýbrž teprve tím dnem, kdy definitivně ze služby domobranské propuštění budou.

217. Domobranské sbory a oddíly vojenské dle nařízení zeměbranských velitelstev rozpustí se buď ve stanicích zeměbranských praporů neb i v jiných seřadovacích stanicích a sice tak, že nejprve odzbrojí a propustí se mužstvo setnin a důstojníci.

Velitelé setnin, pak účetní a tací poddůstojníci i domobranní mužové, jichž potřeba jest k tomu, aby oděv, výstroj, polní náčiní, zbraně i střelivo řádně se odvésti, upravití a roztržiti mohlo, — ti pak buďtež bráni z nejmladších ročníků — zůstanou ve službě, dokud setnina na dobro rozpuštěna není.

Praporeční štáb, jehož pohřebitelné osoby také již dříve propuštěny býti mohou, rozpustí se naposled.

Domobranci sloužící ve vojště, ve válečném loďstvu neb v zemské obraně posílají se od svých sborů zrovna do domoviny.

218. Všichni důstojníci i jiní gažisté, jakož i důstojníci i vojenští úředníci ze stavu odpočinkového a mimoslužebného, kteří v domobraně zaměstnáni byli, vstoupí opět ve svůj dřívější poměr.

219. Listiny týkající se domobranstva: doplněné a uzavřené základní listy menších oddílů, nominální konsignace atd. vrátí sbory ve vojště a válečném loďstvu skrze domovské doplňovací okresní velitelstvo domovskému okresnímu velitelstvu domobranskému, sbory pak a oddíly zeměbranské i domobranské odevzdají je přímo okresnímu velitelstvu domobranskému, kteréž je v pořádku uschová.

§. 44.

Kterak služba domobranská se ověřuje.

220. Kdo konal služby při domobraně, dostane o nich, když sbory domobranské na dobro byly rozpouštěny, přiměřené úřední potvrzení, obyčejně od svého posledního oddílu (od praporu, eskadrony).

Domobranské osoby od setníka (rytmistra) nazpět dostanou domobranské služebné certifikáty dle vzorců příl. 33 a 34; takových certifikátů přiměřený počet zašlou zeměbranská velitelstva dle výkazu o stavu (odst. 195) domobranským okresním velitelstvům na rozděl mezi domobranské sbory, kde po té velitel domobranského praporu obstará jich rozděl mezi setniny; zbudou-li

pak nějaké blankety, odvede je tento rovněž jako velitel eskadrony skrze domobranské velitelstvo okresní velitelstvu zeměbranskému.

221. Vyhotoviti certifikáty přísluší těmto úřadům a orgánům nebo jich zástupcům neb nástupcům:

1. Ministerstvu zemské obrany pro jmenované velitele domobranských okresů a domobranských praporů; k tomu konci předloží po rozpuštění domobrany zeměbranská velitelstva ministerstvu nominální seznam dotčených osob, v němž se udá, v kterém místě a okresu i kterého roku se narodili, které jinaké postavení mají, posléze v jaké vlastnosti a jak dlouho v domobraně sloužili.

2. Zeměbranskému velitelstvu pro všechny domobranské důstojníky od setníka a rytmistra nazpět dle nominálních seznamů, jež domobranské sbory v té příčině zašlou.

3. Veliteli domobranského praporu a setniny anebo pouze veliteli domobranské eskadrony pro všechny ostatní domobranské osoby.

4. Mužstvo, kteréž si odbylo domobrannou službu při zemské obraně, dostane služební certifikát od příslušného velitelstva zeměbranského praporu dle základních listin došlých od menších oddílů, kdežto těm, kteří odbyli domobrannou povinnost u vojska (válečného loďstva), certifikáty vydány budou tamními velitelstvy.

Za potřebné blankety buďtež požádána velitelstva zeměbranská.

Domobranný okres N. čís.Příloha 1Politický okres

ku §. 9.

Obec

Domobranecký seznam

domobraneckého ročníku (rodného roku 18 . .)

Poznámky:

- a) Při stejných rodinných a předních (křestných) jménech buď pro zevrubnější označení toho kterého muže domobranného uvedeno vedlejší příjmení, má-li takové, nebo přední (křestné jméno) otcovo nebo jiná některá významná okolnost.
- b) K rubrice 2, 3, 7 až 12. Ubude-li (vymaže-li se) některý muž domobranný, buďte v rubrice 2 a 3 vymazána jména a v rubrice 7 až 12 zápisy tam snad obsažené (t. j. buďte přetrženy tím způsobem, aby písmo zůstalo čitelným).
- c) K rubrice 5, 10 až 12 a 15. Údaje změnám podrobené o bydlišti (rubrika 5, 10 až 12), o služebném ustanovení lékařů a zvěrolékařů a o zproštění (rubrika 15) vepsány buďte toliko tužkou.
- d) K rubrice 6. U těch domobranných mužů, kteří řadovou a záložní povinnost služebnou ve vojště odbyli, a toliko ve dvou posledních letech své dvanáctileté povinnosti branné k obraně zemské náleželi, zapsány buďte vojenské sbory a vojenské ústavy.

Není-li vojenský sbor neb ústav vojenský určitě znám, tedy zapsán buď prozatím druh zbraně neb odbor (vojenská pěchota, myslivci, vojenská jízda, polní dělostřelectvo, pevnostenské dělostřelectvo, technické dělostřelectvo, ženijní sbor, zdravotní sbor, vozatajský sbor, hřebčinský, monturní, zásobní odbor, — pěchota, střelci, jízdectvo zemské obrany).

Formát celého archu: 45 cm zvýší, 60 cm zšíří.

Povinnost branná.

Běžné číslo	Rodinné jméno i jiné příjmení	Přední (křestné) jméno	Stav, důstojenství, zaměstnání (výživa)	Bydliště a číslo domu v příslušné obci	Sloužil ve vojsku (ve válečném loďstvu, v náhradní záloze) nebo v zemské obraně, u kterého sboru a v jaké šarži
	muže k domobraně povinného				
1	2	3	4	5	6
1	Bárta	František	svobodný, zámečnick		pěší pluk čís. , desátník
2	Budil	Karel	ženatý, kupec		pevnostenské dělostřelectvo, podštřelec
3	Černý	Josef	svobodný, lékař	N. ulice 56	
4	Engel také Šedivý	Jan	vdovec, nádenník,	N. ulice 4	prapor obrany zemské N., závodčí
5	Hlava	Jindřich	svobodný, hostinský	N. ulice 15	
6	Jungmann	Alois	ženatý, listonoš		pevnostenské dělostřelectvo, prapor čís. , podšikovatel
7	Kratochvíl	Václav	svobodný, účetník		vojenské jízdectvo, dragon
8	Malý také Potocký	Ondřej	ženatý, truhlář		válečné loďstvo, třídník námořnický
9	Novák	Martin	vdovec, mlynář	Podleský mlýn	měřický pluk č. , svobodník
10	Výrostek	Miroslav Jiří	ženatý, statkář	Nový dvůr	myslivecký pluk, čís. , poručík
11	Heidler	Emil	ženatý, obchodník	N. ulice 3	pěší pluk čís. , účetní poddůstojník
12	Baumann	Vojtěch	svobodný, poštovský oficiál	N. náměstí 1	

Jest vtažmo byl v evi- denci		Ku konání povinnosti domobranné zcela nezpů- sobilý a z kterého důvodu	Trvale z do- mova vzdálený			Odůvodnění nastalého		Poznámka
náhrad. zálohy	zemské obraný		v tu- zem- sku	v cizo- zem- sku	neznámo kde	přirůstku	úbytku	
			země, místo					
7	8	9	10	11	12	13	14	15
			Uhry, Ráb					
				Bavory, Pasov				
	1							za mobilisace ustanoven ke službě v obraně zemské
		neohrbenost pra- vého kolena; nechce se dát prohlédnouti						
1		nemá levou ruku					obdržel osvobožo- vací certifikát	
			Dolní Ra- kousy				zemřel 15. května 18 . . v N.	
					1			
			Stýr- sko, Mari- bor					
1								
						pro- puštěn s listem pro- puštěným		
						přestě- hoval se z N.		sproštěn až do konce března 18 . .

Príloha 2
ku §. 9.

I. Přehledné zobrazení povinnosti domobrané mužův od roku 1845 až včetně do 1874 narozených.

Muži v roce níže uvedeném narození	dokonají v roce níže uvedeném		a p ř i j d o u		z povinnosti domobrané
	18.	42.	při prvním sepisu na rok 1887	dnem 1. ledna roku níže uvedeného	
	rok svůj životní		do seznamu domobraneckého		
1845	..	1887	k tomu ustanovených		1888
1846	..	1888			1889
1847	..	1889			1890
1848	..	1890			1891
1849	..	1891			1892
1850	..	1892			1893
1851	..	1893			1894
1852	..	1894			1895
1853	..	1895			1896
1854	..	1896			1897

1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917

.....
1888
1889
1890
1891
1892
1893

pri činnz setreno bud lhtz zvlášté

1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916

.....
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892

1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874

Příloha 3

ku §. 9.

II. Přehledné

ročníkův od roku 1887 až do 1898

R o k u			
1887	1888	1889	1890
vřaděny jsou ročníky			
1845	1846	1847	1848
1846	1847	1848	1849
1847	1848	1849	1850
1848	1849	1850	1851
1849	1850	1851	1852
1850	1851	1852	1853
1851	1852	1853	1854
1852	1853	1854	1855
1853	1854	1855	1856
1854	1855	1856	1857
1855	1856	1857	1858
1856	1857	1858	1859
1857	1858	1859	1860
1858	1859	1860	1861
1859	1860	1861	1862
1860	1861	1862	1863
1861	1862	1863	1864
1862	1863	1864	1865
1863	1864	1865	1866
1864	1865	1866	1867
1865	1866	1867	1868
1866	1867	1868	1869
1867	1868	1869	1870
1868	1869	1870	1871

zobrazení**do domobrany zařaděných**

R o k u			
1891	1892	1893	
vřaděny jsou ročníky			
1849	1850	1851	
1850	1851	1852	
1851	1852	1853	
1852	1853	1854	
1853	1854	1855	
1854	1855	1856	
1855	1856	1857	
1856	1857	1858	
1857	1858	1859	
1858	1859	1860	
1859	1860	1861	
1860	1861	1862	
1861	1862	1863	
1862	1863	1864	
1863	1864	1865	
1864	1865	1866	
1865	1866	1867	
1866	1867	1868	
1867	1868	1869	
1868	1869	1870	
1869	1870	1871	
1870	1871	1872	
1871	1872	1873	
1872	1873	1874	

Příloha 4
ku §. 9.

Domobranný okres N. č.

Politický okres

Soudní okres

Obec

Výpis ze seznamu domobraneckého.

Ročník	Počet povinných mužů domobraných	Z těch				Poznámka	
		sloužilo		jest vtažmo bylo v evidenci			jest
		ve vojsku (ve válečném loďstvu, náhradní záloze)	v obraně země	náhradní zálohy	obranu země	trvale nepřítomných	nepřístupných
1845							
1846							
1847							
1848							

1849										
1850										
1851										
1852										
1853		10	7	1	1	1	4	1		1 vyal. evidentista
1854										
1855										
1856										
1857										
1858										
1859										
1860										
1861										
1862										
1863										
1864										
1865										
1866										
1867										
1868										
Suma .										

N. N., měšťanosta.

Pozámka. V poznámce naznačen buď počet těch, kteří ve vojsku (ve válečném loďstvu) nebo v zemské obraně slouživiše, propuštění jsou následkem nějakého důvodu výprostného a chovají se v evidenci náhradní zálohy neb obrany zemské, tedy v rubrikách opětně se vyskytují.

Jméno sboruStanoviště sboru

S e -
povinných domo-

Běžné číslo	Rodinné	Přední (křestní)	Šarže (úřad) ve sboru	Rok narození	Domovská obec (okres, země)	Stav, důstojenství, zaměstnání (živnost)
	j m é n o domobranných členů povinných					
1	2	3	4	5	6	7

Příloha 5

ku §. 11.

z n a m**branných členů (sboru).**

8	9	10	Jest vtažmo byl v evidenci		Trvale nepřítomen a kde		15
			11	12	13	14	

Podpis velitelův (náčelníkův):

Domobranný okres v N.**Přehledný
povinných mužů domo-**

Politický okres	Soudní okres	Obec	R o ě n í k															
			1845	1846	1847	1848	1849	1850	1851	1852	1853	1854	1855	1856	1857	1858	1859	1860
N. N.	N. N.																	
	Dohromady .																	
	N. N.																	
	Dohromady .																	
	Suma politického okresu . .																	
Celkem . . .																		

Poznámka. V poznámce naznačen buď počet těch, kteří živě, propuštění jsou následkem nějakého důvodu obrany zemské, tedy v rubrikách opět se vyskytují.

Příloha 6

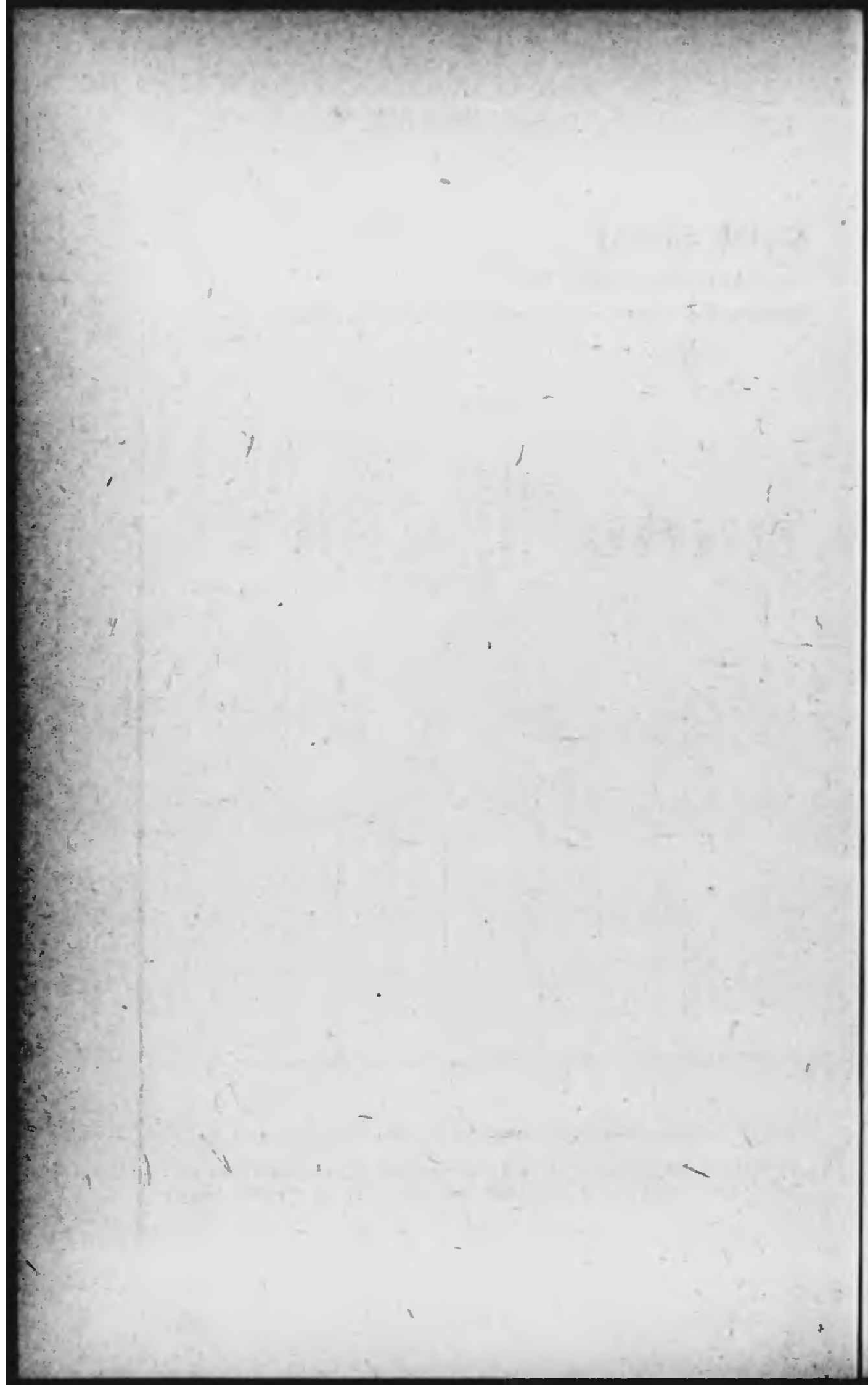
ku §. 12.

seznam (summář)

branných roku 18 . .

Ročník								Z t ě c h					Poznámka	
1861	1862	1863	1864	1865	1866	1867	1868	sloužilo		jsou vztážmo byli v evidenci		jest		
								ve vojsku (válečném loďstvu) náhradní zálože	v obraně zemské	náhradní zálože	obraně zemské	trvale nepřítomných		naprosto nezpůsobilých

ve vojsku (ve válečném loďstvu) nebo v zemské obraně slou- výprosného a chovají se v evidenci náhradní zálože neb

Příloha 10

ku §§. 9, 14 a 86.

S e z n a m

oněch vad, které při domobraně

- a) nevylučují schopnost ke službě se zbraní;
- b) vylučují sice schopnost ke službě se zbraní, avšak povinníka k jiným válečným službám nečiní nezpůsobilého;
- c) povinníka činí nezpůsobilého ku každé službě a odůvodňují jeho výmaz v odvodním seznamu.

Poznámka.

V textu pod písmeny **C** a **D** rozumějí se seznamy **C** vtažmo **D** přílohy 2 návodu k lékařské prohlídce branných povinníků.

Polotka při- ložky s návodu k lékařské pro- hlídce branných povinností	1	2*)	3
1	Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	Ke službě se zbraní nezpů- sobilý, k jiným ve válce po- třebným službám způsobilý	Kn každé službě nezpůsobilý
2	S vadou pod D uvedenou. S vadami pod C a D uvedenými.		
3		S vadou pod C uvedenou, jest- liže jizva domobrannému při jeho obyčejném zaměstnání nepřekáží.	
4		S vadou pod D uvedenou, ne- má-li vada ta žádného škod- ného vlivu na výkon mozku.	
5	S vadou pod D uvedenou, ne- ní-li povahy škodné nebo ne- ní-li bolestnou a nepřekáží-li při pohybu těla, jakož i při oblékání.	S vadou pod D uvedenou, ne- překáží-li domobrannému při jeho obyčejném zaměstnání.	
6		S vadou pod C uvedenou, ne- překáží-li při obyčejném za- městnání.	

7		S vadou pod D uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
8		S vadou pod C uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
9		S vadou pod C uvedenou.	
10	S vadou pod D uvedenou.		
13		S vadou pod D uvedenou, je-li toliko při jednom uchu.	Vrozené nebo způsobené uzavření zvukovodu vnějšího na obojím uchu.
14	S vadou pod C uvedenou, je-li sluch lepší, nežli jak uvedeno jest pod položkou 8 a 9 seznamu C.	S vadou pod C uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
15		S vadou pod C uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	

*) Do této třídy zařadí buďte zvláště všichni řemeslníci při domobraně potřební, kteří majíce vadu do této rubriky patřící, schopni jsou provozovati svou živnost.

Polotka při- lohy s návrhu k lékařské pro- hlídce branných povinných	1 Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	2 Ke službě se zbraní nezpů- sobilý, k jiným ve válce po- třebným službám způsobilý	3 Ku každé službě nezpůsobilý
16	S vadou pod C uvedenou, při normální ostrosti zraku oka pravého.	S vadou pod C uvedenou, ne- překáží-li při obyčejném zaměstnání.	
17		S vadou pod C uvedenou, ne- překáží-li při obyčejném zaměstnání.	
18		S vadami pod C a D uvede- nými, nepřekáží-li při oby- čejném zaměstnání.	
19		S vadou pod C uvedenou, ne- překáží-li při obyčejném zaměstnání.	
20		S vadami pod C a D uvede- nými, nepřekáží-li při oby- čejném zaměstnání a zánět spojivky jest chronickým a ne více nakažlivým.	

21	S vadou pod C uvedenou při normální zrakové síle pravého oka.	S vadami pod C a D uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
22	S vadou pod C uvedenou při normální zrakové síle pravého oka.	S vadami pod C a D uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
23	S vadou pod C uvedenou při normální zrakové síle pravého oka.	S vadou pod C uvedenou, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
24	S vadou pod C uvedenou při normální zrakové síle pravého oka.	S vadami pod C a D uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
25	S vadou pod D uvedenou při normální zrakové síle pravého oka.	S vadou pod D uvedenou, týká-li se toliko jednoho oka.	Zakal čočky, nedostatek její nebo změna polohy její u obou očí.
26	S vadou pod D uvedenou, týká-li se toliko levého oka a jest podmíněna zrudností, nebo přešla-li již nemoc, kterou byla způsobena, a pravé oko jest neporušeno.	S vadou pod D uvedenou, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	

Položka pří- lohy 8 návodu k lékařské pro- hledce braných povinností	1 Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	2 Ke službě se zbraní nezpů- sobilý, k jiným ve válce po- třebným službám způsobilý	3 Ku každé službě nezpůsobilý
27		S vadou pod D uvedenou, týká-li se jen jednoho oka a nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	Úbytě bulvy nebo sle- pota na obou očích.
28		S vadou pod D uvedenou, ne- překáží-li při obyčejném za- městnání.	
29		S vadami pod C a D uvede- nými, nepřekáží-li při oby- čejném zaměstnání.	
30		S vadami pod C a D uvede- nými, nepřekáží-li při oby- čejném zaměstnání.	
31		S vadami pod C a D uvede- nými, nepřekáží-li při oby- čejném zaměstnání.	Velice znetvořující zrů- dnosti nosu, jež řeči a dýchání jsou značně na škodu.

32		S vadou pod C uvedenou.	Zajechí pysky velice znetvořující, rozšířená arostlost pysků nebo sliznice lícni, když zároveň mluva jest nesrozumitelnou a jídlo značně obtížné.
33	S vadou pod D uvedenou, nepřekáží-li řeči a jídlu.	S vadou pod D uvedenou.	
34	S vadou pod D uvedenou, netrpí-li tím výživa těla.	S vadou pod D uvedenou.	
35		S vadou pod D uvedenou, nepřekáží-li velice řeči a jídlu.	
37		S vadou pod C a D uvedenou.	
38		S vadou pod C uvedenou.	
39		S vadami pod C a D uvedenými.	
40		S vadou pod D uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
41		S vadou pod D uvedenou, není-li tím dýchání velice stíženo.	Velké vole, dýchání velice stěžující.

Polozka při- lohy s návodu k lékařské pro- hlídce branných povinností	1	2	3
42	Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	Ke službě se zbraní nezpůsobilý, k jiným ve válce potřebným službám způsobilý	K každé službě nespůsobilý
43		S vadou pod C uvedenou bez bolesti a hnisání.	
44		S vadou pod C uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	Přítěle hrtanu a průdušnice.
45		S vadou pod C uvedenou, netrpí-li tím podstatně vý- živa těla.	
46		S vadou pod D uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
47		S vadou pod D uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
48			

49		S vadou pod C uvedenou.		
50				Velice znetvořující hrb na prsou nebo na zádech.
51		S vadami pod C a D uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	S vadou pod D uvedenou, jestliže při tom obyčejné zaměstnání bez překážky může býti vykonáváno.	
52	S vadou pod D uvedenou, není-li rušen volný pohyb a užívání údu.			
53	S vadou pod C (uvedenou, není-li nápadnou, když muž jest oblečen.	S vadou pod C uvedenou, je-li tak velikou, že by byla nápadnou i když muž jest oblečen.		Rozzášpená páteř.
54		Zvětšení sleziny většího stupně, je-li při tom zdravotní stav dobrým.		
55	S vadou pod D uvedenou, je-li menšího stupně a průtržním pasem jistě může býti držena.	S vadou pod D uvedenou, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání a při chůzi		

Polozka přiloby s návodu k lékařské prohlídce branných povinných	1	2	3
56	Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	Ke službě se zbraní nezpůsobilý, k jiným ve válce potřebným službám způsobilý	Ku každé službě nezpůsobilý
57	Nezapálené a nekrvácející městky (zlatá žíla).	S vadou pod C uvedenou, je-li menšího stupně, neboli-li a nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
58		Se zapálenými a krvácejícími městky (zlatá žíla) a ostatní vady pod C uvedené.	Nepřirozená říť.
59	S vadou pod D uvedenou při mužském zevnějšku.	S vadou pod D uvedenou.	
60	S vadou pod C uvedenou, když i při namáhavější chůzi není bolestnou.	S vadou pod C uvedenou, nepřekáží-li při chůzi nebo při obyčejném zaměstnání.	
61		S vadou pod C uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	

63	S vadou pod D uvedenou, když moč bez závady odchází.	S vadou pod D uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání a při chůzi.	
64			
65			
66			
67			Nápadná zrůdnost, zmrzačení okončin, nedostatek jedné okončiny nebo značné části její.
68		S vadou pod D uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání a při chůzi.	
69		S vadami pod C a D uvedenými, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání a při chůzi.	Se značným skrácením nebo znetvořením zhojené zlomeniny kostní, jímž ruší se pracovní způsobilost mužova.

Polozka při- lohy s návodu k lékařské pro- hlídce branných povinniků	1 Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	2 Ke službě se zbraní nezpů- sobilý, k jiným ve válce po- třebným službám způsobilý	3 Ku každé službě nezpůsobilý
70		S vadami pod C a D uvede- nými, přešla-li nemoc, která je způsobila, a nejsou-li již bolestnými a nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání a chůzi.	Zastaralá, nezhojitelná vymknutí; částečná neb úplná srostlost (anchy- losa) neb skrčení kloubů (pseudarthross), vy- lučují-li schopnost ku práci.
71		S vadou pod D uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání a chůzi.	
72			
73		S vadami pod C a D uvede- nými, nepřekážejí-li při oby- čejném zaměstnání.	
74	S vadou pod D uvedenou, nepřekáží-li při užívání zbraně.	S vadou pod D uvedenou, pře- káží-li při užívání zbraně, avšak nepřekáží-li při oby- čejném zaměstnání.	

75		S vadami pod C a D uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání a chůzi.	
76		S vadou pod C uvedenou, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání a chůzi.	
77		S vadou pod D uvedenou, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání a chůzi.	
78			
80	Ploská noha bez sebe menší překážky při chůzi.	S vadou pod D uvedenou, beze značné překážky při chůzi.	Noha pod se křivá, hákovitá nebo koňská.
81	Pocení nohy, není-li zápach nohy velmi silným a noha bolavou.	S vadou pod C uvedenou.	
82		,	Trpaslická postava, zmrzačení nebo znetvoření celého těla.
83		S vadou pod C uvedenou.	
84		S vadou pod D uvedenou.	

Polovka při- lohy 2 návodu k lékařské pro- hlídce branných povoňků	1	2	3
85	Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	Ke službě se zbraní nezpů- sobilý, k jiným ve válce po- třebným službám způsobilý	Ku každé službě nezpůsobilý
86	S menšími otoky žláz a jiz- vami po přetrpěné krtičnosti, při zdravém zevnějšku.	S vadou pod C uvedenou, nepřekážející-li při obyčejném zaměstnání.	Veliká krtičnatost.
87		S vadami pod C a D uvede- nými, nepřekážející-li při oby- čejném zaměstnání a při chůzi.	Nápadně velké nezhoji- telné vředy a výrůstky na těle, jakož i všechny tvrdošijné novotvary.
88		S vadami pod C uvedenými, nepřekážející-li při obyčejném zaměstnání.	
89		S vadami pod C uvedenými, nepřekážející-li při obyčejném zaměstnání.	
90		S vadami pod C uvedenými, nepřekážející-li při obyčejném zaměstnání.	
91		S vadami pod C uvedenými, není-li vyloučena způsobilost ku práci.	
92			Hluchoněmota.

Osvobozovací certifikát domobranný.

Pro domobranného muže N. N. ,
příslušného do obce N. , narozeného roku 18. ,
důstojenství, zaměstnání, živnosti , jenž na základě
dle { usnesení komise odvodní v N. ze dne 18.
potřeby } usnesení komise přezkoušecí v N. ze dne 18.
usnesení komise superarbitrační v N. ze dne 18.
pro vady jakožto ku konání domobranné služby naprosto nezpůsobilý zcela osvobozen jest od
povinnosti domobranné.

N. dne 18.

Pečeť

Politický úřad okresní.

Úřad, dopravní ústav, centrální úřad, nejvyšší úřad dvorský.

S e z n a m

domobranných osob, které podle §. 2 domobranného zákona jakožto ku konání veřejné služby nebo o veřejného prospěchu nezbytné navrženy jsou, aby zproštěny byly služby domobranné za války.

Připomenutí.

- a) K rubrice 1. V seznamech úřadů podřízených nebudte vpisována čísla běžná; čísla tato zapíšu se trprve u zemských úřadův.
- b) K rubrice 1 $\frac{1}{2}$ a 5. Rubrika 1 $\frac{1}{2}$ pojata bude toliko do seznamů o důstojnících a o vojenských přednících na odpočinku a v poměru „mimoslužebném“ stojících, kteréžto seznamy odděleně budte sepsány.
V těchto seznamech rubrika 5 zůstane prázdna.
- c) K rubrice 2. Jména oněch domobranných mužů, kteří sice od podřízených úřadů nebo dopravních ústavů, nikoli však také od zemského úřadu neb od centrálního úřadu navrženi jsou, by zproštěni byli služby domobranné, přetržena budte v seznamech červeně.

C. k. velitelstvo obrany zemské v N.

C. k. ministerium obrany zemské.

Pro c. k. domobranné velitelstvo okresní N. čís. . .

V ý t a h

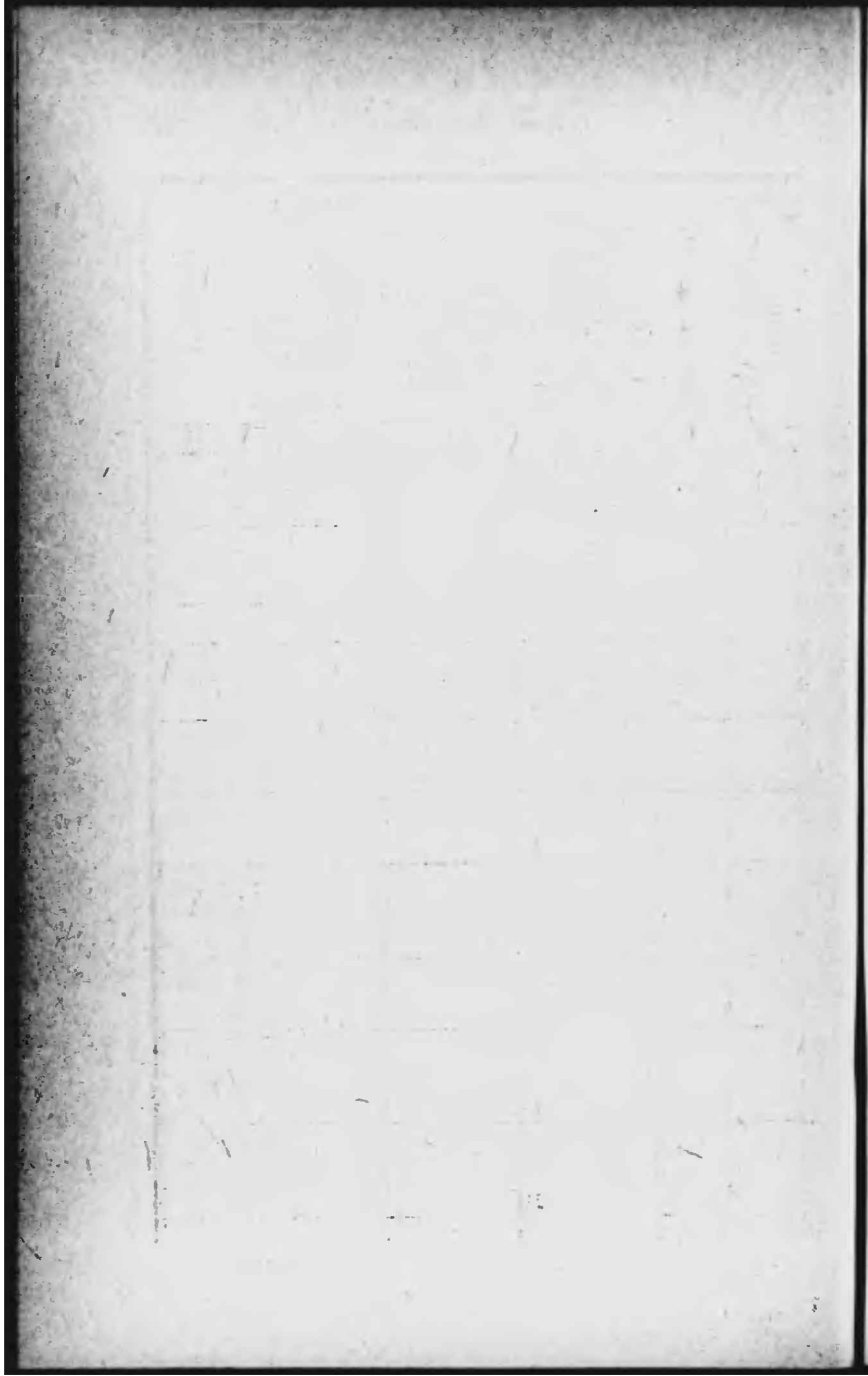
ze seznamu o domobranných mužích, kterým uděleno bylo zproštění od služby domobranné až do konce měsíce března 18 . .

Běžné číslo seznamu	Sarže (dústojenství) a vojenský poměr služební v neaktivním stavu	Přední (křestní) a rodinné jméno a příjmení	Narozen, roku	Domovská obec, okres	Jest designován pro důstojnické místo v domobraně	Civilní postavení			Poznámka
						Úřad (železniční nebo paroplavební podnik)	Bydliště (místo služební)	Vlastnost služební	

Poznámka. Druhá rubrika, není-li v seznamu obsažena, buď vynechána.

Běžné číslo	Sarže (důstojenství) a vojenský poměr služební v neaktivním stavu	Přední (křestní) a rodinné jméno a případné příjmení	Narozen roku	Domovská obec, okres, země	Sloužil aktivně: původně ve vojsku, ve válečném loďstvu, zemské obraně, četnictvu. Byl v náhradní záloze	Jest designován pro důstojnické místo v domobraně	Civilní
							Úřad (železniční nebo paroplavební podnik)
1	1 ^{1/2}	2	3	4	5	6	7
					vojsku	1	
					válečném loďstvu	.	
					.	.	
					zemské obraně	.	
					četnictvu	1	
					.	.	
					náhradní záloze	.	
	vojenský setník na odpočinku				.	.	
	poručík mimo službu vojska				.	.	
	fregatní lékař válečn. loďstva na odpočinku				.	.	
	setník zemské obrany na odpočinku				.	.	
	podintendant zemské obrany na odpočinku				.	.	
	nadporučík četnický na odpočinku				.	.	

postavení		Předěšlého roku bylo povoleno, aby ponechán byl na svém služebním místě za mobilisace	Odůvodnění, proč každý jednatlivec nezbytně potřebný jest na svém místě služebním	Všeobecné nebo zvláštní připomenutí velitelstva obrany zemské, vztahmo ministeria obrany zemské	Poznámka
Bydliště (místo služební)	Vlastnost služební				
8	9	10	11	12	13
		1			
		.			
		.			
		1			
		.			
		.			
		1			
		.			
		1			
		.			
		1			
		.			
		1			
		.			
		1			

Příloha 13

ku §. 15.

Zemský úřad, centrální úřad, nejvyšší úřad dvorský.**Výprostný certifikát domobranný**

pro domobranného muže N. N.
 domovem příslušného do obce N. okresu N.,
 země N., narozeného roku 18. (důstojenství, zaměstnání
 jenž na základě přivolení c. k.
velitelstva obrany zemské v N.
ministeria obrany zemské
 ze dne 18. čís. ku konání
 záležitosti veřejné služby na dobu až do konce měsíce
veřejného prospěchu
 sice března 18. zproštěn byl povinností domobranné.

V N. dne 18.

Pečet.

Podpis.

Úřad.

Doba platnosti prodloužena
 jest až do konce měsíce
 března 18. na základě při-
 volení c. k. velitelstva obrany
ministeria obrany
zemské v N.
zemské
 ze dne 18.

Čís.

V N. dne 18.

Pečet.

Podpis.

Normální stav

domobranných sborů a oddílů.

Příloha 22
ku §. 24.

A to:	prapor setniny	U š t á b u													
		Velitel praporek	Subalterní důstojníci	Lékaři	Praporní		Praporek	Trubač (pět)	Pračkař	Štábní závodčí	Řezníci	Markytán a pomocník	Poddůstojník nad nosiči raněných	Nosiči obváží	Důstojníci služové
Domobranný prapor	1 4	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2	6
Praporek štáb a 4 polní setniny		6													
Náhradní setnina															
Kadr domobranného praporu		1	1	1	1	3
		3													5

U š t á b u	Koně	Suma	Důstojníci	Mužstvo		Suma	Uhraná suma	Bojovníci
				se	beze			
vlastních důstojnických jezdcůch				střelné zbraně				
markytánských důstojníků	8 2	6 19						
mužstva	10	25						
Setník			1					
Subalterní			4					
Šikovatel (nadmyslivec)			1					
Podšikovatelé			4					
Desátníci (podmyslivci)			12					
Svobodníci (vodíči hldek)			18					
Domobranci			180					
Poddůstojník účetní			1					
Bubeníci			2					
Trubači			2					
Zákonníci			4					
Nosiči raněných			4					
Důstojníci služové			3					
důstojníků			5					
mužstva			5			232		
koní			2			237		
důstojníků			2			17		
mužstva			4			8		
koní			8			8		
důstojníků			12			12		
mužstva			20			20		
koní			20			928		
Důstojníci			4			948		
Mužstvo			14			4		
			14			973		
			1			14		
			1			916		
			1			362		
			5			356		
			3			367		
			1			5		
			4			18		
			2			6		
			6			18		
			18			30		
			300			300		
			1			8		
			3			3		
			.			.		
			.			.		
			5			5		
			5			368		
			12			873		
			5			373		
			5			362		
			2			15		
			2			17		
			5			13		
			5			80		
			5			5		
			5			5		
			10			10		
			10			75		
			8			85		
			10			50		
			25			93		
			85			73		

Připomenutí.

1. Normální stav praporeního štábu platí pro všechny prapory.

2. Pomocník určen jest pro vojenského účetníka (účetního důstojníka).

3. U domobranných sborů z teritoriálního obvodu vídeňského, štýrskohradeckého a zaderského nebude praporeních a setninných bubeníků; posléz jmenovaní bubeníci nahrazení budou trubači.

4. Ze štábních závodců ustanoven jest jeden pro službu profosní, druhý užíván buď za dozorce povozného.

5. Jeden řezník jest desátníkem (podmyslivcem); druhý, jehož užívá za pomocníka a honce, jest svobodníkem (vodičem hlídek) nebo domobrancem.

6. Markytán může býti poddůstojníkem, svobodníkem (vodičem hlídek) nebo domobrancem; pomocník však — je-li k domobraně povinným — smí náležeti jen k nejnižší třídě služné.

7. V horské válce vzat buď dvojnásobný počet poddůstojníků nad nosiči raněných a nosičů raněných.

8. Tito dva nosičové obvazů přidělení buďte náčelnímu lékaři.

9. U každé setniny budiž dvou domobranců střelnou zbraní ozbrojených užíváno za setninné obuvníky.

10. Účetní poddůstojníci dělí se na dvě třídy; 1. třída jest v šarži šikovatelů (nadmyslivců), 2. třída jest v šarži podšikovatelův.

11. Normální stav polních setnin a náhradní setniny platí pro všechny výpravové prapory.

12. U teritoriálních praporů nejmenší síla jedné setniny při sestavování nemá býti pod 150 mužů — největší síla pak ne přes 360 mužův.

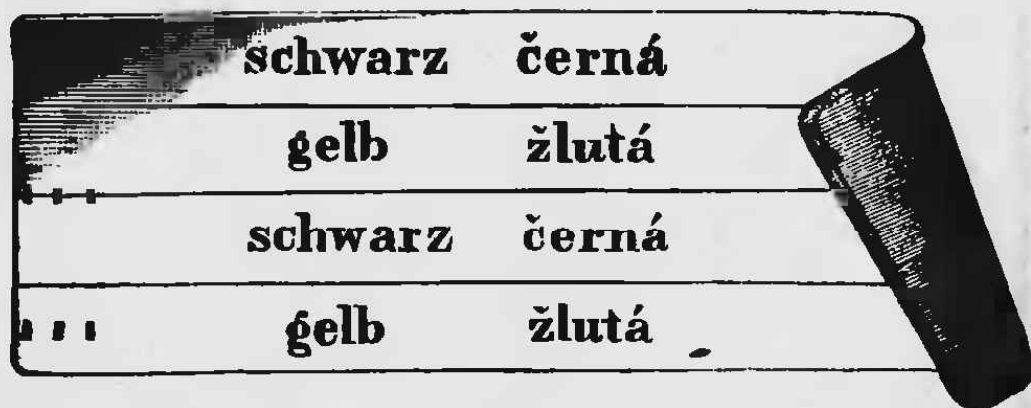
Čety mají býti v celku 50 až 60 mužů silny, z čehož na jevo jde další rozdělení setniny ve přiměřený počet čet.

Na každou četou připadne mimo 1 důstojníka: 1 podšikovatel, 3 desátníci (podmyslivci), 4 svobodníci (vodiči hlídek), 1 hudebník, 1 zákopník, 1 nosič raněných a 1 sluha důstojnický. Počet hudebníků, zákopníků a nosičů raněných řídí se ostatně také podle domobranných po ruce jsoucích mužů k tomu schopných a podle potřebného jich výstroje.

Setnin podle okolností může býti toliko 3 nebo až 6, toliko úhrnný počet mužstva jednoho praporu při sestavování pokud možná nemá činiti méně 500 a ne přes 1200 mužů.

Příloha 25

ku §. 30.

Páska domobranecká.

Páska jest 45 *cm* dlouhá, 16 *cm* (každý proužek 4 *cm* široká a na krajích ovroubená. Na zevnitřní straně levého konce jsou ve třech řadách po každé 3 kličky z nití, a na vnitřní straně pravého konce jsou upevněny 3 háčky, kterými se páska na nejsvrchnějším kuse oděvu na levém rameni upevní a dle potřeby uvolněna neb utažena býti může.

Označení stane se na horním žlutém proužku černými číslicemi a počátečními písmeny příslušného sboru, na př. 26/2. domobr. p.; — 5. domobr. šk.

Legitimační list domobranecký.

Domobranný prapor čis. 40/2.		Příslušný domovem	obec:
4. setnina	1. četa		okres:
Domobranný desátník			země:
Jan Kratochvíl			
Narozen roku: 1851			

Připomenutí.

1. Toto vyplnění na příklad učiněné má býti vodítkem pro skutečné zápisy.
2. V královstvích a zemích vícejazyčných připojen buď k německému textu také překlad v příslušné mateřštině.
3. Legitimační list jest ze silného papíru na zevnitřní straně barevného a složí se dvakráte.
4. Nebyla-li by domovská příslušnost domobrancova známou, buďte slova „Příslušný domovem“ přetržena a místo nich napsáno buď slovo „bydliště“ a vedle nalézající se rubriky buďte vyplněny podle přílohy 30.
5. Tisk a písemné zápisy provedeny buďte latinkou.

Certifikát

pro níže jmenovaného muže domobranného, kterému dáno bylo dovolení, aby se vzdálil
z místa svého pobytu

Přední (křestní) a rodinné jméno			
Narozen roku			
Rodiště	okres	země	
Přísluší domovem do obce	okres	země	
Bydlí: obec	okres	země	
Stav (svobodný, ženatý, vdovec)			
Zaměstnání (živnost)			
Postava	Obličej		
Vlasy	Nos		
Oči	Ústa		
Obočí	Vous		
Zvláštní znamení			
Cíl cestovní: místo	okres	země	
Účel cestovní			
Přátí na dobu			
V N. dne			18.

Pečet.

Podpis.

Politický okres N.

Obec N.

Příloha 30

ku §§. 35, 36,
38 a 40.

Nominální konsignace

o níže uvedených domobrancích, kteří dostavili se k velitelstvu doplňovacího okresu čís. . . . v N. (ku praporu zemské obrany, vztažmo k domobrannému velitelstvu okresnímu N. čís. v N.).

Číslo domobrancovo	Sarže	Rodinné a případné vedlejší	Přední? (křestní)	Narozen roku	Stav, důstojnost, zaměstnání (živnost)	Domovská obec, okres, země	Bydliště a číslo domu, okres, země	Sloužil ve vojsku, ve válečném loďstvu, náhradní záloze nebo zemské obraně; — sbor, sarže	Jest, byl vtažmo, byl v evidenci		Poznámka
									náhradní zálohy	zemské obrany	

Poznámka.

Nominálních konsignací dle tohoto vzoru užívati se bude také za listy (seznamy) odvodní, přijímací (praesentační), revisní, četovní a družstevní na místě listů ze knihy základní a konsignací o dovolencích.

Podle těchto rozličných účelův upraven buď nápis nominálních konsignací.

Příloha 31
ku §. 85.

Lístek pověřovací a poukázka jízdní.

Pro domobrance (ů)

„ vůdce (ů)

Dohromady osob,

které k domobraně do se dostavují
a nárok mají na jízdu po železnici nebo parní lodi zdarma.

V N. dne 18

**Pečeť
obecní.**

N.
starosta obecní (náměstek):

Poznámka.

Číslo osob buďte vypsána slovy.

Služebný certifikát domobranecký.

Tímto se potvrzuje, že pan

F r a n t i š e k Z á s m u c k ý

z N., soudního okresu N. narozený
roku 18. . jako domobranný setník*) a velitel 2. setniny
25./1. domobranného praporu N. čís. od až do
. 18. . (před nepřítelem věrně a udatně)
sloužil (bojův u dne
a u dne
se účastnil a za vynikající udatné chování v tomto druhém
boji záslužný kříž vojenský s válečnou dekorací obdržel).

N., dne 18. .

L. S.

Velitel obrany zemské (nebo
jeho náměstek):

*) Budiž změněno podle šarže a služby, na př. jako domobranný poručík a praporeční adjutant.

Služebný certifikát domobranecký.*)

Tímto se potvrzuje, že

J a n N o v á k

z N., soudního okresu N., narozený roku 18. . . jako domobraný podšikovatel u 1. čety 2. setniny 25./1. domobranného praporu N. čís. od až do 18. . . (před nepřítelem věrně a udatně) sloužil (boje u dne se účastnil a za vynikající udatné chování v něm stříbrný pentz I. třídy za udatnost obdržel).

N., dne 18. . .

L. S.

Velitel domobranné setniny:
Karel Jenwein,
domobraný setník.

L. S.

Velitel domobranného praporu:
Jan Mlynář,
domobraný plukovník.

*) Při škadroně změněno buď přiměřeně.

Zákon, daný dne 22. června 1878,

jenž se týče upravení osobních a služebních poměrů
civilních zřízeností státních ke zbrojné moci náležejících, hledíc k jejich povinnosti, konati skutečnou
službu v stálém vojsku, v loďstvu námořském,
v obraně zemské nebo v domobraně.

(Zákoník říšský ze dne 25. června 1878, částka XXII č. 59.)

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi naříditi takto:

§. 1. Civilní zřízení státní dle tohoto zákona jsou osoby od civilní správy státní (i také jen provisorně) pod přísahou služební ustavené, k pensí neb provisi způsobné, které požívají stálých příjmů přímo z důchodů státních, též osoby těmto osobám dle zákona za rovné postavené a podobní zřízení na stálý neb dočasný odpočinek daní.

Zřízení veřejných fondů státem spravovaných službu konající nebo na odpočinek daní pokládání buďte civilním zřízencům státním za rovné.

§. 2. Povinnost postaviti se, vyjímajíc případ, když někdo byl z povinnosti úřadu dle §. 46 zákona o povinnosti branné, daného dne 5. prosince 1868 (č. 151 zák. říšsk.) postaven, dobrovolné vstoupení za důstojníka do obrany zemské služby skutečné nekonající, též to, že někdo se v presenční službu u obrany zemské, nebo že se roční dobrovolník v službu presenční neuvázal, taktéž povinnost branná po skončené službě presenční zákonem vyměřené dále trvajících nejsou překážkou, aby někdo byl přijat v civilní službu státní.

§. 3. Dobrovolné vstoupení civilního zřízence státního ve svazek vojenský, kteréž zavazuje k delší než jednoroční službě presenční, má za účinek vystoupení z civilní služby státní.

V případě a po čas války však jest dovoleno, vstoupiti dobrovolně ve skutečnou službu vojenskou, a podržeti civilní místo služební, ale jest k tomu potřebí přivolení příslušného k tomu úřadu civilního, kteréhož přivolení tento úřad nemůže odepríti, leč že by někoho bylo z příčiny služby nevyhnutelně potřebí.

§. 4. Civilní zřízení státní ke zbrojné moci náležející, byvše povoláni ke skutečné službě vojenské (pojímajíc v ni i skutečnou službu v domobraně) nemají zapotřebí dovolené.

Byl-li by povolán na dovolené od jeho civilního úřadu mu povolené, pozbude tato dovolená takovým povoláním ihned moci své.

§. 5. Pokud civilní zřízenec státní koná skutečnou službu vojenskou:

- a) z příčiny vlastního vojenského vzdělání po čas k vycvičení rekrut zákonem ustanovený,
- b) z příčiny periodického cvičení ve zbrani,
- c) v případě mobilisace, a
- d) v případě svolání domobrany,

zůstává se mu jak civilní místo služební tak i hodnost služby civilní.

Taková služba vojenská není ani překážkou, co se týče povyšování v civilní službě státní, aniž se tou službou přerušuje pětiletí, kteréhož potřebí dokonati, aby kdo mohl postoupiti ve vyšší třídu platu.

Po čas skutečné služby vojenské, konané k tomu konci, aby kdo odbyl službu presenční zákonem vyměřenou, zachová se každému civilnímu zřízenci státnímu civilní místo služební též kategorie a též třídy hodnosti, však přerušuje se tím pětiletí, kteréhož potřebí dokonati, aby kdo mohl postoupiti ve vyšší třídu platu, mimo čas mobilisace pod lit. c) dotčené.

Rok válečný dle §. 10 zákona, daného dne 27. prosince 1875 (č. 158 zák. říšsk.), může se počítati, když jde o veškerý čas služby, ale ne, když jde o pětiletí, jehož potřebí, aby kdo mohl dojíti vyšších příjmů ve skutečné civilní službě státní.

Pravidla daná v příčině pětiletí mají dle smyslu také platnost, když jde o to, aby kdo došel nějakého přilepšení v příjmech (na př. přídavků decenálních), které závisejí na projití jistého času.

§. 6. V příčině civilních zřízenců státních ke skutečné službě vojenské povolanych platí předpisové o příjmech, vydání pro stálé vojsko, loďstvo námořnické a obranu zemskou, potažitě pro domobranu.

Co se týče příjmů, spojených s jich civilní službou státní, mají platnost tato ustanovení:

1. Na čas skutečných služeb vojenských v §. 5 pod lit. a), b) a d) dotčených nezastaví se neobtěžné příjmy s civilní státní službou spojené ani zcela ani z části.

Co se týče příjmů obtížných či onerosních, má se předsejiti podle toho, co nařízeno v příčině dávání dovolené civilním zřízencům státním.

2. Na čas, po který se koná povinnost vojenské služby presenční dle zákona rok nebo déle trvající, přestanou veškeré příjmy civilní.

3. V případě mobilisace (§. 5, lit. c) zůstanou civilní zřízenci státní ke skutečné službě vojenské povolání, pokud příslušejí k mužstvu, v plném požívání příjmů s jejich civilní službou státní spojených, a auskultanti, praktikanti, elevové a aspiranti zůstanou v požívání adjutum.

Ti, kdož mají svou domácnost se ženou neb dětmi, požívají dále veškerých příjmů neobtěžných, avšak nemají práva, žádati zaopatření rodiny v předpisech o příjmech vojenských ustanoveného.

Z těchto výhod vyloučení jsou jenom ti, kteří ještě nedokonali povinnosti vojenské služby presenční zákonem na rok neb na déle vyměřené.

4. Civilní zřízenci státní, náležející ke gažistům vojenským, obdrží na čas jejich skutečné služby vojenské v případě mobilisace:

a) v každé případnosti třetinu svých příjmů civilních při dání na pensi nebo udělení provise vpočítatelných, potažitě třetinu svého adjutum,

- b) pakli by gáže vojenská (bez náležitostí vedlejších), nepočítajíc k ní třetinu příjmů civilních, dotčenou pod lit. a), nečinila tolik, kolik činí příjmy civilní, obdrží z těchto příjmů částku, které k vyrovnání difference potřebí.

Činí-li gáže vojenská tolik nebo více než příjmy civilní, tedy se tyto příjmy, vyjímajíc třetinu osvobozenou, pokud se dává gáže vojenská, přestanou platiti.

- c) Civilní zřízenci státní, kteří mají svou domácnost se ženou neb dětmi, požívají mimo to dále přídatku aktivního, platu na byt a příjmů naturálních, avšak nemají práva, žádati zaopatření rodiny v předpisech o příjmech vojenských ustanoveného.

Také se takovým civilním zřízencům státním učiní dle lit. b) srážka z jejich platu civilního, ze mzdy nebo z adjutum jen tehda a dotud, pokud tyto příjmy civilní s gází vojenskou dohromady činí více nežli 1200 zl. na rok.

§. 7. Někdejší civilní zřízenci státní na stálý nebo na dočasný odpočinek daní obdrží po čas skutečné služby vojenské příjmy vojenské dle pravidel vycházející, a kromě toho berou dále nestenčené civilní příjmy pensiové.

§. 8. Byl-li kdo v čas nepřerušené skutečné služby vojenské v stavu gažistů přeložen ve vyšší třídu příjmů vojenských, nemá se k tomu při vypočítávání míry příjmů civilních dle §. 6 nižádného zření.

§. 9. Jakého zaopatření mohou žádati civilní zřízenci státní podle své služby vojenské, ustanoveno jest zákonem, daným dne 27. prosince 1875 (č. 158 zák. říšsk.).

Jestliže některý civilní zřízenec státní nedokonal ještě plných deset let služby a stal se mezi skutečnou službou vojenskou neschopným ke službě vojenské i civilní, potažitě zároveň k občanské výživě (§§. 6 a 82 zákona výše uvedeného), pokládá se tato ne-

schopnost, co se týče práva, žádati za zaopatření, za rovnou neschopnosti k výživě, která se takovému civilnímu zřízení státnímu přihodí v pracích úředních (§. 5 normálu o pensích, vyd. 26. března 1781).

§. 10. Vdovám a sirotkům civilních zřízců státních, kteří zemrou v čas služby vojenské, přísluší právo k příjmům, zakládající se na veškeré službě nebožtíkově.

Pakli by se předpisy vojenské a civilní, týkající se práva vdov a sirotků k příjmům, od sebe odchylovaly, má se vůbec dle výhodněji znějícího předpisu rozhodnouti, a má přitom v každé případnosti zapraviti platy zaopatřovací dle připočitatelné služby vojenské podle předpisu vycházející vojenský etát pensiový, a to, co by dle předpisů o pensích civilních podle veškeré služby vyšlo více, má zapraviti civilní etát pensiový.

§. 11. Tento zákon vejde ve skutek ode dne vyhlášení.

§. 12. Mému veškerému ministerstvu ukládá se, aby smluvivši se s Mým říšským ministerium vojenství, tento zákon ve skutek uvedlo.

Zákon, daný dne 7. června 1881,

Jenž se týče osvobození od kolků, tax a daně z příjmů příslušejícího osobám zbrojné mocnosti v případě mobilisace.

(Zákonník říšský ze dne 8. července 1881, částka XXIX č. 68.)

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi naříditi takto:

§. 1. Když zbrojná mocnost nebo část této mocnosti k účelům válečným se mobilisuje, jsou veškeré osoby c. k. vojska, válečného loďstva námořského a obrany zemské, k nimž se mobilisace vztahuje, nehledíc k šarži a branži, však v mezech v §. 2

vytknutých, v příčině potvrzování všelikých požitků přijatých, kteréž jako osoby vojenské od státu berou, osobně osvobozeny povinnosti, platiti poplatky.

§. 2. Toto osvobození počne se toho dne, kterého jmenované osoby obdrží příspěvek na výpravu polní, potažitě, jsou-li postaveny ve službě úřadů vojenských, velitelství, vojtů a ústavů v pevnostech se nacházejících, od toho dne, kterého velitelové pevností nabudou práva, žádati příspěvku na výpravu polní.

Osvobození dotčené pomine toho dne, kterého v příčině těch kterých osob nastane demobilisace, buď jen té neb oné osoby nebo tělesa vojenského, k němuž přísluší.

§. 3. Osvobození od poplatků v §. 1 ustanovené vztahuje se v případě mobilisace také:

- a) k osobám, náležejícím k domobraně a ke sborům dobrovolnickým na čas války zřízeným;
- b) k osobám vojenským těles již času pokoje vojensky zřízených (četnictva, branže hřebčinské atd.), přikázaným ke službě k mobilisovaným částem mocnosti zbrojné, k domobraně a ke sborům dobrovolnickým; též
- c) k civilním služebníkům státním a k jiným osobám civilním, které uejsou ve svazku vojenském, jsou však přímo ve službě správy vojenské postaveny a při armádě v poli rozděleny,

co se týče poplatků z etátu vojenského jim dle normálu náležejících, a to:

ad a) a c) na čas svolání, potažitě potřebování;
ad b) na čas v §. 2 ustanovený.

§. 4. Po ten čas, po který jsou osoby v §§. 1 a 3 jmenované zproštěny povinnosti, platiti poplatky, jsou také zproštěny tax služebních a charakterních, ježto se platí dle patentu o taxách, vydaného dne 27. ledna 1840 a dle Nejvyššího rozhodnutí ze dne 21. července 1853 (č. 121 zák. říšsk.).

Toto zproštění vztahuje se též k částkám tax, které po čas výše dotčený, po který osvobození od

poplatků trvá (§§. 2 a 3), v příčině příjmů těmto osobám z etátu vojenského příslušejících k placení dospěly.

§. 5. V též míře a na týž čas, po který jsou osoby v §§. 1 a 3 jmenované zproštěny taxy (§. 4), jsou také příjmy služební, které jim přísluší z etátu vojenského, zproštěny daně z příjmů patentem, daným dne 29. října 1849 (č. 439 zák. říšsk.), ustanovené.

§. 6. Tento zákon nabude platnosti ode dne vyhlášení.

§. 7. Mému ministrovi financí uloženo jest, aby tento zákon ve skutek uvedl, umluviv se v příčině toho se říšským ministrem vojenství a s ministrem zeměbránění.

Evidence zemřelých osob ze stavu vojenského a zemské obrany.

(Vyn. min. vnitra ze dne 12. února 1880, č. 17511.)

Aby se upravila evidence o úmrtích osob ze stavu vojenského, pokud se týče ze zemské obrany, vidělo se ministeriu vnitra ve shodě s c. k. ministeriem duchovních záležitostí a c. k. ministeriem zeměbránění naříditi, jak následuje:

1. Lékařům mrtvoly ohledávajícím budiž přiměřeným způsobem nařízeno, aby spisující ohledací ceduli podotkli v ní vedle zaměstnání nebožtíkova po případě též příslušnost k vojsku, pokud se týče k zemské obraně.

2. Správcům matrik, a sice duchovním správcům prostřednictvím jejich církevních představených, budiž nařízeno, aby úmrtní listy o všech příslušnících vojenských, vztažmo zemské obrany bez prodlení a bezplatně odeslali přímo obecnímu představenému toho místa, kde ta která osoba zemřela.

Dále k žádosti c. k. ministeria zeměbránění ze dne 31. října 1879, č. 13182/2861 II, připojují se

zároveň tato pokynutí pro úřady podřízené a pro obce, která jim příhodným způsobem sdělena budtež:

1. Kdykoli by úmrtní list některého v obci zemřelého nevřaděného rekruty nebo dovolence, rezervníka nebo zemského brance nebyl bez prodlení odeslán správcem matriky obecnímu představenému, ať představený obecní zaň požádá.

2. Obecní představený ať si dá odevzdati po zemřelých v obci nevřaděných rekrutech list přidělný, po zemřelých tamže dovolencích, rezervnicích nebo zemských brancích průvodní list vojenský, pokud se týče zemské obrany, a není-li obecní úřad okresním úřadem politickým, ať úmrtní list se všemi řečenými listinami doručí příslušnému okresnímu úřadu politickému.

3. Náležel-li zemřelý do evidence v některém jiném okresu, nechť politický úřad okresní všechny doručené listiny i s úmrtním listem odešle politickému úřadu evidenčnímu.

Politický evidenční úřad nechť muže toho v protokole a v rejstříku vymaže a všechny doručené listiny případu toho se týkající zašle příslušnému velitelstvu doplňovacího okresu, pokud se týče evidenčnímu úřadu zemské obrany.

Rejstřík abecední.

(Prvá číslice značí vždy stránku; druhá číslice značí: na str. 1—4 článek; na str. 5—47 a 160—166 paragraf; na str. 49—112 odstavec.)

Anchylosa viz: Srostlost kloubů.

Auditoři v domobraně 72, 79 B.

— — žádosti 75, 85 a 88.

— — neoznačení za důstojníky, kde budou sloužiti 81, 102.

— — kterak přísahají 104, 185.

Bohoslovci jako dobrovolníci 21, 25.

Branci přeložení z vojska do zemské obrany 37, 2.

Branná povinnost 5, 1.

— služba válečná, kdo ji koná 12, 2.

— — — kdo je zproštěn 12, 3 a 4.

— — — v čem záleží 13, 7.

— — — kdo ji nařizuje 14, 8.

— — — kdo k ní vybízí 14, 9.

Bubeníci při setninách v domobraně 152, 3.

Bulva; její úbytek jsou vadou osvobozovací 134.

Certifikát na cestu, vzorec 115.

— odpustný, kdy se nevydá 110, 214 a 215.

— osvobozovací 101, 169.

— — vzorec 143.

— služební 111, 220.

— — kdo jej vyhotovuje 111, 221.

— — domobranecký pro důstojníky 158.

— — pro ostatní mužstvo 159.

— výprostný domobranný 149.

Cestování, kdy a komu se povolí, když domobrana vyzvána jest 98, 161.

Civilní osoby vyhlédnuté za důstojníky domobranské 72, 79: 4.

— — jež za důstojníky domobranské se hlásí, jich záznam 74, 83 až 89.

— — bez vědomostí vojenských — kdy mohou býti domobranskými důstojníky 74, 83.

— — s bývalou hodností důstojnickou — kdy mohou býti domobranskými důstojníky 74, 83.

— — jak děje se jich záznam za důstojníky domobranské 74, 84.

— — zaznamenané za důstojníky domobranské kterak se označují 77, 90 až 94.

— — — kterak se určují 78, 95 a 96.

— — — kterak jich označení a určení jim se oznámí 79, 98 a 99.

Civilní osoby za domobranské důstojníky zaznamenané kterak se vřadují 79, 101 až 104.

- — — — kterak se v evidenci chovají 81, 106 až 108.
- **zřízenci státní** kdo jsou 160, 1
- — — — jich povinnost branná 160, 2.
- — — — dobrovolný přístup ve svazek vojenský 160, 3.
- — — — dovolená 161, 4.
- — — — skutečná služba vojenská 161, 5.
- — — — příjmy za této služby 161, 6 až 8.
- — — — zaopatření 163, 9 a 10.

Cizina; kde se hlásí domobraneci v cizině usedlí, když domobrana vyzvána jest 98, 162.

- povinnici z ciziny domů se vrací 35, 53.
- zde usedlí kam podávají žádosti za domobr. důstojníky 76, 87.

Cizozemci, jich služba v linii 10, 16.

Cvičba zeměbranská, kdy, jak a dlouho-li se koná 39, 6 a 7.

- — zameškaná jak se tresce 41, 16.

Čapky (polní) dozorčích šarží 96, 152.

Četnictvo vzhledem k domobraně 44, 2.

- domobranná jeho služba 109, 207 až 209.

Čety domobranské 152, 12.

Členové a sborové povinni domobranní, jich seznam 122 a 123.

Čočka oční; zákal její atd. jest vadou osvobozovací 133.

Daň z příjmu za mobilisace 166, 5.

Dobrovolníci v domobraně 45, 2.

Dobrovolník, kdo může se jím státi a výhody toho 16, 20; 17, 21.

- kdy pomítí výhody 20, 21.
- námořní 21, 22.

Dobrovolný přístup k domobraně 75, 85; 108, 205 a 206.

Domobrana, čím jest 44, 1.

- kdo k ní zavázán jest 44, 2.
- kdy, jak a kým se svolává 45, 4.

Domobraneci podrobeni jsou vojenským zákonům 46, 6.

- svolaní, kam se dostavují 100, 166 a 169.

Dopravní ústavy komu dávají zprošťovací návrhy 68, 66.

Dostávka domobranců 100, 168 až 172.

- — její kontrola 101, 173 až 175.
- — opětná; kdo ji kontroluje 102, 175.
- — kterak se výsledek její oznamuje 106, 194.
- — k praporům teritoriálním 107, 194.

Dovolená, když se po ní domobraneci znova svolávají 101, 172.

- civilních zřízenců státních 161, 4.
- v domobraně 109, 210 až 215.
- z důvodů osobních 110, 211.
- — služebných 110, 212 až 215.

Dozor nad domobranskými oddíly pro zvláštní služby válečnické 90, 133.

Dozorci skupin pracovních 108, 203.

Druhy domobranců, jež dostaví náhradu pro vojsko, vál. loďstvo a zemskou obranu 94, 144 až 149.

Dubrovnický kraj co do branné povinnosti 2, III.

Duchovní, jich branná povinnost 23, 25.

— **správce** co do povinnosti domobranské 71, 78.

Důstojníci, jich přeložení do rezervy 34, 50.

— **vzdají-li se šarže** 34, 51.

— **na odpočinku a v stavu mimoslužebném vzhledem k domobraně** 44, 2.

— **domobranští; kdo se k nim počítá** 52, 13.

— **nezpůsobilí k domobraně kterak se hlásí a prohlízejí** 66, 59 a 60.

— **na odpočinku a stavu mimoslužebného potřební k domobraně** 71, 79 A.

— **domobranští odkud se opatří** 71, 79 a 80.

— **na odpočinku neb stavu mimoslužebného z vojska kterak pro domobranu se sepisují** 73, 81.

— — — **ze zemské obrany, kterak pro domobranu se sepisují** 73, 82.

— **a úředníci vystoupí po odbyté službě ze zemské obrany, nemusí výslovně žádati za důstojnická místa v domobraně** 77, 89.

— **pro domobranskou službu zaznamenání, kterak se označují** 77, 90 až 94.

— **domobranských sborů** 78, 94.

— **pro domobranskou službu zaznamenání, kterak se určují** 78, 95 a 96.

— **při vojenských neb zeměbranských ářadech, velitelstvech, útavech a soudech, jaké dostanou v domobraně určení** 78, 96.

— **a áředníci vojenští, kterak jich označení a určení jim se oznámí** 79, 98.

— **pro domobranskou službu zaznamenání, kterak se vřadují** 79, 101 až 104.

— — — **a chovají v evidenci** 81, 106 až 108.

— **a poddůstojníci ozbrojených sborů měšťanských a střeleckých** 93, 140.

— **a voj. úředníci domobr. kam se dostaví** 100, 168.

— **domobranští stavu vojenského, kterak přisahají** 104, 185.

Důstojnická místa domobr., kterak v nedostatku se obsazují 84, 116.

Důstojnický sbor zeměbranský kterak se tvoří a doplňuje 40, 9.

Dvorní úřady komu posílají zprošřovací návrhy 68, 66.

Evidence mužstva domobranného 53, 15.

— kdo ji koná 53, 16.

— — — u obecních úřadů 55, 23 až 29.

— — — u pol. okr. úřadů 58, 30 až 39.

— v domobraně; kdo jí podroben jest a kterak se provádí 56, 25 až 28.

— sborů vojenského rázu a p. 60, 40.

— kterak ji konají okresní velitelstva domobranská 61, 41 až 44.

— — — — a velitelstva obrany zemské 63, 47.

— domobr. důstojníků, voj. úředníků a civilních označenců, kolikerá jest, kým a jak se koná 81, 106 až 110.

— — — — konaná u okr. domobr. velitelstva 82, 107 a 108.

— — — — u velitelstva z. o. 82, 109 a 110.

— domobranců určených ke zvláštním službám válečnickým 89, 131 až 133.

— domobranců pracovních 108, 204.

— zemřelých příslušníků vojska a zemské obrany 166.

Farmacentové kde mohou jako dobrovolníci sloužiti 21, 24.

Finanční stráž co do povinnosti domobranské 71, 78.

— — dobrovolná její služba 109, 207 až 209.

Gažisté přeložení z vojska do zemské obrany 37, 2.

Hlasování v prohlížecí komisi obecní 65, 53.

Hluchoněmota jest vadou osvobozovací 142.

Hodnost důstojnická dřívější; kdo, kdy a dlouho-li ji v domobraně podrží 83, 112.

Hotovost zemská (domobrana), k čemu jest ustanovena 6, 9.

Hrb na zádech neb na prsou jest vadou osvobozovací 137.

Hrtan, píštěl jeho jest vadou osvobozovací 136.

Hudba vojenská, výhody 6, 4.

Hudebníci v domobranných setninách 152, 12.

Chovanci z vojanských ústavů, dlouho-li slouží 16, 19.

Jednoroční služba dobrovolnická, komu se dostane této výhody 3, III.

Jinoši vstupující do věku domobranného, kterak sepisují se 54, 20 až 22.

Jízdné poukázky 101, 170.

Jizvy po krtičnosti nejsou vadou osvobozovací 142.

Jména domobranců, jsou-li stejná, kterak se zapisují 113 a.

Jmenování domobr. důstojníků 83, 111 až 114.

Jmenovitá konsignace viz nominální konsignace.

Kádr praporeční, domobranský, kterak se tvoří, jaký má účel 105, 189 a 190.

Kádry domobranské; jak se ustavují 88, 125.

— — jich přebytečný personál 110, 213.

— zeměbranské 38, 4.

Klouby jich vady 140.

Kněží katoličtí vysvěcení co do povinnosti domobranské 71, 78.

- Kolky**, osvobození od nich branných osob za mobilisace 164, 1.
Kombatantní útvary domobranské 49, 2.
Komise odvodní a superarbitrační; kdo se před ně postaví 65, 55 a 56.
 — prohlížeč pro nezpůsobilé k domobraně důstojníky a vojenské úředníky 66, 61.
 — přehlížeč; kdo před ní se postaví 66, 51.
 — — kdo v ní zasedá 103, 178.
 — přezkoušecí 28, 34.
Komisionální prohlídka kterých domobranců se týče 102, 177 b, c.
Konduktori vozových kolon 91, 134.
Konfekční závody, jich pracovníci sprostují se domobranské služby 70, 76.
Konsignace jmenovité, oddělené, kdo a co se do nich zapisuje 101, 169.
 — nominální, vzorec 156.
Kontrola domobranců mimo službu 47, 9.
 — dostávky domobranců 101, 173 až 175.
Kontrolní schůze 39, 8.
Kost; zlomeniny její; kdy jsou vadou osvobozovací 139.
Kotorský kraj co do branné povinnosti 2, III.
Krtičnost přetrpěná není vadou osvobozovací 142.
 — veliká jest vadou osvobozovací 142.
Kvinkvenálky civilních zřízenců státních vzhledem k vojenské jich službě 162, 5.
Legitimační list domobranecký, vzorec 154.
 — lístek domobranců 96, 153.
 — — důstojníků 97, 158.
Lékaři v domobraně 72, 79 C.
 — graduovaní, kterak se zaznamenávají pro zvláštní služby domobr. 90, 131 a 132.
 — domobr., kterak přísahají 104, 185.
 — mrtvoly ohledávající, při evidenci zemřelých vojínů 161, 1.
Lékařská prohlídka, kterých domobranců se týče 102, 177 a.
Lesy státní, jich zřízenci co do povinnosti domobranské 44, 2; 71, 78; 109, 207 až 209.
List osvobozovací domobr. 66, 58.
Lístek pověřovací, vzorec 157.
Listiny knih základních 61, 44 až 46.
Listky jízdné, pověřovací 101, 170.
Lodstvo válečné, služební povinnost 3, II.
 — — k čemu jest ustanoveno 6, 7.
 — — jak se doplňuje 9, 14.
 — — kdo může do něho vstoupiti 9, 16.
Losování 13, 5.
Markytání v domobraně 152, 6.
Matrik správcové; jich povinnosti co do sepisů domobranců 53, 17 až 20.

- Medikové** kde mohou jako dobrovolníci sloužiti 21, 23.
- Měšťanské sbory** ozbrojené, nosí v domobraně svůj kroj 46, 7.
- Městky**, kdy nejsou vadou osvobozovací 138.
- Ministerstvo obrany** zemské; jeho činnost co do domobrany 50, 4.
- Mluva** nesrozumitelná jest vadou osvobozovací 135.
- Mobilisace** obrany zemské 42, 19.
- Mrzáci** na celém těle neslouží nikdy 141.
- Náčíní** polní domobranstva 96, 153.
- Náhrada** za propuštěnce 31, 41.
- za úbytek ve vojště atd. 49, 2.
 - vojska a obrany zemské, důstojníci pro ni vyhrazení 80, 101.
 - za ubyté domobr. důstojníky 84, 115 až 117.
 - výminečná pro vojsko, vál. loďstvo a zemskou obranu; kterak se zjedná 94, 143 až 149.
- Náhradná** setnina praporu výpravového, komu jest podřízena 86, 121.
- — kterak se vypočítá potřebné pro ni mužstvo 87, 123 a pozn.
 - kdo se do ní vřadí 106, 193.
- Náhradné** mužstvo domobranné při vojště atd. kterak se ošatí, vyzbrojí a ozbrojí 96, 156.
- sbory pěchoty, myslivců a zemské obrany, kdo se k nim vřadí 80, 101.
- Náklad** na domobranu 47, 10.
- Námořníci**; zkrácení jich služby 25, 28 a 29.
- Narození** v letech 1845 až 1874, jich seznam 116 a 117.
- Nařízení** ze dne 10. srpna 1877 v §. 18 branného zákona 14—16.
- Navrhovací listy** o důstojnických označencích 83, 118.
- Názvy** oddílů výpomocných 89, 130.
- Nedostavenci** domobranští, kterak se vzhledávají 101, 173.
- pro nemoc 103, 180.
- Neduhy** a vady tělesné i duševní vzhledem k domobranné službě 129 až 142.
- Neodvedení** 32-letí 2, V.
- Nepřítomní** v domovských obcích domobranci (trvale) 102, 137.
- Nezpůsobilí** ke službě domobranské, bez certifikátu osvobozovacího 101, 169.
- kteří se dostavili k velitelstvům doplňovacích okresů, nepropustí se 104, 182.
- Noha ploská** není vadou osvobozovací 141.
- křivá; hákovovitá nebo koňská jest vadou osvobozovací 141.
- Nominální** konsignace, vzorec 156.
- Normální** stav sborů a oddílů domobranných, vzorec 150 až 152.
- Nos**; zručnosti jeho jsou vadou osvobozovací 134.

- Nosiči raněných v domobraně** 152, 6 a 7.
- Novotvary tvrdošijné** jsou vadou osvobozovací 142.
- Obce a obecní představenstva**, co znamenají 52, 13.
- Obecní komise úřední (prohlížecí)** jak se skládá 64, 52.
- představení, spolupůsobení při evidenci zemřelých vojínů 167, 1 a 2.
- Oblek domobranstva** 95, 150 až 152.
- Obmeškání v povinnosti odvodní** 28, 33.
- Obrana zemská**, k čemu jest ustanovena 6, 8.
- — její síla 8, 12.
- — jak se doplňuje 9, 14 a 37, 1.
- — hledíc k brannému zákonu 37 až 43.
- — kdo do ní vstoupiti může 37, 3.
- — v čas míru 38, 5.
- — za války 42, 19.
- — komu jest podřízena 34, 48.
- — náklad na ni 41, 14.
- — evidence zemřelých 166.
- Obuvníci v domobraně** 152, 9.
- Odběhlíci od služby domobranské** 102, 174.
- Oddíly z domobranců pro zvláštní služby** 108, 203.
- Odevzdání domobranců po přísaze** 105, 187.
- Odklad služby domobranské** 109, 210.
- Odvedenci z roku 1865 a 1866** 1, II.
- Odvod 5, 4.**
- pravidelný, kdy a jak se děje 25, 31 a 32.
- uběhlec jak se tresce 33, 46.
- domobranců na dobu války, v čem záleží 104, 184.
- Odvodní a superarbitrační komise**, kdo se před ně postaví 65, 55 a 56.
- Odznak domobranců** 46, 7.
- Odznaky čestné a rozeznávací domobr. poddůstojníků a závodčích** 96, 150.
- Ohledací cedule při zemřelých vojínech**, obsah 166, 1.
- Oko; zákal čočky atd.** jest vadou osvobozovací 133.
- Okončiny; jich zrůdnost a zmrzačení** jest vadou osvobozovací 139.
- Okresní úřad politický, řízení s úmrtními listy po vojínech** 167, 1.
- velitelstva domobranská; jich působnost 50, 6.
- Okupační území, žadatelé za místa důstojnická v domobraně zde bydlící kam žádosti podávají** 76, 87.
- Organisace praporů domobranských** 85, 120 a 121.
- sborů měštanských a střeleckých trvá i v domobraně 46, 7.
- Ostrostřelecké sbory** nosí v domobraně svůj kroj 46, 7.
- Osvobození (dočasné) od branné povinnosti** 10, 17.
- (částečné) 11, 18.

Osvobození od poplatků za potvrzení státních požitků za mobilisace 164, 1, 2, 3.

— (dočasné) v poslední třídě 27, 32.

— důstojníků a vojenských úředníků od domobrany 66, 59 až 61.

— od povinnosti domobranské 64, 49 až 61.

— komu se udělí 64, 49.

— kdo je vysloví 64, 50.

— od služby domobranské; kterak v seznamech se vyznačuje 57, 28.

Osvobozovací certifikát domobranný 143.

Otok žláz není vadou osvobozovací 142.

Ověření služby domobranské 111, 220 a 221.

Ozbrojená moc, kterak se dělí 5, 2.

Ozbrojené sbory měštanské a střelecké, jich povinnost domobranná 92, 139.

— — — — jich důstojníci a poddůstojníci 93, 140.

— — — — utvoří ve službě celky 93, 141.

Ozbrojení domobranstva 96, 154.

Označení praporů domobranských 86, 120.

— pro důstojnickou jinou službu v domobraně vůbec, kterak se děje 77, 90 až 94.

— a určení, kterak se oznamuje 79, 97 až 100.

Páska domobranecká 95, 150.

— domobranecká, vzorec 153.

Páteř rozštípená jest vadou osvobozovací 137.

Písaři při komisi přehlížecí 103, 178.

Pístěl hrtanu a průdušnice jest vadou osvobozovací 136.

Plán rozdělný o domobranských dostavencích 103, 193.

Platy a přídavky 15, 14.

Pocení noby není vadou osvobozovací 141.

Poddůstojníci, sloužící přes 12 let, výhody 29, 38.

— a závodčí v domobraně; jich odznaky 96, 150.

— bývalí, přijmou se s touž hodností do sborů domobr. 107, 198.

— jako dozorcí skupin pracovních 108, 203.

— účetní v domobraně 152, 10.

Podmínky a předpisy v příčině obsazení důstojnických míst v domobraně osobami civilními 74, 85.

Pohotoví (příkazní) domobrancí; kterak jich množství se vypočítá 87, 123 a pozn.

Pochod domobranců do stanic 101, 170 a 171.

Pokuta za obmeškání přihlášky 32, 42.

— za nedovolené ožení 32, 45.

Politictí úřadové okresní vzhledem k domobraně co znamenají 52, 13.

— — — — kterak evidenci vedou 58, 30 až 39.

— — — řízení s úmrtními listy po vojnech 167, 3.

Pomocník v domobraně, pro koho určen jest 152, 2.

- Pomůcky** evidenční stran domobr. důstojníků a voj. úředníků 82, 109.
- Poplatky** gažistů a mužstva zeměbranského 40, 12.
- Poslední ročníky** domobranské v presentní službě 51, pozn.
- Poškození** sebe sama 34, 47.
- Potřeba** domobranců, kterak se vypočítá 87, 123.
- Potvrzování** státních požitků za mobilisace jest poplatků prosto 164, 1 a 2.
- Poukázky** jízdné 101, 170; vzor 157.
- Pověřovací lístek** 157.
- Povinní členové** a sborové domobranní, jich seznamy 122 a 123.
- Povinnost** branná 5, 1.
- služebná, kdy počíná a dlouho-li trvá 5, 4.
 - — v domobraně, kdy přestává 111, 216.
- Povozy** a jich průvodčí 91, 134.
- Pracovní skupiny** 108, 203.
- Prapory** domobranské 85, 120 až 125.
- — kterak se utvoří 105, 189 až 194.
 - — teritoriální 86, 120.
 - — kterak se do nich vřadí 86, 124.
 - — dostávka k nim 107, 194.
 - — výpravové, pro jakou službu jsou 86, 120.
 - — komu jest podřizena jich náhradná setnina a jak se skládají 86, 121.
 - — kterak se vyšetří potřebný počet pro jich štáb a polní setninu 87, 123.
- Prohlídka** před úřední komisí obecní 64, 51 až 54.
- komisionelní, kterých domobranců se týče 102, 177 b, c.
 - lékařská, kterých domobranců se týče 102, 177 a.
- Propouštění** na dovolenou postupem se děje 107, 194.
- Propuštění** před koncem služebné povinnosti 30, 40.
- celých dom. sborů 110, 214.
- Průdušnice**; její pístěl jest vadou osvobozovací 136.
- Průkaz** o potřebném počtu domobranského důstojnictva 78, 93.
- Průmyslové závody**, veliké; jich správcové mohou sprostěni býti služby domobranské 71, 77.
- Průprava** ke zřízení domobr. praporů bez kádrů 105, 191.
- Průvodčí** povozů 91, 134.
- Přebytek**, důvodem k dovolené 110, 212 a 213.
- Předpisy** o zřízení domobrany ze dne 19. ledna 1887 48 až 112.
- Představenstva** obcí kterak konají evidenci 55, 23 až 29.
- Představený** obecní, spolupůsobení při evidenci zemřelých vojnů 167, 1 a 2.
- Přehled** stavu domobr. praporů 107, 198 až 202.
- Přehledné I.** zobrazení povinnosti domobranné nar. 1845 až 1874; 116 a 117.
- II. zobrazení ročníků 1887 do 1893 do domobrany zařazených 118 a 119.

- Přehledný seznam (summár) domobranců 124 a 125.**
Přehlídka domobranců 102, 176 až 184.
 — — dobrovolných 108, 205.
Překládání, kdy a jak se koná 30, 39 a 40.
Překročení věku domobranského při označencích pro místa důstojnická 82, 108.
Přerušeni služby domobr. 109, 210.
Přihláška domobranců, když se domobrana svolává 99, 166.
 — dostavenců, kdy a kde se děje 82, 42.
Příjmy civilních zřízenců státních za služby vojenské 161, 6 až 8.
Prísaha domobranská 104, 185 až 187.
 — — dobrovolníků 109, 205.
Příslušní do jiných obcí domobranci též se kontrolují 102, 173.
Příslušníci domobranského okresu, kterak se vřadují 106, 194.
Příslušnost státní důstojníků a voj. úředníků, není-li zjištěna 81, 103.
Pseudarthrosa viz skrčení kloubů.
Pysky zaječí jsou vadou osvobozovací 135.
Ranhojící diplomování, kterak se zaznamenávají pro zvláštní služby domobr. 90, 181 a 182.
Rejstříky úmrtní 53, 19.
Reklamace 13, 4 až 6.
Reserva k čemu jest ustanovena 7, 10.
 — její síla 8, 13.
Reservisté, jich výcvik 27, 32; 29, 36.
 — náhradní, jich povinnost služební a vycvičení 8, II.
Ročníky viz třídy věku.
 — 1887—1893 do domobraně zařazené, jich seznam 118 a 119.
Rozhod domobraně 45, 4.
Rozkazy povolací pro domobranstvo, kdo a jak je vydá a provádí 99, 163 a 165.
Rozpuštění domobraně 111, 216 až 219.
Roztípenost páteře jest vadou osvobozovací 137.
Roztřídění svolaných domobranců na skupiny 108, 180.
 — jak se zapisuje 103, 181.
Rytmistři jako velitelé domobr. praporů, jaké určení dostanou 78, 96.
Řemeslníci stížení vadou, kam se zapisují 130 pozn.
Řezníci v domobraně 152, 5.
Řiť nepřirozená, jest vadou osvobozovací 138.
Řízení v příčině trestů 2, VII.
Sborové a členové povinní domobranou, jich seznam 122 a 123.
Sbory domobranské a oddíly, jich normální stav 150 až 152.
 — domobr. vojenské, příprava k jich zřízení 85, 119.
 — kterak se utvořují 105, 189 až 197.
 — rázu vojenského vzhledem k domobraně 44, 2; 91, 135 až 142.

- Sbory rázu vojenského, evidence jich členů 60, 40.**
 — domobranná povinnost 42, 185 až 188.
 — kterak přísahají 105, 186.
- Sdělování polit. úradů v příčině evidence; o kom se děje 59, 33.**
- Sepsání jinochů domobranných 54, 20 až 22.**
- Sepisování domobranných důstojníků a vojenských úředníků 73, 81 a 82.**
- Setníci (rytmistři) jako velitelé domobr. praporů, jaké dostanou určení 78, 96.**
- Setnina domobranná 152, 12.**
 — polní praporu výpravového, které dostane domobrance 86, 122.
 — — jak se jich mužstvo vyrovná 106, 193.
- Seznam domobranecký 47, 9; 55, 28.**
 — — jeho roční závěrka 58, 29.
 — — hlavní 63, 47 a 48.
 — — přehledný 61, 42.
 — — vzorec 113 až 115.
 — návrhový označovací, kterak se zdělá 77, 91 a 92.
 — domobranců ke zproštění navržených 144 až 147.
 — — určených ke zvláštním službám válečnickým 90, 131 a 132.
 — domobranecký. Výpis z něho 120 a 121.
 — povinných domobranných členů (sborů) 122 a 123.
 — přehledný (summár) domobranců 124 a 125.
 — vad vzhledem k povinnosti domobranné 129 až 142.
 — všeobecný domobranecký 126 a 127.
- Seznamy konduktorů povozů 91, 134.**
 — sprostovací 67, 68.
- Skrčení kloubů jest vadou osvobozovací 140.**
- Skupiny svolaných domobranců 103, 180.**
 — pracovní 108, 203.
- Slepota jest vadou osvobozovací 134.**
- Sluhové důstojníků 152, 12.**
- Sluch, uzavření zvukovodu vnějšího jest vadou osvobozovací 131.**
- Služba řadová přes čas povinnosti 29, 37.**
- Služebná léta zeměbranců jak se počítají 38, 5.**
- Služebný certifikát domobranecký pro důstojníky, vzorec 158.**
 — — — pro poddůstojníky a mužstvo, vzorec 159.
- Snížení stavu vojenských neb náhradných sborů domobran-
 ských 110, 214.**
- Soudcovská služba v domobraně 72, 79 B.**
- Soudy občanské; kdo jim podléhají 85, 58.**
 — vojenské; jich důstojníci a úředníci jaké dostanou v domo-
 braně určení 78, 96.
- Společnost Rakouského červeného kříže 93, 142.**

Správcové matrik, spolupůsobení při evidenci zemřelých vojínů 166, 2.

— — viz též matrik správcové.

Sproštění služby domobranské 45, 2; 67, 68 až 78.

— — válečnické 12, 3 a 4.

— kdo za ně žádá 67, 62.

— povolené, kým a komu se oznamuje 68, 65; 69, 70.

— dlouho-li trvá 70, 72.

— vojenských branců od služby domobranské 70, 74.

Sproštění; seznam osob navržených 144 až 147.

— Výtah ze seznamu 145 až 147.

Sprostovací návrhy, kdo je činí a předkládá, kdo o nich rozhoduje 63, 64 a 66.

— — o důstojnících 69, 70 a 71.

Srostlostí klonů jest vadou osvobozovací 140.

Stálé vojsko, k čemu jest ustanoveno 6, 7.

— — jeho síla 7, 11.

— — jak se doplňuje 9, 14.

— — kdo může vstoupiti 9, 16.

Státní zřízenci civilní viz civilní.

Státních lesů personál, jeho domobranná služba 109, 207 až 209.

Stav normální sborů a oddílů domobranných. Vzorec, 150 až 152.

— praporů domobranských, jak se uhradí 106, 194.

Stráž finanční vzhledem k domobraně 44, 2.

Strojníci lodní, skrácení jich služby 25, 28.

Summář (přehledný seznam) domobranců 124 a 125.

Svolání domobrany 45, 4; 98, 163 až 167.

— kam se domobranstvo svolává 99, 164.

Svolávací vyhlášky co obsahují 99, 164.

— — jak se rozesílají 99, 166.

Šikovatelé okresní, jich platy 41, 12.

Školy pro aspiranty důstojnické; kým vyřídí se žádosti jich budoucích návštěvovatelů 76, 88.

Štáb praporu domobranského, kdo se do něho vřadí 105, 190.

— — — kdy se rozpustí 111, 217.

— — — výpravového, které dostane domobrance 86, 122.

Štábní důstojníci jako velitelé domobranských okresů neb praporů — jaké dostanou určení 78, 96.

Taxa vojenská; kdo ji platí 36, 55.

— osvobozovací 2, IV.

Taxy služebné a charakterní za mobilisace 165, 4.

Tělo; zmrzačení jeho neb znetvoření jest vadou osvobozovací 141.

Terst město a okršlek Terstský posbývá posavadních výhod 1, III.

Tresty tělesné pomíjejí 2, VI.

— kdo ukládá a koná 2, VII.

Trpaslivost jest vadou osvobozovací 141.

Třídy věku (ročníky) 51, 10 a 11.

— — jich označení 51, 12.

Tyrolsko a Vorarlbersko vyňato z předpisů domobranských 48.

— — co do branné povinnosti 2, III.

— — žadatelé za místa důstojnická v domobraně zde bydlící, kam žádosti podávají 76, 87.

Uběhnutí před odvodem a toho následky 88, 46.

Úbytě bulvy jsou vadou osvobozovací 134.

Úbytky domobr. důstojníků v náhradných sborech, odkud se uhražují 84, 117.

Účel domobrany 49, 1.

Účetní poddůstojníci v domobraně 152, 10.

— vojenští neb účetní důstojníci v domobraně 78, 79 D.

— — jich přísaha 105, 185.

Učitelé a kandidáti učitelstva, jich branná povinnost 24, 27.

Uhersko, žadatelé za místa důstojnická v domobraně zde bydlící, kam podávají žádosti 76, 87.

Úhrada zeměbranců 88, 5.

— většího počtu vojenských úředníků 84, 118.

Úmrtí domobranců; jak se oznamuje 53, 19.

— a úbytek domobr. důstojníků a vojenských úředníků, kterak se oznamuje 82, 107.

Úmrtí listy po vojnech, odesílání 166, 2.

Uniforma důstojnická v domobraně, kdo ji nosí 97, 157.

Určení domobrany 49, 1.

— všeobecné i výhradné 78, 96.

— kterak se děje 78, 95 a 96.

— a označení, kterak se oznamuje 79, 97 až 100.

Úřady a velitelstva domobranská 49, 8.

— vojenské neb zeměbranské; jich důstojníci a úředníci jaké dostanou určení 78, 96.

— okresní politické; jich kontrola dostávky 102, 173.

Úředníci státní i samosprávní, jich branná povinnost 28, 26.

— vojenští na odpočinku neb v stavu mimoslužebném vzhledem k domobraně 44, 2.

— — v domobraně; kdo se k nim počítá 52, 18.

— — k domobraně nezpůsobilí, kterak se hlásí a prohlížejí 66, 59 a 60.

— — pro domobranu, odkud se opatří 71, 79 a 80.

— — komu posílají žádosti za důstojnická místa v domobraně 73, 80.

— — vojenští na odpočinku neb stavu mimoslužebného z vojska, kterak pro domobranu se sepisují 73, 81.

— — ze zemské obrany 73, 82.

— — kterak pro službu domobraneckou se označují 77, 90 až 94.

- Úředníci vojenští, kterak pro službu domobraneckou se určují** 78, 95 a 96.
- — kterak se jim označení a určení oznámí 79, 98.
 - — kterak se vřaďují 79, 101 až 104.
 - — kterak se v evidenci chovají 81, 106 až 108.
 - — neoznačení za domobr. důstojníky, kde budou sloužiti 81, 102.
 - — jich domobranská přísaha 105, 185.
- Úřednická místa při vojsku, loďstvu a zemské obraně, kdy udělí se osobám civilním** 84, 118.
- Ústavy vojenské, jich důstojníci a úředníci jaké dostanou v domobraně určení** 78, 96.
- Ústřední úřady, komu posílají sprostovaci návrhy** 68, 66.
- Útraty dostavenců** 28, 35.
- Užití domobraný vně říšských hranic** 45, 5.
- — k účelům válečným 46, 5.
- Vady tělesné i duševní, pokud jsou na překážku službě domobranné, jich seznam** 129 až 142.
- Vdovy a sirotci po zeměbrancích** 41, 18.
- — civilních zřizenců státních 164, 10.
- Velení v zemské obraně** 40, 11.
- Velitel vrchní zemské obrany, jaké má úlohy v míru** 42, 18.
- vrchní vojenský vzhledem k domobraně 50, 7.
- Velitelé domobranských okresů** 78, 92.
- kam se za výzvy dostaví 100, 168.
 - domobranských sborů a oddílů; komu podléhají 50, 8.
 - a důstojníci domobranských sborů 78, 94.
 - „praporů“, „setnin“, „čet“, zatimné jmenování 84, 116.
- Velitelstva domobranská** 49, 3.
- — jich důstojníci a úředníci jaké dostanou určení 78, 96.
 - domobranských okresů, kterak konají evidenci 61, 41 až 44.
 - — — — evidenci důstojníků 82, 107 a 108.
 - obrany zemské vzhledem k domobraně 50, 5.
 - — — — kterak konají evidenci v domobraně 68, 47.
 - — — — evidenci domobranských důstojníků 82, 109 a 110.
- Veřejná služba jest důvodem ke sprostění** 67, 62.
- Vojáci zemřelí, evidence** 166.
- Vojenské sbory a ústavy, kdy se vepisují do seznamu domobraneckého** 118 d.
- Vole veliké, jest vadou osvobozovací** 135.
- Vorarlbersko co do branné povinnosti** 2, III.
- Vrácení domobranců** 104, 183.
- Vřaďení vubec, kterak se oznamuje** 81, 104.
- Vřaďovací seznamy, kým a jak se zdělávají a předkládají** 81, 105.
- Vřaďování ve stavu vojenském** 79, 101 až 104.
- na jiná místa služebná 81, 102 až 104.
 - domobranců 86, 122 a 123.

- Vředy** nezhojitelné jsou vadou osvobozovací 142.
Všeobecný seznam domobranecký 126 a 127.
Vůdce domobranců do stanice 101, 170.
Vyhlášky o vyzvání domobrany; co obsahují 97, 160.
Výkaz stavový domobr. praporu 107, 195.
Výkazy úhrnné o domobrancích určených ke zvláštním službám válečnickým 90, 131 a 132.
Výmaz ze seznamů domobranských, koho se týče a jak se děje 57, 27; 113 b.
Vymknutí zastaralé jest vadou osvobozovací 140.
Výpis ze seznamu domobraneckého 58, 29.
 — — — vzorec 120 a 121.
Výpomocné služby k účelům válečným 88, 126 až 134.
Výpravové prapory domobranské, důstojníci pro ně vyhrazení 80, 101.
 — — — kde se sestavují 86, 120.
Výprostné listy 69, 69.
Výprostný certifikát domobranný 149.
 — list neplatný, jak s ním naloženo bude 70, 73.
Vyrovnaní stavu mezi výpravovými prapory 106, 194.
Výrůstky na těle jsou vadou osvobozovací 142.
Vysloužilci vojenští, jich domobranná povinnost 92, 135 až 138.
 — — při Rakouské Společnosti červeného kříže neb řádech rytířských 93, 142.
 — jich přehledka 103, 180.
Vystěhování; komu a kdy se povolí 36, 54.
Výstroj důstojníků v domobraně 97, 157.
Výška těla 9, 16.
Výtah ze seznamu zproštěnců, vzorec jeho 145.
Výzbroj domobranstva 96, 153.
Vyzvání domobrany 97, 159 až 162.
 — — když se prohlásí, jak děje se jmenování důstojníků 83, 113.
Výzvy domobranecké 45, 3; 51, 10.
Výzva první; kdo z ní běže se k výpravovým praporům domobraneckým 86, 122.
 — — kdo z ní běže se ke zvláštním službám válečnickým 89, 127.
 — — dostaví náhradu pro vojsko, loďstvo a zemskou obranu 94, 144 až 149.
 — druhá; kdo z ní běže se ke praporu výpravovému 86, 122.
 — — kdo z ní běže se ke zvláštním službám válečnickým 89, 127.
Vzdálení se z místa pobytného. Vzorec certifikátu 155.
Zaječí pysky viz pysky 135.
Základní knihy 61, 44 až 46.
Zákon o branné povinnosti ze dne 5. prosince 1868 a 2. října 1882 1 až 36.

- Zákon** o c. k. zemské obraně ze dne 24. května 1863 37 až 43.
 — o domobraně ze dne 6. června 1866 44 až 47.
 — ze dne 22. června 1878 o upravení poměrů civilních zřízenců státních vzhledem k jich služebné povinnosti 160 až 164.
 — ze dne 7. června 1881 o svobodě kolků, tax a daní z příjmů při osobách zbrojné moci 164 až 166.
- Zákony** vojenské, kdo jim podléhají 35, 58.
 — — platí též pro domobrance 46, 6; 51, 9.
- Zákopníci** v domobranských setninách 152, 12.
- Zaměstnání** domobranců mimo polní službu — jaká mají býti 88, 128.
 — praporu výpravového před vytrhnutím 107, 196.
- Zameškání** cvičby zeměbranské, jak se tresce 41, 16.
- Zaopatření** civilních zřízenců státních po službě vojenské 163, 9 a 10.
- Zápach** nohy není vadou osvobozovací 141.
- Zápis** nový do seznamů domobranských, koho se týče 56, 26.
- Zásoby**, kterak se uloží 96, 155.
- Závodcové** štábní v domobraně 152, 4.
- Závodčí** bývalí 107, 198.
- Závody** průmyslové, veliké; jich správcové mohou sprostěni býti domobranské služby 71, 77.
- Záznam** sprostěnců 69, 68.
 — domobranců určených ke zvláštním službám válečnickým 89, 131 až 133.
 — svolaných domobranců kde a kdy se děje 101, 171.
- Zkouška** na školách pro aspiranty důstojnické 74, 88.
- Zlomeniny** kostní nedostatečně napravené jsou vadou osvobozovací 139.
- Změna** bydliště, kde se oznamuje 41, 15.
- Změny** v branném zákoně ze dne 5. prosince 1868. 1 pozn. a § I.
 — sběhlé s domobr. důstojníky a voj. úředníky, kterak se označují 82, 107.
- Zmrzačení** okončin jest vadou osvobozovací 139.
 — celého těla jest vadou osvobozovací 141.
- Znetvoření** celého těla jest vadou osvobozovací 141.
- Zobrazení** (přehledné) I. povinností branné, nar. 1845 až 1874, vzorec 116 a 117.
 — — II. ročníků 1887 do 1893 do domobrany zařaděných 118 a 119.
- Způsobilost** k domobranské službě 102, 176.
- Zrak**; zákal čočky atd. jest vadou osvobozovací 132 a 133.
- Zrůdnost** nosu jest vadou osvobozovací 134.
 — okončin též 139.
- Zřízení** civilní státní viz Civilní.

Zvláštní služby válečné v domobraně 49, 2; 88, 126 až 184.

— — — — evidence mužstva 89, 181 až 188.

— — — — kterak se k nim povolává 89, 128 a 129.

— — — — přehledka mužstva 103, 180.

Zvěrolékaři, kde mohou jako dobrovolníci sloužiti 21, 23.

— diplomovaní, kterak se zaznamenávají pro zvláštní služby domobr. 90, 181 a 182.

Žádosti za místa domobr. důstojníků vůbec 78, 80.

— osob civilních za místa důstojnická v domobraně 74, 85.

— — — za místa úřednická při vojsku, loďstva a zemské obraně 84, 118.

Ženění 82, 44 a 45; 35, 52.

Žíla zlatá viz městky.

Žlázy; jich otok není vadou osvobozovací 142.

